

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

แผนแม่บท อพ.สธ.

ระยะ 5 ปีที่หก (ตุลาคม พ.ศ. 2559 - กันยายน พ.ศ. 2564)

www.rspg.or.th

แผนแม่บท

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

แผนแม่บท อพ.สธ.

ระยะ 5 ปีที่หก

(ตุลาคม พ.ศ. 2559 - กันยายน พ.ศ. 2564)

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

(อพ.สธ.)

คำนำ

แผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ระยะ 5 ปีที่หก (ตุลาคม พ.ศ. 2559 – กันยายน พ.ศ. 2564) เป็นแผนที่ได้จัดทำขึ้นตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จากการประชุมคณะทำงานจัดทำแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หก เพื่อใช้แผนแม่บทเป็นกรอบในการดำเนินงานของ อพ.สธ. ในการจัดทำแผนแม่บทฉบับนี้ได้จัดทำขึ้นภายใต้การมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ซึ่งมีคณะทำงานจัดทำแผนแม่บท อพ.สธ. ในระยะ 5 ปีที่หก (ตุลาคม พ.ศ. 2559 – กันยายน พ.ศ. 2564) อาทิ นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆ ผู้แทนหน่วยงานต่างๆ และผู้ปฏิบัติงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร จำนวน 10 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มความมั่นคงทางทรัพยากร กลุ่มสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช กลุ่มส่วนราชการที่เกี่ยวกับทรัพยากร กลุ่มการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากร กลุ่มมหาวิทยาลัยที่ร่วมสนองพระราชดำริ กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กลุ่มนโยบายในเรื่องของทรัพยากร กลุ่มจังหวัดที่ร่วมสนองพระราชดำริ กลุ่มหน่วยงานสนับสนุน และ กลุ่มภาคเอกชนและมูลนิธิ

แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หกนี้ จึงมีลักษณะเป็นแผนยุทธศาสตร์ชี้ทางการดำเนินงานอนุรักษ์พันธุกรรมพืชระยะ 5 ปี โดยมีกรอบแนวคิดทิศทางการดำเนินงานเพื่อสนองพระราชดำริในการอนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศ โดยเฉพาะทรัพยากรพันธุกรรมพืชอย่างเดียวแต่หมายถึง ทรัพยากร 3 ฐานทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และ ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และยังคงสอดคล้องกับแผนการขับเคลื่อนและปฏิรูปประบบวิจัยแบบบูรณาการของประเทศและกรอบยุทธศาสตร์การวิจัยแห่งชาติ 20 ปี ทั้ง 7 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ด้านความมั่นคง ด้านการเกษตร ด้านอุตสาหกรรม ด้านสังคม ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ด้านพลังงาน และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ส่งผลประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนให้มากที่สุด

นอกจากนี้แนวทางดำเนินงานอนุรักษ์พันธุกรรมพืชในระยะ 5 ปีที่หก จึงมีความชัดเจนและความพร้อมของพื้นที่ที่จะดำเนินงาน ศักยภาพและความพร้อมของหน่วยปฏิบัติงาน และการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินงาน ดังนั้นจึงได้กำหนดกรอบและแนวทางการดำเนินงาน ที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายและเป้าหมายตามแนวพระราชดำริที่ได้วางไว้ ด้วยการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านวิชาการ ทั้งในด้านการศึกษาระดับปริญญาตรีและการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ การเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติ และการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และให้ต่อเนื่องตามกรอบแผนแม่บท อพ.สธ. และการดำเนินโครงการย่อยต่าง ๆ จากระยะ 5 ปีที่ห้า เข้าสู่แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่หก

อย่างไรก็ตามการดำเนินงานใน อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หก จะบังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมได้นั้น จำเป็นที่จะต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนโดยอาศัยศักยภาพและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อันจะนำไปสู่การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและส่งผลประโยชน์ต่อมหาชนชาวไทยอย่างแท้จริง

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)

คณะทำงานจัดทำแผนแม่บท

30 กันยายน 2559

สารบัญ

	หน้า
1. ความนำ	1
2. พระราชดำริ พระราชกระแส พระราชวินิจฉัย	5
3. พระราชปรารภ	9
4. สรุปการดำเนินงานที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน (แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หนึ่ง – ระยะ 5 ปีที่ห้า)	11
5. สรุปสภาพการณ์เกี่ยวกับพันธูกรรมพืชและความหลากหลายทางชีวภาพ และการดำเนินงานของ อพ.สธ. ตามแผนแม่บท อพ.สธ. ทุกระยะ 5 ปี	32
6. วิสัยทัศน์	38
7. พันธกิจ	38
8. วัตถุประสงค์	38
9. เป้าหมาย	39
10. แนวทางการดำเนินงานและแผนการดำเนินงาน อพ.สธ.	40
10.1 แนวทางการดำเนินงานตามกรอบการดำเนินงานของแผนแม่บท ระยะ 5 ปีที่หก	40
10.2 การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านวิชาการ	55
10.3 การเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของ อพ.สธ.	56
10.4 การดำเนินการและพัฒนาในพื้นที่เป้าหมาย	56
11. การสนองพระราชดำริโดยหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ	59

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
12. ระยะเวลาดำเนินงาน	60
13. งบประมาณดำเนินงาน	61
14. องค์กรการบริหารงาน	61
15. การจัดทำแผนปฏิบัติการ	65
16. การติดตามประเมินผล	65
ภาคผนวก	
○ ประมวลพระราชดำริ พระราชกระแส พระราชวินิจฉัย	69
○ สำเนาพระราชกระแสเรื่องแผนการจัดการงบประมาณ อพ.สธ.	100
○ สำเนาพระราชทานพระราชวินิจฉัยให้ นายจिरายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา เลขาธิการพระราชวังเป็นผู้อำนวยการโครงการ ฯ และเป็นประธาน คณะกรรมการ อพ.สธ.	102
○ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ	104
○ คำสั่งคณะทำงานจัดทำแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ระยะ 5 ปีที่หก	112
○ ขั้นตอนการขอสอนพระราชดำริ อพ.สธ. โดยองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลตำบล	122
○ ขั้นตอนการขอสอนพระราชดำริ อพ.สธ. โดยหน่วยงานต่าง ๆ	129
○ จำนวนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนในภาคต่าง ๆ ของประเทศ ไทย	132
○ แผนผังบริหารงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ ฯ	138
○ คำนิยามของคำศัพท์เฉพาะที่นิยมใช้ในการดำเนินงาน อพ.สธ.	140
○ ทำเนียบผู้บริหาร อพ.สธ.	143

**แผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)
ระยะ 5 ปีที่หก (1 ตุลาคม พ.ศ. 2559 – 30 กันยายน พ.ศ. 2564)**

1. ความนำ

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) เป็นโครงการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสืบสานพระราชปณิธานในการอนุรักษ์ทรัพยากรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงมีสายพระเนตรยาวไกล โดยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญและเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดดังในปี พ.ศ. 2503 ทรงอนุรักษ์ต้นยางนา ในปี พ.ศ. 2504 ทรงให้นำพรรณไม้จากภูมิภาคต่าง ๆ มาปลูกไว้ในสวนจิตรลดา เพื่อเป็นแหล่งศึกษา และทรงมีโครงการพระราชดำริที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์พัฒนาทรัพยากร พัฒนาแหล่งน้ำ การอนุรักษ์และพัฒนาดิน อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เป็นการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ต่อมาในปี พ.ศ. 2535 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงสืบทอดพระราชปณิธานต่อโดยมีพระราชดำริกับ นายแก้วขวัญ วัชโรทัย เลขาธิการพระราชวัง ให้ดำเนินการอนุรักษ์พืชพรรณของประเทศโดยพระราชทานให้โครงการสวนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา ฝ่ายวิชาการ เป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งธนาคารพืชพรรณขึ้น ในปี พ.ศ. 2536-2549 โดยรับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) และเป็นหน่วยงานขึ้นตรงกับเลขาธิการพระราชวัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 และต่อมาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 สำนักพระราชวังดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้ และให้ อพ.สธ. ดำเนินการแยกส่วนอย่างชัดเจนจากโครงการสวนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา การดำเนินงาน อพ.สธ. ดำเนินงานโดยอยู่ภายใต้แผนแม่บทซึ่งเป็นระยะ ๆ ละห้าปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมาจนมาถึงแผนที่หก จึงเรียกว่าแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หก

การดำเนินงาน อพ.สธ. ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 จนถึงปัจจุบันมีหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมสนองพระราชดำริเพิ่มขึ้นมากกว่า 150 หน่วยงาน สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนซึ่งเป็นสถานศึกษาเป็นสมาชิกมากกว่า 2,500 โรงเรียน ยิ่งไปกว่านั้นในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่ห้า อพ.สธ. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นขอเข้าร่วมสนองพระราชดำริโดยพระราชนุญาตให้เป็นหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ในปีงบประมาณ 2558 โดยที่ทางกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เป็นนโยบายสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงาน**ฐานทรัพยากรท้องถิ่น** ซึ่งดำเนินงานอยู่ภายใต้กรอบการสร้างจิตสำนึก กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร โดยให้มี**สมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น**ในอำเภอละหนึ่งตำบล/หนึ่งเทศบาลเป็นอย่างน้อย โดยเริ่มต้นการสำรวจฐานทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่จริงว่ามีอะไรอยู่ที่ไหน และเริ่มการดูแลอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนในทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่นำไปสู่การวางแผนพัฒนาตำบลบนพื้นฐานของทรัพยากรที่มีอยู่จริง โดยเริ่มตั้งแต่การสำรวจและ

การทำฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วย 3 ฐานทรัพยากรได้แก่ **ทรัพยากรชีวภาพ (สิ่งที่มีชีวิต)**, **ทรัพยากรกายภาพ (สิ่งที่ไม่มีชีวิต)** และ**ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา** ด้วยเหตุนี้ทำให้พื้นที่และกิจกรรมดำเนินงานของโครงการฯ กระจายออกไปในภูมิภาคต่าง ๆ และมีการดำเนินงานที่หลากหลายมากขึ้น การดำเนินงานในแผนแม่บททุกระยะ 5 ปีที่ผ่านมาของ อพ.สธ. ได้ดำเนินการสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาโดยตลอด และในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่หกนี้ มีแนวทางดำเนินการที่สอดคล้องและสนับสนุนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2564) ซึ่งมีกรอบแนวคิดและหลักการในการวางแผนที่สำคัญได้แก่ (1) การน้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม (3) การสนับสนุนและส่งเสริมแนวคิดการปฏิรูปประเทศ และ (4) การพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งกรอบแนวความคิดทั้งสี่นั้นล้วนแต่ต้องดำเนินการภายใต้การดูแลรักษาทรัพยากรและการนำมาใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ยิ่งไปกว่านั้น อพ.สธ. ยังมีกิจกรรมตามกรอบแผนแม่บท อพ.สธ. ที่สอดคล้องกับแผนการขับเคลื่อนและปฏิรูประบบวิจัยแบบบูรณาการของประเทศและกรอบยุทธศาสตร์การวิจัยแห่งชาติ 20 ปีทั้ง 7 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1)ด้านความมั่นคง (2)ด้านเกษตร (3)ด้านอุตสาหกรรม (4)ด้านสังคม (5)ด้านการแพทย์และสาธารณสุข (6)ด้านพลังงาน (7)ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ส่งผลประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนให้มากที่สุด เพื่อการบริหารจัดการความรู้ผลงานวิจัยนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศ ผู้การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสมที่เข้าถึงประชาชนและประชาสังคมอย่างแพร่หลาย

แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หก (ตุลาคม พ.ศ. 2559-กันยายน พ.ศ. 2564) เป็นแผนแม่บทที่จัดทำขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานตามแนวทางพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยมีหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนงาน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทั่วประเทศไทย ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้มีแนวทางดำเนินงานต่อเนื่องตามกรอบแผนแม่บทโดยเน้นการทำงานเข้าไปสร้างจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรตั้งแต่ในสถานศึกษาดำเนินงานในระดับท้องถิ่นในการทำฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วย 3 ฐานทรัพยากรได้แก่ **ทรัพยากรชีวภาพ**, **ทรัพยากรกายภาพ** และ **ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา** จากฐานข้อมูลดังกล่าวจะนำไปสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศไทยต่อไป

สถานการณ์ด้านทรัพยากรของประเทศไทย

ในปัจจุบันทั่วโลกที่เห็นตระหนักถึงภัยธรรมชาติที่มีมากขึ้น เนื่องจากข่าวสารที่สามารถสื่อสารได้อย่างฉับไว สามารถให้ความกระจ่างและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยมีแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2553-2557 ตั้งแต่วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ซึ่งแผนดังกล่าวได้ใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติของประเทศ แต่ถึงแม้ประเทศไทยมีแผนฯ ดังกล่าว แต่นั้นเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าต่อภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้น สิ่งที่ควรตระหนักมากที่สุดคือสาเหตุของการเกิดสิ่งเหล่านั้น อันได้แก่การดูแลทรัพยากรธรรมชาติที่กำลังถูกคุกคามในหลาย ๆ ลักษณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาคมโลกควรตระหนักและเห็นความสำคัญ ในเรื่องคุ้มครองและใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ตระหนักถึงความสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ต่าง ๆ ตลอดจนรับทราบปัญหาและระดับความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการที่ทรัพยากรต่าง ๆ กำลังจะสูญสิ้นไป ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ข้อมูลของกรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช พบว่าพื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างต่อเนื่องอย่างรวดเร็ว ส่งผลทำให้พรรณพืชหลากหลายชนิดที่ยังไม่ได้ศึกษาและบางชนิดที่ยังไม่สำรวจพบสูญพันธุ์ไป จากสิ่งเหล่านี้ไม่ได้เพียงแต่**ทรัพยากรชีวภาพ**ที่ประกอบด้วย สัตว์ พืช และจุลินทรีย์จะโดนทำลาย แต่**ทรัพยากรกายภาพ** และ**ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา**ที่เกี่ยวข้องก็จะสูญหายไปด้วย

ปี พ.ศ. 2553 จากรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2553 ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องนับแต่เริ่มปีงบประมาณ 2553 โดยคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติที่ต้องจัดทำรายงานเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับสถานการณ์นั้นพบว่าในส่วนของทรัพยากรป่าไม้ซึ่งจัดให้เป็นสิ่งแวดล้อมบนบกนั้น มีพื้นที่ป่าทั้งหมด 107,615,181 ไร่ หรือคิดเป็น 33.56% ของพื้นที่ประเทศ และเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 64,826,658 ไร่ หรือคิดเป็น 20.22% ของพื้นที่ประเทศ และพบว่ายังคงถูกบุกรุก ลักลอบตัดไม้ และถูกทำลายโดยไฟป่าอย่างต่อเนื่องทุกปี ในขณะที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีแผนเพิ่มพื้นที่ป่าของประเทศไทยเป็น 40% ของพื้นที่ทั้งหมด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554-2563 หรือในอีก 9 ปี โดยแบ่งออกเป็นพื้นที่อนุรักษ์ 25% ทั้งการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกของชาติ อุทยานแห่งชาติ หรือพื้นที่ป่าสงวน เป็นต้น ส่วนอีก 15% จะผลักดันให้เป็นพื้นที่ป่าเศรษฐกิจต่อไปโดยมีหลักการลดการคุกคามการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูสภาพป่าที่เสื่อมโทรม ตลอดจนทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพเกิดมูลค่าเพิ่ม โดยเฉพาะพืชสมุนไพรที่มีอย่างหลากหลายมาทำวิจัยและนำไปใช้ได้จริงในระบบสาธารณสุขและผลักดันสมุนไพรและตำรายาแผนไทยหรือยาสมุนไพรเข้าสู่บัญชียาหลักแห่งชาติโดยกระทรวงสาธารณสุขมากกว่า 70 รายการซึ่งในจำนวนยาเหล่านั้น จำเป็นต้องใช้สมุนไพรที่เป็นพืชวัตถุมากกว่า 200 ชนิด ผนวกกับธาตุวัตถุ สัตว์วัตถุและภูมิปัญญาในด้านการแพทย์แผนไทยในการผลิตยาแผนไทยให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับในการใช้ในโรงพยาบาลทั่วไปในประเทศและต่างประเทศ สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อเรายังมีทรัพยากร

นั้นๆ อยู่ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรกายภาพ ชีวภาพ และภูมิปัญญาในการใช้ทรัพยากรนั้นๆ นั่นคือ ต้องทำให้เกิดการสื่อสาร การศึกษาเรื่องการอนุรักษ์ นำไปสู่ความมีสำนึกต่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรที่ทุกคนเกิดความตระหนักและหวงแหนทรัพยากรที่มีอยู่

ในเรื่องของทรัพยากรทางทะเล ประเทศไทยมียุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ทางทะเล (พ.ศ.2555 – 2559) ได้กำหนดให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชาติในการ แสวงประโยชน์จากทะเลในห้วงเวลาดังกล่าว และมุ่งเน้นการสร้างเสถียรภาพ ความปลอดภัย เสรีภาพ และสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมทางทะเลของทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน จึง ได้ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล เพื่อผลักดันให้เกิด กฎหมายเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลโดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งล้วนเป็น หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. เป็นส่วนใหญ่เช่น กองทัพเรือ กรมทรัพยากรทาง ทะเลและชายฝั่ง กรมประมง กรมป่าไม้ กรมอุทยานฯ และอีกหลายหน่วยงาน ซึ่งตระหนักใน ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาทรัพยากรและนำไปสู่การใช้ประโยชน์ เช่น ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมโดยมนุษย์ ปัญหาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางทะเล ปัญหาทรัพยากรและ การทำประมง การบริหารและการจัดการผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล การแย่งชิงทรัพยากรใน ทะเลระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ภายในชาติและระหว่างประเทศ รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ ที่จะนำไปสู่ การทำลายทรัพยากรทางทะเลที่เป็นแหล่งรวมทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ รวมถึง ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของประเทศไทย และเกี่ยวพันกับประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย

จากคำสั่งคณะหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 62/2559 มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 6 ตุลาคม 2559 เรื่อง “การปฏิรูประบบวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ” โดย กำหนดให้มีสถานนโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดทิศทางนโยบาย ยุทธศาสตร์ รวมทั้งปรับปรุงระบบวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ตลอดจนกำกับและติดตามการ บริหารจัดการ การจัดสรรงบประมาณ และประเมินผลการดำเนินการ ให้เป็นไปอย่างเหมาะสม และมีเอกภาพ อันเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาการวิจัยของประเทศ และปฏิรูปการบริหาร ราชการ และกำหนดกรอบยุทธศาสตร์การวิจัยแห่งชาติ 20 ปี ได้แก่ ทั้ง 7 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ความมั่นคง การเกษตร อุตสาหกรรม สังคม การแพทย์และสาธารณสุข พลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นนโยบายและกำหนดยุทธศาสตร์ ที่ต้องใช้ทุนทาง ทรัพยากรเป็นพื้นฐานทั้งสิ้น

อพ.สธ. จึงติดตามและประสานงานในมิติการดูแลรักษาทรัพยากรของประเทศ ในแง่ของการสร้างความตระหนักนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรของประเทศที่ นำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทรัพยากรของประเทศที่มีอยู่ ณ ตอนนี้อย่างยั่งยืน ชูช่วยกันอนุรักษ์รักษา ปันฟู พัฒนา และนำไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนให้กับ ประเทศไทย ซึ่งตรงกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของ อพ.สธ. และภายใต้การนำของ พระราชกระแส “การรักทรัพยากร คือการรักชาติ รักแผ่นดิน” มาสู่การปฏิบัติโดยแท้จริง

2. พระราชดำริ พระราชกระแส พระราชวินิจฉัย

เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2535 มีพระราชดำริกับนายแก้วขวัญ วัชโรทัย เลขาธิการพระราชวัง และผู้อำนวยการโครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา ให้ดำเนินการอนุรักษ์พืชพรรณของประเทศ และดำเนินการเป็นธนาคารพืชพรรณ โดยมอบให้โครงการส่วนพระองค์ฯ ฝ่ายวิชาการ เป็นผู้ดำเนินการ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้นายแก้วขวัญ วัชโรทัย เป็นผู้อำนวยการ อพ.สธ. และประธานคณะกรรมการ อพ.สธ.

อพ.สธ. จึงดำเนินงานสนองพระราชดำริตามแนวทางพระราชดำริ พระราชกระแส พระราชวินิจฉัย และตามกรอบแผนแม่บทที่วางไว้

* หมายเหตุ มีพระราชดำริ พระราชกระแส พระราชวินิจฉัย เพิ่มเติมในภาคผนวก (หน้าที่ 69)

พระราชทานแนวทางการดำเนินงาน

การปกป้องพันธุ์กรรมพืช

- 1) มีพระราชปรารภถึงการเสด็จพระราชดำเนินผ่านทางจังหวัดนนทบุรี ทอดพระเนตรเห็นพันธุ์ไม้เก่า ๆ อยู่มาก เช่น ทุเรียนบางพันธุ์ อาจยังคงมีลักษณะดีอยู่ แต่สวนเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงไป จึงทรงหวังว่าพันธุ์ไม้เหล่านี้จะหมดไป
- 2) ทรงให้สำรวจขึ้นทะเบียนรหัสต้นพืชที่ขึ้นอยู่เดิมในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และให้วัดพิกัดตำแหน่งของพืชต่าง ๆ ที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้
- 3) ทรงให้โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ดำเนินการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชที่เกาะลันตา จังหวัดพังงา
- 4) ทรงให้อุรักษ์ต้นหว้าใหญ่ในบริเวณวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน ซึ่งเข้าใจว่าเป็นต้นหว้าที่ขึ้นอยู่ที่นั่นก่อนก่อสร้างวัง

การสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืช

- 1) ตามเกาะต่าง ๆ มีพืชพรรณอยู่มาก แต่ยังไม่ผู้สนใจเท่าไร จึงน่าจะมีการสำรวจพืชพรรณตามเกาะด้วย
- 2) ทรงให้รวบรวมพันธุ์กรรมหลายชนิด
- 3) มีรับสั่งให้ดำเนินการศึกษาทรัพยากรบนเกาะสมสารและเกาะช้างเคียงโดยให้ดำเนินการตั้งแต่ยอดเขาจนถึงใต้ทะเล

การปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืช

- 1) พระราชทานแนวทางอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช โดยควรอนุรักษ์พันธุ์ที่ไม่ใช่พืชเศรษฐกิจไว้ด้วย
- 2) สร้างธนาคารพืชพรรณสำหรับเก็บรักษาพันธุ์กรรมพืชที่เป็นเมล็ดและเนื้อเยื่อ
- 3) ทรงให้มีการปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืชไว้ในศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส

การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์กรรมพืช

1) เมืองไทยมีสภาพภูมิประเทศ ภูมิศาสตร์อย่างไร และก็ได้อะไรต่าง ๆ ก็ยังเห็นว่ายังมีหน่วยงานทั้งหน่วยงานของรัฐและของเอกชน ทั้งเป็นหน่วยงานราชการ เช่น กรมป่าไม้ กรมวิชาการเกษตร และสถาบันการศึกษาที่ทำงานเกี่ยวกับเรื่องของพืช เหตุผลที่ศึกษาพืชพรรณเพราะถือว่าง่ายกว่าการศึกษาอย่างอื่น ศึกษาว่าพืชที่ชนิด ทั้งเรื่องชื่อของพืชชนิดต่าง ๆ เรื่องงานอนุกรมวิธานก็ศึกษากันหลายแห่ง จึงน่าจะมีการรวบรวมว่าแต่ละสถาบันนั้นได้ทำงานในส่วนของตนอย่างไร ตัวอย่างเช่น พืช ก็ได้ศึกษาในส่วนที่แต่ละแห่งได้รวบรวมนั้น ชื่อต่างหรือซ้ำกันอย่างไร เพื่อที่จะได้รวมกันว่าประเทศเรามีอะไรบ้าง

2) ศึกษาคุณค่าทางอาหารของผักพื้นเมืองเหล่านั้นมีอะไรบ้าง และได้มีการวิเคราะห์พิษภัยของพืชเหล่านั้นไว้ด้วย เดิมเท่าที่คิดก็ยอมรับว่าไม่ได้คิดเรื่องพิษภัย จากการวิจัยของนักวิชาการก็ได้ทราบว่าพืชพื้นบ้านบางอย่างที่รับประทานกันอยู่ซึ่งมีพิษบ้าง ถ้าบริโภคกันในส่วนที่เป็นท้องถื่นก็อาจไม่เป็นพิษภัยมาก การส่งเสริมเป็นโครงการขึ้นมาแล้ว ก็จะมีการขยายพันธุ์เป็นจำนวนมาก และก็รับประทานอย่างนี้ซ้ำ ๆ ซาก ๆ ซึ่งจะมีอันตรายต่อร่างกายเป็นอย่างยิ่ง และพืชนี้จะเป็นประโยชน์ในเชิงธุรกิจได้อีก ถ้าทราบสรรพคุณและนำมาใช้ในส่วนที่ขยายพันธุ์แล้วไม่เป็นอันตราย การขยายพันธุ์จะเป็นการช่วยในเรื่องของการส่งเสริมอาชีพให้แก่ราษฎรเพิ่มขึ้น แต่ต้องไม่ละเลยในเรื่องของวิชาการ

ศูนย์ข้อมูลพันธุ์กรรมพืช

- 1) ทรงให้ทำศูนย์ข้อมูลพันธุ์กรรมพืช โดยมีโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สามารถแสดงลักษณะของพืชออกมาเป็นภาพสีได้ เพื่อความสะดวกในการอ้างอิงค้นคว้า
- 2) ทรงให้ดำเนินการเชื่อมข้อมูลกันระหว่างศูนย์ข้อมูลพรรณพฤกษชาติ หอพรรณไม้ กรมป่าไม้ กับศูนย์ข้อมูลพันธุ์กรรมพืช สวนจิตรลดา
- 3) ทรงให้ดำเนินการทำฐานข้อมูลพรรณไม้แห้ง โดยการบันทึกตัวอย่างพรรณไม้แห้ง บันทึกลงแผ่น photo CD และเมื่อแล้วเสร็จให้ทำสำเนาให้หน่วยงานนั้น ๆ
- 4) ทรงให้หาวิธีดำเนินการให้ข้อมูลเกี่ยวกับพันธุ์กรรมพืชของหน่วยงานต่าง ๆ สื่อถึงกันในระบบเดียวกันได้

5) อยากจะทำฐานข้อมูลที่นักวิชาการทุกคนจะใช้ในการค้นคว้าได้ด้วยกัน คิดว่าทำฐานข้อมูลในคอมพิวเตอร์ซึ่งใช้การเรียกชื่อพีชที่ทุกคนจะเข้าถึงได้

6) เพื่อเป็นสื่อในระหว่างสถาบันต่าง ๆ บุคคลต่าง ๆ ที่ทำการศึกษาให้สามารถใช้ฐานข้อมูลเดียวกัน เพื่อให้การศึกษาไม่ซ้ำซ้อน สามารถที่จะดำเนินการให้ก้าวหน้าเป็นประโยชน์ทางวิชาการได้

7) ฐานข้อมูลทางด้านพีชในหน่วยงานต่าง ๆ นั้น มีหอพรรณไม้ กรมป่าไม้ มีพีชที่นักวิชาการ นักวิจัย และนักพฤกษศาสตร์รุ่นแรก ๆ ได้เก็บตัวอย่างพรรณพืชแห้งเก็บไว้เป็นเวลาเกือบจะร้อยปีแล้ว ตัวอย่างพรรณไม้เหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความสูง จะเป็นประโยชน์ในด้านการศึกษา แต่ว่าของต่าง ๆ เหล่านี้ ย่อมเก่าแก่ไปตามกาลเวลาจะเสียหายอย่างน่าเสียดาย แต่สมัยนี้เรามีเทคโนโลยีที่จะรักษาสีเหล่านี้เพื่อให้ให้นักวิชาการได้ศึกษา ก็ขอให้ช่วยกันทำโครงการถ่ายรูปและถ่ายข้อมูลพรรณไม้ เพื่อเป็นฐานข้อมูล แต่การเก็บฐานข้อมูลไว้แห้งเดียวอาจสูญหายได้ก็มีความคิดกันว่าจะให้หน่วยงานต่าง ๆ ช่วยกันเก็บ หากที่หนึ่งเกิดเหตุเสียหายไปก็จะได้มีข้อมูลเอาไว้ไม่สูญหายไปจากประเทศไทยหรือจากโลกนี้ไปหมด ฐานข้อมูลนี้เป็นของมีค่าต้องช่วยกันดูแลให้ดี และผู้ที่จะมาใช้ให้ถูกต้องให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยแก่มนุษยชาติต่อไป

8) ให้ระมัดระวังในการนำข้อมูลพืชพรรณที่หายากในประเทศไทยลงเว็บไซต์ อาจทำให้ชาวต่างชาตินำไปศึกษาและอ้างว่าเป็นของตนเองได้

การสร้างจิตสำนึก

1) พระราชทานแนวทางการสอนและอบรม ให้เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชควรใช้วิธีปลูกฝังให้เด็กเห็นความงดงาม ความน่าสนใจของพืชพรรณและเกิดความปิติที่จะศึกษาและอนุรักษ์ต่อไป การใช้วิธีการสอนการอบรมที่ให้เกิดความรู้สึกกลัวว่าหากไม่อนุรักษ์แล้วจะเกิดผลเสีย เกิดอันตรายแก่ตนเอง จะทำให้เด็กเกิดความเครียดซึ่งจะเป็นผลเสียต่อประเทศในระยะยาว

2) พระราชทานแนวทางดำเนินงานเกี่ยวกับงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โดยควรให้เด็กหัดเขียนตำราจากสิ่งที่เรียนรู้จากสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและการนำต้นไม้มาปลูกเพิ่มเติมให้เด็กรู้จักนั้น ต้องไม่มีพืชเสพติด

3) ควรนำตัวอย่างดิน หิน แร่ มาแสดงไว้ในห้องพิพิธภัณฑ์พืชด้วยเพราะในจังหวัดตากมีหิน แร่ อยู่มากชนิด

4) ทรงให้หาวิธีการที่จะทำให้เด็กสนใจในพืชพรรณต่าง ๆ และเกิดความสงสัยตั้งคำถามตนเองเกี่ยวกับพืชพรรณที่ตนสนใจนั้น ซึ่งจะนำไปสู่การศึกษาทดลอง ค้นคว้าวิจัยอย่างง่าย ๆ ที่โรงเรียนที่ไม่มีห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ดีนักก็สามารถดำเนินการได้ หากอาจารย์ในโรงเรียนต่าง ๆ ทำได้ดังนี้ก็จะช่วยให้เด็กเป็นคนฉลาด

5) เรื่องที่จะสอนให้นักเรียนหรือเด็กมีความรู้และมีความรักในทรัพยากรคือ *การรักชาติ รักแผ่นดิน* ทำได้โดยก่อให้เกิดความรักความเข้าใจ โดยนอกจากพืชพรรณแล้วสิ่งที่มีในธรรมชาติ สิ่งที่ทำได้ง่าย ๆ นั้นก็อาจจะเป็นอุปกรณ์การสอนในวิชาต่าง ๆ ได้หลายอย่าง วิชาศิลปะก็ให้วาดรูปต้นไม้ไม่ต้องหาของอื่นให้เป็นตัวแบบ หรือในเรื่องภาษาไทยการเรียงความก็อาจจะทำให้เรื่องการเขียนรายงานทำให้หัดเขียนหนังสือหรืออาจแต่งคำประพันธ์ ในเรื่องของวิชาการท้องถิ่นเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการอยู่แล้วที่จะให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ท้องถิ่น นอกจากความรู้ที่เป็นมาตรฐานจากส่วนกลางมาแล้ว แม้แต่ตำรา ก็มีส่งเสริมให้ครูอาจารย์ในท้องถิ่นได้รวบรวมความรู้หรือได้แต่งขึ้นในระยนี้ เท่าที่เห็นมาก็มีการศึกษาวิชาการทางด้านศิลปวัฒนธรรม อาชีพท้องถิ่นมาบ้าง แต่ในด้านของธรรมชาตินั้นยังมีค่อนข้างน้อย การอนุรักษ์ทรัพยากรนั้นไม่ใช่เฉพาะให้เด็กนักเรียนปลูกป่าหรือว่าให้อนุรักษ์ดินปลูกหญ้าแฝกอย่างเดียว ก็พยายามให้ออกไปดูข้างโรงเรียนว่าที่นั่นมีอะไรอยู่ และต้นไม้ที่นั่นชื่ออะไร เป็นอะไร พืชพรรณหลายอย่างซึ่งก็ยังไม่เป็นที่รู้จักในส่วนกลาง ในท้องถิ่นนั้นก็ยังมีชื่อพื้นเมือง แต่พอเอาเข้าจริง แม้แต่ชื่อวิทยาศาสตร์ก็ยังไม่มีการแน่ใจว่าชื่ออะไร ก็นำมาศึกษา

6) ด้านสาระที่จะต้องใช้ในการสอนต้องปรับปรุงให้ใหม่ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ ดังที่ทอดพระเนตรที่โรงเรียนสตรีภูเก็ต และควรมีงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินงานเฉพาะพื้นที่

- 1) การดำเนินงาน อพ.สธ. บริเวณเกาะเสม็ดและเกาะช้างเคียง มีดังต่อไปนี้
  - ให้มีรูปแบบการดำเนินการให้เกาะเสม็ดเป็นแหล่งศึกษา
  - ให้ศึกษาตั้งแต่ยอดเขาจนถึงใต้ทะเล (ศึกษาในทุกทรัพยากร)
  - ให้มีการจัดทำป้ายบอกชื่อและประโยชน์ของพันธุ์พืชแต่ละชนิดพร้อมทั้งมีเอกสารหรือแผ่นพับเพื่อเผยแพร่ความรู้
  - ให้มีการรวบรวมพันธุ์ไม้นานาชนิด ทั้งพืชบนดิน และพืชน้ำ โดยเน้นระบบนิเวศวิทยาแบบภาพรวมทั้งระบบ ซึ่งรวมถึงสัตว์ต่าง ๆ ด้วย นอกจากนี้ได้รวมเอาเกาะเล็ก ๆ รอบเกาะเสม็ดเข้าในโครงการฯ ในลักษณะผสมผสาน เนื่องจากอยู่ใกล้กันและมีความคล้ายคลึงกันในหลาย ๆ ด้าน ให้ทำการสำรวจทั้งด้านภูมิศาสตร์ ธรณีวิทยา อุตุณิยมวิทยา แร่ธาตุ ฯลฯ ไปพร้อม ๆ กัน
  - ควรพิจารณาหาแหล่งน้ำจืดให้เพียงพอ
  - อาคารสิ่งก่อสร้างควรทำในลักษณะชั่วคราวและเรียบง่าย
  - ควรจัดกลุ่มอาจารย์ นิสิต นักศึกษา เยาวชน โดยเฉพาะเยาวชนด้อยโอกาสเข้ามาศึกษาธรรมชาติ

2) การก่อสร้างพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทยให้กองทัพเรือใช้งบประมาณปกติ โดยเมื่อเสร็จแล้วให้กองทัพเรือดูแลรับผิดชอบจัดการ โดยทาง อพ.สธ. เป็นแกนกลางและเป็นฝ่ายวิชาการ ประสานและให้มีการศึกษาต่อเนื่อง สำหรับด้านการจัดแสดงผลงานวิชาการ ควรคำนึงถึงการซ่อมบำรุงและอุปกรณ์การแสดงผลไม่ซับซ้อน ในด้านการจัดการควรเน้นให้คนมาชมที่พิพิธภัณฑ์ และพิพิธภัณฑ์นี้ควรมีรายได้

การบริหารจัดการและอื่น ๆ

1) งานที่หน่วยราชการต่าง ๆ ได้ทำมาแล้วเป็นจำนวนมากและมีการตั้งหน่วยขึ้นมาใหม่ ถ้ามีการได้มาประชุมพร้อมกันจะได้ตกลงกันว่าใครทำอะไร จะได้ไม่ซ้ำซ้อนกัน และในส่วนที่เหลือถ้าซ้ำกันก็อาจตกลงกันได้ว่างานนี้ใครจะทำ ซึ่งงานในส่วนที่สำนักพระราชวังเคยทำอยู่ หากมีหน่วยงานอื่นที่รับผิดชอบโดยตรงรับไปทำแล้ว ทาง อพ.สธ. – สำนักพระราชวัง มอบส่วนนี้และปรับมาทำงานด้านการประสานงานหรือประสานความร่วมมือ และพิจารณาดูว่าจะทำงานได้โดยประหยัดงบประมาณได้อย่างไร บางส่วนที่อาจจะยังไม่จำเป็นในขั้นนี้หรือว่าทำได้ไม่ต้องเน้นความหรูหรา หรือความสวยงามมากนัก เอาเฉพาะที่ใช้จริง ๆ และก็ประหยัดไปได้เป็นบางส่วนก็จะดี

2) งานที่จะศึกษาพืชหลายชนิดเป็นเรื่องทำได้ยากและทำได้ช้า คน ๆ เดียวหรือสถาบัน ๆ เดียวจะครอบคลุมไม่ได้ทั้งหมด ถ้ามีหลาย ๆ หน่วยงานช่วยกันก็อาจจะได้งานมาก ปัจจุบันประเทศค่อนข้างจะฝืดเคืองเพราะฉะนั้นงานอะไรถึงแม้จะเป็นงานที่ดี ถ้าตกลงกันได้แล้วก็จะเป็นการประหยัดพลังคนหรืองบประมาณ

อพ.สธ. มีจุดประสงค์สำคัญที่จะให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ทำงานมา ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน รวบรวมข้อมูลเพื่อให้วิชาการด้านนี้ก้าวหน้าไปและเป็นการประหยัดเพราะแทนที่ต่างคนต่างทำ งานไหนที่มีผู้ทำแล้วจะได้ร่วมกันทำโดยไม่ซ้ำซ้อนกัน

3) งานปัจจุบันเรื่องการรักษามาตรฐานเป็นเรื่องสำคัญเพราะงานอาจจะไม่จำกัดอยู่แต่ภายในประเทศ อาจจะต้องมีการติดต่อไปถึงประเทศอื่นด้วย เป็นการสร้างความเจริญให้แก่ประเทศ เพราะฉะนั้นจะต้องทำงานในลักษณะที่คนอื่นยอมรับได้

4) โครงการฯ แบบนี้ไม่ใช่จะทำสำเร็จในเวลาสั้น ๆ ต้องมีโครงการระยะที่หนึ่ง ระยะที่สอง และระยะต่อ ๆ ไป ต่อไปก็ต้องศึกษาเรื่องสิ่งมีชีวิตและสิ่งธรรมชาติต่าง ๆ ของพวกนี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจ เมื่อสนใจแล้วก็อยากปกป้องรักษาไม่ทำลายให้สูญสิ้นไปก็เป็นการช่วยอนุรักษ์เป็นอย่างดี

3. พระราชปราชญ์

3.1 ในวิชาเรียนของนักเรียนชั้นอนุบาลถึงชั้นประถม - มัธยม ครูอาจารย์มักจะสอนให้นักเรียนศึกษาถึงโลกของเราเรื่องธรรมชาติ การศึกษาของใกล้ตัว ได้แก่ พืชพรรณที่มีอยู่ในธรรมชาติเป็นสิ่งที่ง่ายไม่เสียค่าใช้จ่ายสูง และมีประโยชน์เพิ่มประสบการณ์แก่นักเรียน ในด้านต่าง ๆ ได้ งานที่คนในระดับผู้ใหญ่ได้ศึกษาในพืชพรรณต่าง ๆ นั้น เด็กเล็ก ๆ ก็น่าจะได้ประโยชน์ด้วย โรงเรียนบางแห่งตั้งอยู่ในถิ่นทุรกันดารแต่มีพืชพรรณต่าง ๆ ขึ้นอยู่ ที่คนอื่น ๆ นอกพื้นที่จะเข้าไปศึกษาได้ยาก ทั้งนักเรียนและผู้ปกครองอาจจะมีความรู้มากกว่าคนอื่น ๆ นักเรียนอาจจะเรียนจากผู้ปกครอง เป็นเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าพืชชนิดนี้คืออะไร แล้วก็ได้ศึกษาเปรียบเทียบกับวิทยาการสมัยใหม่ที่ครูอาจารย์สั่งสอนหรือมีปรากฏในหนังสือ คนที่ศึกษา

เรื่องพีชนั้นได้รับความสุขสบายใจมีความคิดในด้านสุนทรีย์ด้านศิลปะในแง่ต่าง ๆ อาจจะศึกษาหรือใช้เป็นอุปกรณ์การศึกษาในหมวดวิชาต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ โดยในการนำมาปฏิบัติแต่ละโรงเรียนจะมีความคิดเห็นโดยการมาเสนอผลงานหรือนำผลงานมาบันทึกลงในสื่อต่าง ๆ ที่จะสามารถนำมาแลกเปลี่ยนกันได้

3.2 อพ.สธ. ส่งเสริมให้สถาบันต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ในการศึกษาพีชพรรณต่าง ๆ และบุคคลที่สนใจได้มีโอกาสปฏิบัติงานที่ศึกษาพีชพรรณต่าง ๆ ที่มีอยู่จำนวนมากในประเทศไทย ได้ศึกษาวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ได้รวบรวมเป็นหลักฐานไว้ และเพื่อเป็นสื่อระหว่างสถาบันและบุคคลต่าง ๆ ที่ทำการศึกษาให้สามารถร่วมใช้ฐานข้อมูลเดียวกันเพื่อให้การศึกษาไม่ซ้ำซ้อนสามารถที่จะดำเนินการให้ก้าวหน้าเป็นประโยชน์ทางวิชาการได้ ส่วนงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นงานสืบเนื่อง ในเรื่องของที่ดินอาจจะต้องมีการกำหนดแน่นอนว่าที่ดินนั้นอยู่ในสภาพไหน สภาพการถือครองในลักษณะไหน ศึกษาในเรื่องของกฎหมายให้ถูกต้องว่าใครมีสิทธิหรือหน้าที่ทำอะไรบ้าง ใครทำอะไรได้ ใครทำอะไรไม่ได้ เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่จะต้องศึกษา

3.3 อพ.สธ. เริ่มต้นขึ้นราวปี พ.ศ. 2535 เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สถาบันต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ในการศึกษาพีชพรรณต่าง ๆ และบุคคลที่สนใจได้มีโอกาสปฏิบัติงานที่ศึกษาพีชพรรณต่าง ๆ ที่มีอยู่จำนวนมากในประเทศไทย ได้ศึกษาวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้รวบรวมเป็นหลักฐานไว้ เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

3.4 การอนุรักษ์พันธุกรรมพีชนี้ได้ดำเนินการมาเป็นเวลาหลายปี เริ่มตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงให้นำพรรณไม้จากภูมิภาคต่าง ๆ ที่หายากมาปลูกไว้ในสวนจิตรลดา เพื่อคนรุ่นหลังจะได้เห็นได้ศึกษาต่อไป และก็มีงานด้านวิชาการต่าง ๆ ที่จริงแล้วในประเทศไทยมีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่สนใจในเรื่องของการอนุรักษ์พันธุกรรมพีช เพื่อการศึกษาพีชพรรณต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศ

4. สรุปผลงาน อพ.สธ. ตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่หนึ่ง-ระยะ 5 ปีที่ห้า

นับตั้งแต่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานพระราชดำริในการดำเนินงาน อพ.สธ. ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2535 และพระราชทานพระราชดำริเป็นแนวทางดำเนินงานต่อเนื่องมาเป็นลำดับถึงปัจจุบัน อพ.สธ. ณ เดือนกันยายน พ.ศ. 2559 อพ.สธ. แบ่งหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริเป็น 2 กลุ่มใหญ่ กลุ่มแรกเป็นระดับหน่วยงานที่ขอพระราชทานพระราชนุญาตเข้าร่วมสนองพระราชดำริ ซึ่งมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมดำเนินงานสนองพระราชดำริทั้งภาครัฐและเอกชน โดยพระราชนุญาตมากกว่า 150 หน่วยงาน กลุ่มที่สองเป็นสถานศึกษาในประเทศสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนมากกว่า 2,500 แห่ง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีเทศบาลตำบล เทศบาลเมืองและองค์การบริหารส่วนตำบลสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นมากกว่า 500 แห่ง ซึ่งมีผลการดำเนินงานโดยสรุปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 จนถึงปัจจุบัน โดยดำเนินงานในกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรม ภายใต้ 3 กรอบการดำเนินงาน ระยะละ 5 ปี โดยทำงานครอบคลุมในทั้งทรัพยากรชีวภาพ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา โดยสรุปดังนี้

4.1 กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร

เพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการพัฒนาและด้านการบริหารจัดการด้านปกป้องพันธุกรรมพืช สำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช และปลูกรักษาพันธุกรรมพืช โดยมีกิจกรรมที่สนับสนุนได้แก่ กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืช กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช และกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาพันธุกรรมพืช สามารถสรุปงานตามกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืช

ดำเนินการสำรวจและกำหนดพื้นที่เป้าหมาย ในการปกป้องพันธุกรรมทรัพยากรต่าง ๆ ด้วยเครื่องหาพิกัดดาวเทียม (Global Positioning System : GPS) เพื่อให้เกิดความถูกต้องและชัดเจนครอบคลุมพื้นที่ปกป้องพันธุกรรมพืช โดยที่เป็นพื้นที่ในความรับผิดชอบของหน่วยงาน ส่วนราชการ องค์กร และจังหวัดที่นำพื้นที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ จำนวน 33 หน่วยงาน และศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ จำนวน 6 แห่ง มีพื้นที่ประมาณ 62,000 ไร่ ใน 39 จังหวัด แต่หน่วยงานที่ดำเนินงานในกิจกรรมนี้ ใช้พื้นที่ที่เป็นป่าดั้งเดิมและไม่มีแผนการดำเนินงานในการเปลี่ยนแปลงพื้นที่นั้น ๆ การดำเนินงานในพื้นที่ที่กำหนดขอบเขตชัดเจน และไม่ได้ซ้อนทับกับพื้นที่ของกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช พื้นที่ของกรมป่าไม้ หรือพื้นที่ที่มีปัญหาในเรื่องการครอบครองสิทธิ์

การดำเนินงานในพื้นที่ปกป้องพันธุกรรมพืช อพ.สธ. ได้แก่ จัดทำแผนที่ปกป้องพันธุกรรมพืช จัดทำแนวป้องกันไฟป่า สำรวจขึ้นทะเบียน และจัดทำรหัสประจำต้นพืช

นอกจากนั้นยังได้สำรวจทรัพยากรในพื้นที่เกาะต่าง ๆ ได้แก่ เกาะเสม็ดและเกาะช้างเคียง จ.ชลบุรี ของกองทัพเรือ, พื้นที่เขาวังเขมร จ.กาญจนบุรี ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย, พื้นที่ในเขื่อนต่าง ๆ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ได้แก่ เขื่อนภูมิพล จ.ตาก, เขื่อนสิริกิติ์ จ.อุตรดิตถ์, เขื่อนอุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น, เขื่อนจุฬาภรณ์ และเขื่อนห้วยกุ่ม จ.ชัยภูมิ, เขื่อนสิรินธร จ.อุบลราชธานี, เขื่อนศรีนครินทร์ และเขื่อนวชิราลงกรณ จ.กาญจนบุรี, เขื่อนรัชชประภา จ. สุราษฎร์ธานี และ เขื่อนบางลาง จ.ยะลา เป็นต้น ซึ่งไม่ได้มีการสำรวจและศึกษาเฉพาะทรัพยากรพันธุกรรมพืชเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสัตว์และจุลินทรีย์ ยิ่งไปกว่านั้นยังมีการดำเนินงานในทรัพยากรกายภาพ ซึ่งเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น ลักษณะทางกายภาพของดิน หิน แร่ธาตุ แหล่งน้ำ เป็นต้น

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช

ดำเนินการสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรกายภาพและชีวภาพ ในพื้นที่ที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงเนื่องมาจากการพัฒนา เช่น สร้างอ่างเก็บน้ำ ทำถนน ฯลฯ พื้นที่ที่เกิดภัยธรรมชาติ สงครามและความไม่สงบ พื้นที่ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงจากป่าธรรมชาติเป็นพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่อุตสาหกรรม ที่อยู่อาศัย พื้นที่ป่าชายเลน พื้นที่เกาะที่กำลังกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว การดำเนินการในพื้นที่ในกิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวม ทรัพยากรกายภาพและชีวภาพพร้อมบันทึกข้อมูล มีหน่วยงานเข้าร่วมสนองพระราชดำริทั่วประเทศ จำนวน 58 หน่วยงาน และ ศูนย์ศึกษา การพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 6 แห่ง นอกจากนั้นชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. ซึ่งประกอบด้วยคณะนักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ ประมาณ 300 คน ได้รับ อนุญาตให้ดำเนินการสำรวจรวบรวมทรัพยากรกายภาพและชีวภาพในพื้นที่ของกรมอุทยานแห่ง ชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช เพื่อเป็นรายงานซึ่งเป็นฐานข้อมูลทรัพยากรให้กับประเทศไทย ได้แก่ พื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง จ. สุราษฎร์ธานี, พื้นที่เกาะยาวใหญ่และเกาะช้างเคียง จ.พังงา, พื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะตะรุเตา และเกาะช้างเคียง จ.สตูล เป็นต้นโดยมี รายละเอียดอยู่ในรายงานประจำปีของ อพ.สธ. ทุกปี

การดำเนินงานในพื้นที่สำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช สามารถดำเนินงานได้ ในพื้นที่รัศมี 50 กิโลเมตรของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำรินั้น ๆ ดำเนินการสำรวจเก็บ รวบรวมทรัพยากรกายภาพและชีวภาพ เป็นรูปตัวอย่างแห้ง เมล็ดพันธุ์ ตัวอย่างดอง ตัวอย่างที่มี ชีวิต โดยเฉพาะพืช สามารถนำไปเพาะปลูก ขยายพันธุ์โดยวิธีปกติ หรือโดยการใช้ เทคโนโลยีชีวภาพช่วย เช่นการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช หรือเก็บรักษาในที่ที่ปลอดภัยต่อไป ซึ่งไม่ได้ มีการสำรวจและศึกษาเฉพาะทรัพยากรพันธุกรรมพืชเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสัตว์และจุลินทรีย์ ยิ่งไป กว่านั้นยังมีการดำเนินงานในทรัพยากรกายภาพ ซึ่งเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น ลักษณะทางกายภาพ ของดิน หิน แร่ธาตุ แหล่งน้ำ คุณภาพน้ำ เป็นต้น

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืช

ดำเนินการต่อเนื่องจากกิจกรรมที่ 1 และกิจกรรมที่ 2 โดยการนำพันธุ์กรรมพืชไปเพาะปลูกในพื้นที่ที่ปลอดภัย มีขอบเขตและการดูแลรักษาอย่างดี เช่นในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ พื้นที่ศูนย์วิจัยและสถานีทดลองของกรมวิชาการเกษตร พื้นที่ที่จังหวัดน้อมเกล้าฯ ถวายและพื้นที่น้อมมาสนองพระราชดำริ เช่นสวนสาธารณะต่าง ๆ สวนป่า พื้นที่สถาบันการศึกษาที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. เป็นต้น มีการดำเนินการรับและส่งพันธุ์กรรมพืชต่าง ๆ แลกเปลี่ยนและฝากเพาะขยายพันธุ์ ดูแลรักษา ทดลองปลูกโดยเจ้าหน้าที่ อพ.สธ. ตามศูนย์วิจัยฯ และพื้นที่ต่าง ๆ ของ อพ.สธ. จนถึงปัจจุบันหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริในกิจกรรมปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืช รวมทั้งสิ้นจำนวน 67 หน่วยงาน และ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 6 แห่ง มีเนื้อที่ประมาณ 61,000 ไร่ จำนวน 2,000,000 ต้น และเก็บรักษาในรูปแบบเมล็ดบรรจุซองและกระป๋องในธนาคารพืชพรรณของ อพ.สธ. เองนั้น มีการเก็บรักษาพันธุ์กรรมพืชดังนี้

1. ห้องปฏิบัติการเก็บรักษาพันธุ์กรรมพืชโดยวิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชมากกว่า 100 ชนิด ได้แก่ หวาย ขนุน กฤษณา มะม่วง กล้ายไม้ชนิดต่าง ๆ ฯลฯ
2. เก็บในรูปแบบสารพันธุกรรม (DNA) เช่น มะเข็ญ ทูเรียน มะตูม กล้ายไม้ต่าง ๆ พืชสมุนไพร เป็นต้น
3. เก็บเมล็ดพันธุ์พืชที่สามารถเก็บด้วยเมล็ดได้ ในระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว ได้แก่ ข้าวพันธุ์ต่าง ๆ งามา ผ้าย ถั่วชนิดต่าง ๆ ผักพื้นบ้านต่าง ๆ เป็นต้น

พื้นที่ในการปลูกรักษา อพ.สธ. มีกรอบการดำเนินงานให้หน่วยงานที่สนองพระราชดำริใน อพ.สธ. มีพื้นที่ปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืชในหน่วยงานนั้น ๆ โดยมีขอบเขตพื้นที่ที่ชัดเจนและมีเป้าหมายในการเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืชโดยเฉพาะพืชที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น สวนพฤกษศาสตร์เกาะทะเลไทย สวนรุกขชาติ ที่เกาะแสมสาร เพื่อเป็นแหล่งปลูกรวบรวมพรรณไม้หมู่เกาะแสมสารทั้ง 9 เกาะ และใช้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับพืชพรรณไม้เกาะแสมสาร ในพื้นที่ 100 ไร่ รวมถึงการทดลองปลูกมะกอกโอลีฟในพื้นที่ต่าง ๆ ของ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริทั่วประเทศ

นอกจากการปลูกต้นพันธุ์กรรมแล้วยังมีการเก็บรักษาในรูปแบบเมล็ดพันธุ์, การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช มีการเก็บรักษาสารพันธุกรรม (DNA) ที่ธนาคารพืชพรรณ อพ.สธ. สวนจิตรลดา และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

ในกิจกรรมนี้เน้นการดำเนินงานในพันธุ์กรรมพืช แต่ในช่วงปลายของแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่สามและแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่สี่ ขยายผลดำเนินการเกี่ยวกับพันธุ์กรรมสัตว์ในสวนสัตว์ต่างๆและการเก็บจุลินทรีย์ในห้องปฏิบัติการซึ่งเป็นการเก็บรักษาในที่ที่ปลอดภัย

สำหรับพื้นที่ปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืชของ อพ.สธ. มีพื้นที่ปลูกรักษาที่อยู่ในหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ และมีเจ้าหน้าที่จาก อพ.สธ. ไปประจำพื้นที่เพื่อดูแลและประสานงานดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 พื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศของ อพ.สธ. สำนักพระราชวังและพื้นที่ของหน่วยงาน
ที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ โดยที่มีเจ้าหน้าที่ของ อพ.สธ. ไปปฏิบัติงาน

พื้นที่ปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืช อพ.สธ.	หน่วยงานร่วมสนอง พระราชดำริ อพ.สธ.	จำนวน (ไร่)
1. พื้นที่ศูนย์บริการวิชาการด้านพืชและปัจจัยการผลิตเชียงราย (วารี) จ.เชียงราย	กรมวิชาการเกษตร	200
2. พื้นที่สวนพฤกษศาสตร์เกาะทะเลไทย และพื้นที่สวนรุกขชาติ เกาะแสมสาร จ.ชลบุรี	กองทัพเรือ	200
3. พื้นที่เขาหมาจอก อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี	กองทัพเรือ	16
4. พื้นที่ปลูกพันธุ์กรรมพืชภาคใต้	จ.ชุมพร	35
5. พื้นที่ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชฯ คลองไผ่ ต.คลองไผ่ อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา	อพ.สธ.-สำนักพระราชวัง	391
6. พื้นที่ อพ.สธ. อ.วังม่วง จ.สระบุรี	อพ.สธ.-สำนักพระราชวัง	500
7. พื้นที่ อพ.สธ. อ.ตากฟ้า จ.นครสวรรค์	อพ.สธ.-สำนักพระราชวัง	64

4.2 กรอบการใช้ประโยชน์

เพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานศึกษาวิจัยใน อพ.สธ. ทั้งในด้านการพัฒนาและการบริหารจัดการให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อกัน รวมทั้งพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ อพ.สธ. ให้เป็นเอกภาพ สมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน และบรรลุจุดมุ่งหมายตามแนวพระราชดำริ โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินงานสนับสนุนได้แก่ กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์กรรมพืช กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลพันธุ์กรรมพืช และกิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนพัฒนาพันธุ์พืช สามารถสรุปงานตามกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดังนี้

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์กรรมพืช

ดำเนินการต่อเนื่องจากกิจกรรม 1, 2 และ 3 และในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่หนึ่ง - ระยะ 5 ปีที่สาม เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการศึกษาประเมินพันธุ์กรรมพืชเพียงอย่างเดียว แต่ในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่สี่ มีการศึกษาประเมินในพันธุ์กรรมของสิ่งมีชีวิตในสัตว์และจุลินทรีย์ นอกจากนั้นยังศึกษาทรัพยากรกายภาพที่เกี่ยวข้องกับพันธุ์กรรมของสิ่งมีชีวิต (เช่น ดิน หิน แร่ คุณภาพน้ำ คุณภาพดิน คุณภาพอากาศ เป็นต้น) กิจกรรมนี้มีการศึกษาประเมินทั้งในสภาพธรรมชาติและในแปลงทดลอง ศึกษาด้านสัณฐานวิทยา ชีววิทยา สรีรวิทยา การขยายพันธุ์ การปลูกเลี้ยง การเขตกรรม สำหรับการศึกษาวิจัยในห้องปฏิบัติการเช่นการศึกษาด้าน

โภชนาการ องค์ประกอบต่าง ๆ ด้านรังควัตถุ กลิ่นหอมต่าง ๆ หรือศึกษาและประเมินการใช้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ เพื่อศึกษาคุณสมบัติ คุณภาพ ในแต่ละสายต้น

จนถึงปัจจุบันการดำเนินงานวิจัยในกิจกรรมที่ 4 นี้ เป็นการดำเนินงานโดยความร่วมมือของนักวิจัยและเจ้าหน้าที่อพ.สธ.และหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. หรือสมาชิกและนักวิจัยในชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. ในหน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. มีจำนวนหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริในกิจกรรมนี้ 80 หน่วยงาน ได้ดำเนินงานวิจัยมากกว่า 1,000 เรื่อง พืชที่ได้วิจัยค้นคว้าศึกษาประเมินพันธุกรรมพืชที่สำรวจเก็บรวบรวมและปลูกรักษาไว้ ได้ดำเนินการไปแล้วจำนวนมากกว่า 20 สกุล ได้แก่ ทูเรียน มะตูม มะเกี๋ยง ก่อ มะแขว่น มะพอก มะม่วง หว่า ชนุน อ้อย ดองดึง หวาย มังคุด กระเจียว บุคคางคก ผักลิ้นห่าน ฮ่อม ผักเค็ด กล้วยไม้ป่า พืชสกุลอบเชย ผักพื้นเมือง พืชสมุนไพร ฯลฯ และศึกษาด้านชีวโมเลกุล การทำ DNA Fingerprint ใน มะตูม หวาย กล้วยไม้ม้าวิ่ง ทูเรียน ชนุน ฯลฯ และเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2558 ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระรัตนราชสุตาภิษามบรมราชกุมารี อพ.สธ. ได้ขอพระราชทานพระราชวินิจฉัยในการตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลการดำเนินงานการอนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์จากพืชอนุรักษ์ อพ.สธ. 8 ชนิด ได้แก่ ทูเรียน มะเกี๋ยง สัก มะกิ้ง น้อยหน้าเครือ ตีนฮุ้งดอย กล้วยไม้ และชาเมียง และเพิ่มพืชที่ 9 คือ ยางนา ในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2559 และมีแนวโน้มที่จะดำเนินการให้พรรณพืชที่มีคุณค่าเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ต่อไป

นอกจากพันธุกรรมพืชแล้ว ยังมีการศึกษาในพันธุกรรมของสัตว์ในหลายชนิด เช่น พันธุ์ปลาชนิดต่าง ๆ สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เช่น ค้างคาวคุณกิตติ เป็นต้น

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช

ดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2537 จนถึงปัจจุบัน อพ.สธ. จัดตั้งศูนย์ข้อมูลศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช/ทรัพยากรขึ้น โดยมี อพ.สธ. ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินงาน มีการวางแผนดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายระบบข้อมูลสารสนเทศ ให้สามารถเชื่อมโยงและใช้ร่วมกันได้ โดยเว็บไซต์ของ อพ.สธ. (<http://www.rspg.or.th>) นอกจากนั้นยังมีการพัฒนาข้อมูลของ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ให้เป็นเอกภาพ ความสมบูรณ์และทันสมัย ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ การดำเนินงานจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรต่าง ๆ นั้นดำเนินงานโดย อพ.สธ. และสนับสนุนให้หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำรินำงานโดยเฉพาะฐานข้อมูลพืชจากการสำรวจเก็บรวบรวม และฐานข้อมูลพรรณไม้แห้ง มีข้อมูลพันธุกรรมพืชได้ ประมาณ 250,000 ข้อมูล ซึ่งเป็นข้อมูลของหอพรรณไม้ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พิพิธภัณฑ์พืชสิรินธร ของกรมวิชาการเกษตร พิพิธภัณฑ์พืชของคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นต้น

ไม่เพียงแต่ฐานข้อมูลด้านพืชเท่านั้น แต่จากการดำเนินงานของ อพ.สธ. ในกิจกรรมต่างๆ ตลอด 25 ปีที่ผ่านมา ร่วมกับหน่วยงานสนองพระราชดำริ โรงเรียน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ อพ.สธ. มีข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมทั่วทุกทรัพยากรก่อให้เกิดเป็นฐานข้อมูลต่างๆ ขึ้น เช่น ฐานข้อมูลสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ฐานข้อมูลสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ฐานข้อมูลการดำเนินงานหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริระบบจัดเก็บงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น เป็นต้น

งานที่ดำเนินงานโดยศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช อพ.สธ.

1.งานบันทึกข้อมูล/ดูแลฐานข้อมูล

ดำเนินการดูแลรักษาข้อมูลเดิมและบันทึกข้อมูลที่มีส่งเพิ่มเติมเข้ามาที่ศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช ตรวจสอบเช็คความถูกต้องของข้อมูล ทั้งข้อมูลที่มีอยู่เดิมและข้อมูลที่เพิ่มขึ้น พัฒนาและปรับปรุงระบบงานฐานข้อมูลพันธุกรรมพืช บันทึกการจำแนกพรรณไม้ที่หอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และพิพิธภัณฑ์พืชสิรินธร กรมวิชาการเกษตร โดยผู้เชี่ยวชาญด้านพฤกษศาสตร์ บันทึกแก้ไขข้อมูลพรรณไม้แห่งที่ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านพฤกษศาสตร์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงฐานข้อมูลใน อพ.สธ.

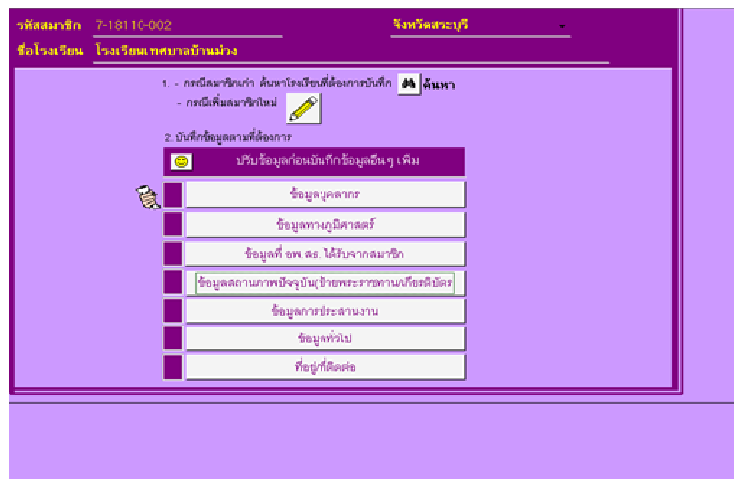
ข้อมูล	จำนวน	หมายเหตุ
1.1 ข้อมูลพรรณไม้สด	42,489	
1.2 ข้อมูลพรรณไม้แห่งที่ได้รับมาจากหอพรรณไม้และพิพิธภัณฑ์พืช - หอพรรณไม้ (กรมอุทยานฯ) - พิพิธภัณฑ์พืชสิรินธร (กรมวิชาการเกษตร) - พิพิธภัณฑ์พืช (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)	124,820 56,289 9,162	รวมข้อมูลตัวอย่างพันธุ์ไม้แห่งที่ได้รับมาจากหอพรรณไม้และพิพิธภัณฑ์พืช จำนวน 190,271 ข้อมูล
1.3 ข้อมูลการแปลงรหัสพื้นที่	1,103,467	
1.4 ข้อมูลรหัสปลูกในพื้นที่	330,477	
1.5 ข้อมูลการเจริญเติบโตของต้นพันธุกรรมพืชที่ส่งเข้ามา - อพ.สธ. - ห้วยฮ่องไคร้ - อพ.สธ. - ห้วยทราย - อพ.สธ. - ครบุรี	97,521 44,856 6,459	
1.6 ข้อมูลการส่งใบ ผล เนื้อ ไปวิเคราะห์ในสถาบันต่าง ๆ	2,030 รหัส	

ข้อมูล	จำนวน	หมายเหตุ
1.7 ฐานข้อมูลมะกอกโอลีฟ ข้อมูลมะกอกโอลีฟ บันทึกการเจริญเติบโตของมะกอก โอลีฟในพื้นที่ต่าง ๆ	11,926 รหัส 62,310 ข้อมูล	
1.8 ฐานข้อมูลภาพพรรณไม้สด	3,191	
1.9 งานสแกนรูปภาพเพื่อเก็บใน CD. - งานภาพ จากหอพรรณไม้กรมอุทยานฯ (งานซ่อม) - งานภาพ จากหอพรรณไม้กรมอุทยานฯ (งานใหม่) - งานภาพพรรณไม้จากสไลด์และจาก ภาพถ่ายใน อพ.สธ. - งานฟิล์มสไลด์ ภาพพรรณไม้ จาก กรมวิชาการเกษตร - งานฟิล์มสไลด์ ภาพพรรณไม้ จาก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	4,265 4,110 1,754 12,062 10,848	
1.10 งานบันทึกตัวอย่างพรรณไม้แห้งบันทึก ลงแผ่น Photo CD. - หอพรรณไม้ กรมอุทยานฯ - พิพิธภัณฑ์พืช กรมวิชาการเกษตร - พิพิธภัณฑ์พืช ม.สงขลานครินทร์	116,963 ตัวอย่าง 56,497 ตัวอย่าง 10,555 ตัวอย่าง	ซีดี 937 แผ่น ซีดี 351 แผ่น ซีดี 98 แผ่น

นอกจากฐานข้อมูลในตารางแล้ว ศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช/ทรัพยากร อพ.สธ. ยังมีการดำเนินงานในส่วนของฐานข้อมูลอื่นๆ ได้แก่ฐานข้อมูลสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ฐานข้อมูลสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ฐานข้อมูลการดำเนินงานหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ ฐานข้อมูลหนังสือขออนุญาตจากหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ ฐานข้อมูลการขอซื้อสิ่งมีชีวิตชนิดใหม่ รวมไปถึงระบบจัดเก็บข้อมูลงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

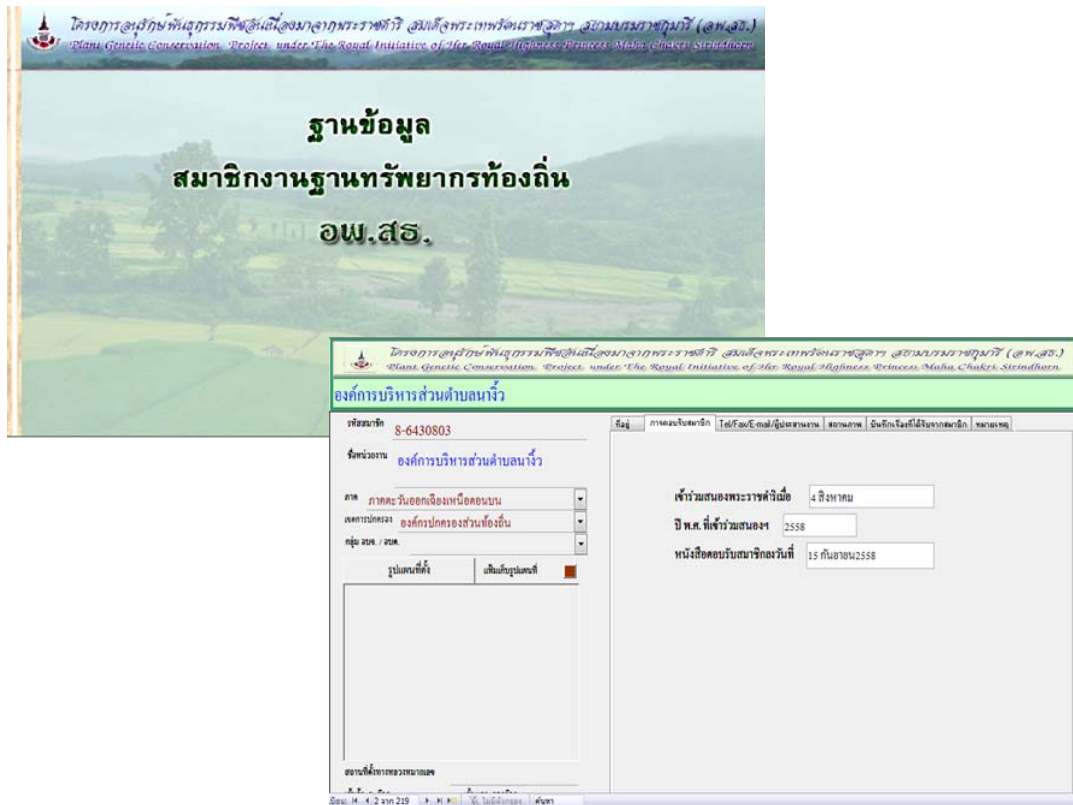
2. ฐานข้อมูลสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ดำเนินการบันทึกข้อมูลเบื้องต้นของโรงเรียนที่ได้รับการตอบรับให้เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โดยบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรม Microsoft Access ซึ่งข้อมูลที่บันทึกได้แก่ข้อมูลบุคลากร ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ข้อมูลที่ได้รับจากสมาชิก ข้อมูลสถานภาพปัจจุบัน (ป้ายพระราชทาน/เกียรติบัตร) ข้อมูลการประสานงาน ข้อมูลทั่วไป และที่อยู่หรือสถานที่ติดต่อของโรงเรียนสมาชิกปัจจุบันข้อมูลของสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่มีการบันทึกในฐานข้อมูลมีจำนวนทั้งสิ้น 2,541 โรงเรียน

3. ฐานข้อมูลสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

ดำเนินการบันทึกข้อมูลเบื้องต้นของสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นที่สมัครเข้าร่วมสนองพระราชดำรินในการจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น ได้แก่ ข้อมูลที่ตั้งของ อบต. หรือเทศบาล ข้อมูลการตอบรับสมาชิก ข้อมูลที่ใช้ในการติดต่อ/ผู้ประสานงาน ข้อมูลสถานภาพการเป็นสมาชิก ข้อมูลเอกสารที่ได้รับจากสมาชิก และข้อมูลอื่นๆ ลงในโปรแกรม Microsoft Access ซึ่งปัจจุบันจำนวนข้อมูลของสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นมีจำนวนทั้งสิ้น 366 แห่ง

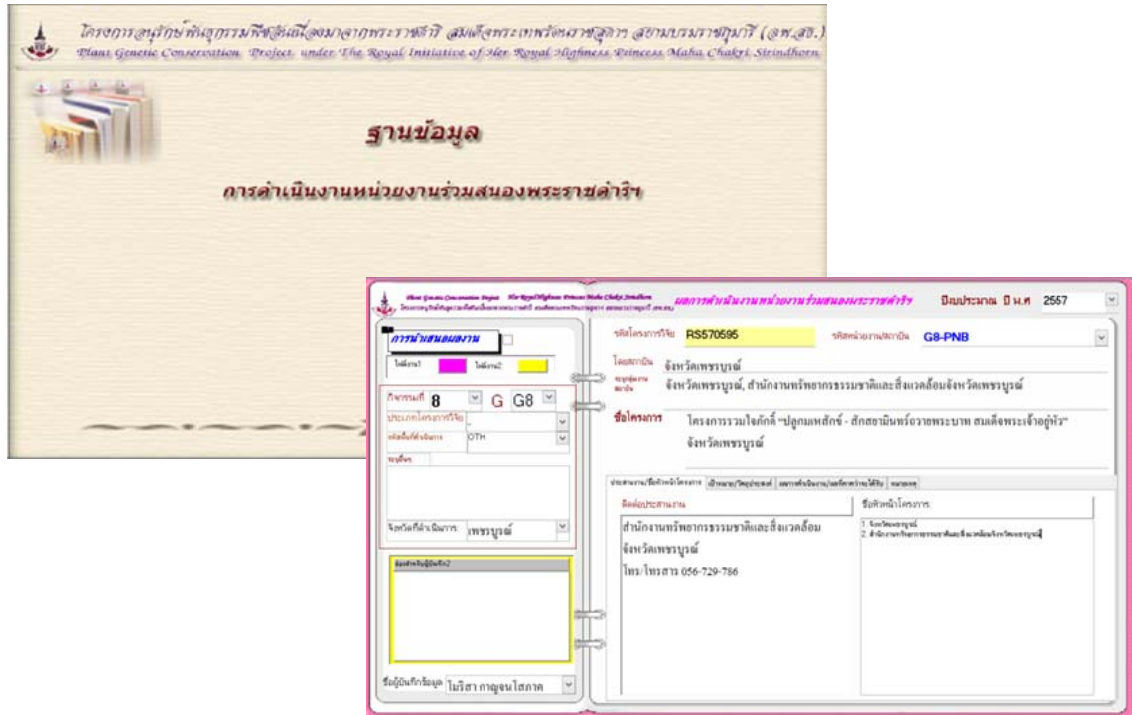

4. ฐานข้อมูลการดำเนินงานหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ

เป็นฐานข้อมูลที่ทำกรบันทึกผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ โดยหน่วยงานต่างๆ มีการจัดทำโครงการหรืองานวิจัยซึ่งมีการดำเนินงานอยู่ภายใต้แผนแม่บท 3 กรอบ 8 กิจกรรมของ อพ.สอ. และมุ่งเน้นการดำเนินงานศึกษาทรัพยากร ทั้งทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และ ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

การบันทึกข้อมูลในฐานข้อมูลการดำเนินงานหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ จะมีการระบุถึงปริมาณ หน่วยงาน พื้นที่ดำเนินการ และจำแนกโครงการหรืองานวิจัยตามกิจกรรมทั้ง 8 ของ อพ.สอ. ทำการบันทึกรายละเอียดต่างๆ ของโครงการหรืองานวิจัย ได้แก่ ชื่อโครงการ ชื่อผู้ประสานงาน/ชื่อหัวหน้าโครงการ เป้าหมาย/วัตถุประสงค์ และ ผลการดำเนินงาน/ผลที่คาดว่าจะได้รับ โดยปัจจุบันหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริอพ.สอ. มีมากกว่า 150 หน่วยงาน และมีข้อมูลการดำเนินงานที่บันทึกในฐานข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 7,209 ข้อมูล

ฐานข้อมูลการดำเนินงานหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ

5. ฐานข้อมูลหนังสือขออนุญาตจากหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ

จัดทำขึ้นเพื่อบันทึกข้อมูลการขออนุญาตจากหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริที่มีความประสงค์จะนำเสนอ เผยแพร่ หรือตีพิมพ์ผลงานวิจัยที่ได้จากการสำรวจและดำเนินงานภายใต้กรอบการดำเนินงานของ อพ.สธ. หรือดำเนินงานในพื้นที่ปกป้องพันธุกรรมพืชของ อพ.สธ. รวมถึงไปถึงการขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ของ อพ.สธ. ประกอบการนำเสนอหรือตีพิมพ์ในรูปแบบต่างๆ โดยปัจจุบันมีจำนวนข้อมูลการขออนุญาตทั้งสิ้น 80 ข้อมูล

6. ฐานข้อมูลการขอชื่อสิ่งมีชีวิตชนิดใหม่

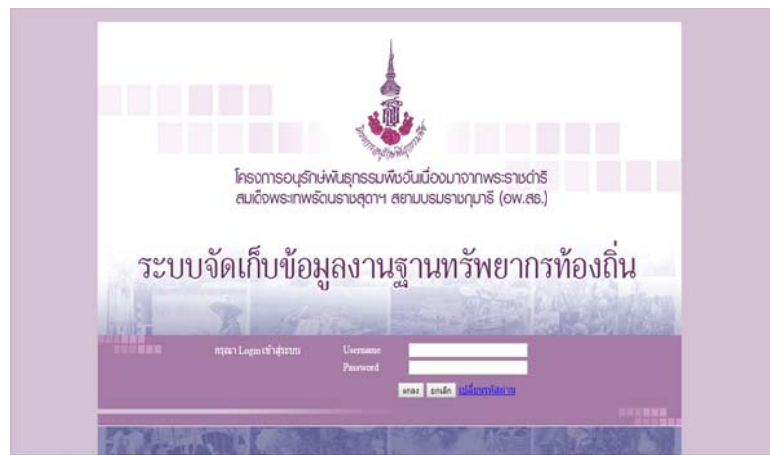
บันทึกข้อมูลการขอพระราชทานชื่อสิ่งมีชีวิตชนิดใหม่ของโลกซึ่งค้นพบจากการดำเนินงานของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ปัจจุบันมีข้อมูลการขอพระราชทานชื่อสิ่งมีชีวิตชนิดใหม่จำนวน 3 ข้อมูลได้แก่ เข็มรัชประภา (*Ixora megalophylla* Chamch. Sp. Nov.) ซึ่งพบในพื้นที่ปกป้องพันธุกรรมพืชของ อพ.สธ. เขื่อนรัชชประภา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ตะขาบ (*Sterroprites violaceus*) พบบริเวณหมู่เกาะสิมิลันและหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ “หังสรัดน์” หงส์เหินลูกผสมดอกสีม่วง ซึ่งเป็นไม้ดอกสกุลซิง (Zingiberaceae) พันธุ์ใหม่ได้จากการผสมพันธุ์โดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ฐานข้อมูลหนังสือขออนุญาตจากหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ

ฐานข้อมูลการขอซื้อสิ่งมีชีวิตชนิดใหม่

7. ระบบจัดเก็บข้อมูลงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

เป็นการบันทึกข้อมูลของงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งดำเนินงานโดยสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบล ที่ได้มีการสำรวจทรัพยากรในท้องถิ่น ทั้งทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา โดยข้อมูลต่างๆ จะถูกบันทึกลงในเอกสารใบงาน 9 ใบงาน ซึ่งประกอบไปด้วย ข้อมูลพื้นฐานในท้องถิ่น ข้อมูลการประกอบอาชีพในท้องถิ่น ข้อมูลด้านกายภาพในท้องถิ่น ข้อมูลประวัติหมู่บ้าน ชุมชน วิถีชุมชน ข้อมูลการใช้ประโยชน์ของพืชในท้องถิ่น ข้อมูลการใช้ประโยชน์ของสัตว์ในท้องถิ่น ข้อมูลการใช้ประโยชน์ของชีวภาพอื่นๆในท้องถิ่น ข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น และข้อมูลแหล่งทรัพยากรและโบราณคดีในท้องถิ่น ข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำมาบันทึกลงในระบบจัดเก็บข้อมูลงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งเป็นระบบจัดเก็บข้อมูลแบบออนไลน์ สามารถเข้าหน้าเว็บไซต์ได้โดยใช้ URL (<https://ls.rspg.or.th/>)

ในปัจจุบันระบบจัดเก็บข้อมูลงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นได้บันทึกข้อมูลทรัพยากรของสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นจำนวน 9 แห่ง ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลของ 46 หมู่บ้าน รวมจำนวนใบงานทั้งสิ้น 1,215 ใบงาน

นอกจากงานฐานข้อมูลที่ อพ.สธ. ดำเนินการเองแล้ว อพ.สธ. สนับสนุนให้หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริหลายหน่วยงานดำเนินงานในกิจกรรมนี้ เช่นมหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดนนทบุรี เป็นต้น แต่เนื่องจากงานในกิจกรรมในเรื่องฐานข้อมูลไม่มีที่สิ้นสุด นอกจากนี้แต่ละที่ยังเริ่มพัฒนาโปรแกรมที่ใช้เป็นฐานข้อมูล และประกอบกับข้อมูลที่มีเพิ่มเติมเพิ่มขึ้นมาเรื่อย ๆ ยิ่งไปกว่านั้นคือระบบความปลอดภัยในการเข้าถึงฐานข้อมูลต่าง ๆ จึงมีการประสานงานกับทาง อพ.สธ. อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ข้อมูลที่ได้นั้นมีระบบป้องกันการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ดังที่มีพระราชกระแส ณ โรงเรียนสตรีภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ในวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2543 “...พืชพรรณที่หายากหากได้มาก็บันทึกเก็บไว้เพื่อการศึกษาให้ดี การลงเว็บไซต์ ก็พึงระวัง บางที่เราศึกษาหามาได้ แต่เมื่อชาวต่างชาติเห็นจากเว็บไซต์ ก็อาจนำไปศึกษาและอ้างอิงเป็นของตนเองได้...”

กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนพัฒนาพันธุ์พืช

ดำเนินการนำข้อมูลจากศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืชที่ได้จากการสำรวจเก็บรวบรวมการปลูกรักษาพันธุกรรมพืช การศึกษาประเมิน นำมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิศึกษาและวางแผนพัฒนาพันธุ์พืช เพื่อให้มีพันธุ์ตามความต้องการในอนาคต โดยเป็นการวางแผนระยะยาว 30 ปี - 50 ปีว่าจะมีพันธุ์พืชลักษณะต่างๆ ที่ต้องการของช่วงเวลา เป็นการวางแผนคาดการณ์ล่วงหน้า ซึ่งเมื่อได้แผนพัฒนาพันธุ์พืชแต่ละชนิด นำทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อทรงมีพระราชวินิจฉัย และพระราชทานให้กับหน่วยงานที่มีหน่วยงานในการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์พืช เช่น กรมวิชาการเกษตร เป็นต้น ในช่วง 25 ปีที่ผ่านมา อพ.สธ. มีงานร่วมกับหลายหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น ในเรื่องกล้วยไม้ ร่วมกับศูนย์บริการการพัฒนาขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ผลบ้านไร่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในเรื่องการคัดเลือกกล้วยไม้สปีดไฮบริด เอื้องมอนไซ กระเจียว เป็นต้น ในเรื่องมะเกี๋ยง ศูนย์บริการวิชาการด้านผลผลิตพืชทางจังหวัดลำปางร่วมกับสถาบันวิจัยและฝึกอบรมการเกษตร จ.ลำปาง ศูนย์บริการวิชาการด้านผลผลิตพืชดอยวารี จังหวัดเชียงราย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยแม่โจ้, มหาวิทยาลัยพะเยา และมหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งในปลายระยะ 5 ปีที่หนึ่ง ได้มีการประชุมแนวทางการพัฒนาพันธุ์พืชในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 25 ซึ่งมีการหารือในประเด็น แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อการใช้บริโภค, แนวโน้มการใช้บริโภคสิ่งธรรมชาติและสิ่งสังเคราะห์, แนวโน้มการใช้วัตถุดิบเพื่อการผลิตในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง, แนวโน้มการใช้วัตถุดิบเพื่อการผลิตในอุตสาหกรรมอาหาร, แนวโน้มการใช้วัตถุดิบเพื่อการผลิตในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์, แนวโน้มการใช้วัตถุดิบเพื่อการผลิตในอุตสาหกรรมยารักษาโรค, แนวโน้มการใช้วัตถุดิบเพื่อการผลิตในอุตสาหกรรมสิ่งทอ, แนวโน้มการใช้วัตถุดิบสำหรับการผลิตในอุตสาหกรรมสิ่งธรรมชาติและด้านอื่นๆ, การใช้ประโยชน์จากสารสกัดธรรมชาติจากพืช, จิตวิทยาการบริโภคของคนในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 25 และ โภชนาการในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 25

การดำเนินงานในกิจกรรมที่ 6 นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลายหน่วยงานในการดำเนินการเพื่อให้ได้พันธุ์พืชชนิดใหม่ที่เหมาะสมกับการปลูกเพื่อประโยชน์

ในแง่ที่แตกต่างกัน สุดท้ายทำไปสู่การจดสิทธิบัตรพืชพันธุ์ใหม่ เพื่อให้แก่ประชาชนชาวไทยได้ใช้ประโยชน์ต่อไป

4.3 กรอบการสร้างจิตสำนึก

เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยเฉพาะเยาวชน นักเรียน นิสิตนักศึกษาและบุคคลทั่วไป ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชพรรณไม้ และการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชของประเทศ จนตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมหาชนชาวไทย โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินงานสนับสนุนได้แก่ กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และกิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชสามารถสรุปงานตามกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดังนี้

กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

7.1 งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ดำเนินการสืบเนื่องจากที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริบางประการ เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช “การสอนและอบรมให้เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พืชพรรณนั้นควร ใช้วิธีการปลูกฝังให้เด็กเห็นความงดงาม ความน่าสนใจ และเกิดความปิติที่จะทำการศึกษาและอนุรักษ์พืชพรรณต่อไป การใช้วิธีการสอนการอบรมที่ทำให้เกิดความรู้สึกกลัวว่า หากไม่อนุรักษ์แล้วจะเกิดผลเสีย เกิดอันตรายแก่ตนเองจะทำให้เด็กเกิดความเครียด ซึ่งเป็นผลเสียแก่ประเทศในระยะยาว” “การให้เด็กเรียนอย่างมีความสุขได้ใกล้ชิดธรรมชาติ แล้วจิตใจจะอ่อนโยน” อพ.สธ. ดำเนินงานสนองพระราชดำริจัดตั้งงาน “สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน” เพื่อเป็นสื่อในการสร้างจิตสำนึกด้านอนุรักษ์พันธุกรรมพืช โดยให้เยาวชนนั้น ได้ใกล้ชิดกับพืชพรรณไม้ เห็นคุณค่า ประโยชน์ ความสวยงาม อันจะก่อให้เกิดความคิดที่จะอนุรักษ์พืชพรรณต่อไป ซึ่งสามารถดำเนินการงานสวนพฤกษศาสตร์ในพื้นที่ของโรงเรียน เป็นการจัดแหล่งการเรียนรู้ที่สร้างโอกาสให้นักเรียนได้เผชิญกับความเป็นจริงตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต โดยเฉพาะต้นไม้ ตลอดจนสิ่งมีชีวิตอื่น ที่อยู่อาศัยสัมพันธ์กับพืชพรรณไม้ทั้งหลาย และรวมถึงระบบนิเวศที่เกื้อกูลกันของธรรมชาติในบริเวณนั้น ชีวิตเด็กที่สัมพันธ์กับธรรมชาติจะเปิดโอกาสแห่งการแสวงหาความรู้ จากประสบการณ์ตรงและสร้างควมรื่นรมย์ บ่มเพาะความอ่อนโยน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชีวิตทั้งหลาย ซึ่งเป็นเพื่อนร่วมโลกเดียวกัน งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จึงเป็นการดำเนินงานที่อิงรูปแบบของ “สวนพฤกษศาสตร์” โดยมีการรวบรวมพันธุ์ไม้ที่มีชีวิต มีแหล่งข้อมูลพรรณไม้ มีการศึกษาต่อเนื่อง มีการเก็บตัวอย่างพรรณไม้แห้ง พรรณไม้ดอง มีการรวบรวมพันธุ์ไม้ท้องถิ่นเข้ามาปลูกรวบรวมไว้ในโรงเรียน บันทึกข้อมูลและภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ มีมุมสำหรับศึกษาค้นคว้าและมีการนำไปใช้ประโยชน์เป็นสื่อการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ เป็นการดำเนินการให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ไม้พื้นถิ่นธรรมชาติ เป็นไปตามความสนใจและความพร้อมของโรงเรียน ดำเนินการด้วยความสมัครใจ

ไม่ให้เกิดความเครียด การใช้ “สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน” เป็นสื่อในการที่จะให้ นักเรียน เยาวชน และประชาชนทั่วไปได้มีความเข้าใจ เห็นความสำคัญของพืชพรรณ เกิดความรัก ห่วง แห่น และรู้จักการนำไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานพระราชดำริ และแนวปฏิบัติในการดำเนินงาน เป็นระยะ ๆ การดำเนินงาน ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2537 จนถึงปลายระยะแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่ห้า มีสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์ โรงเรียน ที่เป็นสถานศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และ ระดับอุดมศึกษา **จำนวน 2,606 แห่ง** (ภาคผนวกหน้า 132) อพ.สธ. ได้จัดให้มีการฝึกอบรม ปฏิบัติการงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่ศูนย์ฝึกอบรม อพ.สธ. ลำตะคอง ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา และศูนย์ฝึกอบรม อพ.สธ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น

เมื่อการดำเนินงานของสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนผ่านการฝึกอบรมจาก วิทยากร อพ.สธ. และดำเนินงานตามขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานในงานสวนพฤกษศาสตร์ โรงเรียน โดยทาง อพ.สธ. ได้จัดทำคู่มือมอบให้แก่โรงเรียนสมาชิก และสามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ อพ.สธ. (<http://www.rspg.or.th>) มีการอบรมเชิงปฏิบัติการงานสวนพฤกษศาสตร์ โรงเรียน โดยใช้ศูนย์ฝึกอบรม อพ.สธ. คลองไผ่ และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี เป็นต้น

อพ.สธ. มีเจ้าหน้าที่กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรม พืช และคณะที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิไปตรวจเยี่ยมโรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และให้คำปรึกษาในการทำงานอย่างใกล้ชิด มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเสริมต่อ (เรื่องการเก็บ รวบรวมรักษาคุณภาพเมล็ดพันธุ์พืชผักพื้นเมือง ,เรื่องอารักขาพืชกับงานสวนพฤกษศาสตร์ โรงเรียน, การวาดภาพทางพฤกษศาสตร์, การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช และ การเก็บตัวอย่างเพื่อการ สกัดสารพันธุกรรม (DNA) เป็นต้น)

เมื่อทางสถานศึกษาทำงานได้จนถึงระดับหนึ่ง สามารถสมัครขอรับการประเมินได้เพื่อแสดงถึงความสามารถในการทำงานของผู้บริหาร ครู อาจารย์ ของโรงเรียนที่ทำให้นักเรียนเข้ามาเรียนรู้และมีส่วนร่วมในงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน นำไปสู่การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ตลอดจนมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและช่วยเหลือชุมชนที่โรงเรียนนั้น ๆ ตั้งอยู่ ทาง อพ.สธ. มีขั้นตอนและวิธีการประเมินที่มีมาตรฐานโดยมีคณะกรรมการที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ประเมิน โดยสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนสามารถยื่นขอรับการประเมินมาได้ทั้ง อพ.สธ. เพื่อขอรับพระราชทานได้ดังนี้

1. ป้ายพระราชทานงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
2. เกียรติบัตรงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
  - 2.1 ชั้นที่ 1 เป็นเกียรติบัตรขั้นต้น เกียรติบัตรแห่งความมุ่งมั่น อนุรักษ์ สรรพสิ่ง สรรพชีวิต ด้วยจิตสำนึกของครูและเยาวชน
  - 2.2 ชั้นที่ 2 เป็นเกียรติบัตรชั้นกลาง เกียรติบัตรแห่งการเข้าสู่สถานภาพ สถานศึกษาอบรมสั่งสอนเบ็ดเสร็จ บนฐานงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
  - 2.3 ชั้นที่ 3 เป็นเกียรติบัตรขั้นสูง เกียรติบัตรแห่งการเป็นสถานศึกษาอบรมสั่งสอนเบ็ดเสร็จ บนฐานงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

จนถึงปัจจุบันมีสถานศึกษาที่เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ขอประเมินผลงาน และได้รับพระราชทานป้ายและเกียรติบัตรฯ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สถานศึกษาสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่ได้รับพระราชทานป้ายฯ และเกียรติบัตรฯ

พื้นที่	ป้ายพระราชทานฯ	เกียรติบัตรฯ ชั้นที่ 1	เกียรติบัตรฯ ชั้นที่ 2	เกียรติบัตรฯ ชั้นที่ 3	รวม
กรุงเทพมหานคร	31	16	3	-	50
ปริมณฑล	18	2	1	-	21
ภาคกลาง	9	4	1	-	14
ภาคตะวันตก	9	7	-	-	16
ภาคตะวันออก	10	14	3	-	27
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	14	14	3	-	31
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง	68	35	2	-	105
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง	42	40	2	-	84
ภาคเหนือบน	54	15	1	-	70
ภาคเหนือล่าง	8	13	3	-	24
ภาคใต้	56	15	1	-	72
รวม	319	175	20	-	514

7.2 งานเผยแพร่ผลงานและให้ความรู้ด้านพฤกษศาสตร์

มีงานให้ความรู้ทางพฤกษศาสตร์และการฝึกปฏิบัติการให้แก่สถานศึกษาต่างๆ ที่เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นงานฝึกอบรมปฏิบัติการ ๓ ศูนย์ฝึกอบรม ๓ ลำตะคอง ต.คลองไผ่ อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา และศูนย์ฝึกอื่น ๆ และอบรมปฏิบัติการวิชาชีพพรรณไม้เพื่อชีวิตให้กับมหาวิทยาลัยราชภัฏต่าง ๆ อบรมให้แก่โรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จำนวน 210 รุ่น 2,000 โรงเรียน 10,500 คน งานฝึกการเรียนรู้ทรัพยากรทางทะเล “เกาะแสมสาร อพ.สธ. – ทร.” งานตรวจสอบความถูกต้องของทะเบียนพรรณไม้ ของสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และนำข้อมูลเผยแพร่ขึ้นเว็บไซต์เป็นต้น

7.3 งานเผยแพร่และอบรมงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

7.4 งานพิพิธภัณฑ์

ตัวอย่างพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

- พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย กองทัพเรือ
- พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาหนองระเวียง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- พิพิธภัณฑ์พืชสิรินธร กรมวิชาการเกษตร
- หอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช
- พิพิธภัณฑ์พืช คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ฯลฯ

กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

ดำเนินการเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมสนับสนุนงานของ อพ.สธ. ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเงินทุนสนับสนุนในกิจกรรมต่างๆ ของ อพ.สธ. หรือดำเนินงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของ อพ.สธ. โดยอยู่ในกรอบของแผนแม่บท นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้เยาวชนและบุคคลได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับทรัพยากร ธรรมชาติในสาขาต่าง ๆ ตามความถนัดและสนใจ โดยมีคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาให้คำแนะนำ และให้แนวทางการศึกษา จัดตั้งเป็นชมรมนักชีววิทยา อพ.สธ. ในระดับโรงเรียน/มหาวิทยาลัย และชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. สำหรับนักวิจัย คณาจารย์ ในสถาบันศึกษา ซึ่งจะเป็นผู้นำในการถ่ายทอดความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศให้แก่เยาวชนต่อไป

สรุปงานที่ดำเนินงานในกิจกรรมที่ 8 ดังนี้

1. งานเผยแพร่โดยการจัดประชุมวิชาการและนิทรรศการ ซึ่งดำเนินงานโดย อพ.สธ. ในงานจัดนิทรรศการต่างๆ และร่วมกับหน่วยงาน ส่วนราชการ มหาวิทยาลัย และสถาบันการศึกษาที่ร่วมสนองพระราชดำริ เพื่อเป็นการสรุปงานในภาพรวมของ อพ.สธ. เป็นการนำเสนอกิจกรรมของ อพ.สธ. ซึ่งการดำเนินการที่ผ่านมาได้ดำเนินการตามแผนแม่บทของ

อพ.สธ. เองและหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ในงานนี้มีการประชุมวิชาการและนิทรรศการของชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ได้แก่

1.1 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ อพ.สธ. ร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริและสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

1.1.1 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ด้วยจิตสำนึกแห่งนักวิจัยไทย
ระหว่างวันที่ 21-27 มิถุนายน พ.ศ. 2544

ณ ศาลาพระเกี้ยว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

1.1.2 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ธรรมชาติแห่งชีวิต
ระหว่างวันที่ 9-15 พฤษภาคม พ.ศ. 2546

ณ สำนักพระราชวัง พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร

1.1.3 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว
ระหว่างวันที่ 19-25 ตุลาคม พ.ศ. 2548

ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ คลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

1.1.4 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ประโยชน์แท้แก่มหาชน
ระหว่างวันที่ 30 ตุลาคม -5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550

ณ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย เขาหมาจอ แสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

1.1.5 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ผืนสู่วิถีใหม่ในฐานไทย
ระหว่างวันที่ 19-25 ตุลาคม พ.ศ. 2552

ณ สวนสัตว์เปิดเขาเขียว องค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

1.1.6 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ก้าวสู่โลกกว้างอย่างมั่นใจ
ระหว่างวันที่ 1-7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554

ณ ศูนย์ฝึกหนองระเวียง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

1.1.7 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : นำสิ่งดีงามสู่ตาโลก
ระหว่างวันที่ 20-26 ธันวาคม พ.ศ. 2556

ณ เขื่อนศรีนครินทร์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย อำเภอสว่างวีรวัฒน์ จังหวัดกาญจนบุรี

1.1.8 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพยากรสิ่งสินตน
ระหว่างวันที่ 23-29 มีนาคม พ.ศ. 2559

ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

1.2 การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

1.2.1 การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ครั้งที่ 1
ระหว่างวันที่ 12-14 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ณ อาคารสารนิเทศ 50 ปี
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.2.2 การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 1
ระหว่างวันที่ 8-11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 ณ โรงเรียนสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.2.3 การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 2
ระหว่างวันที่ 21-24 มิถุนายน พ.ศ. 2555 ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อำเภอสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่

1.2.4 การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 3
ระหว่างวันที่ 12-16 มิถุนายน พ.ศ. 2557 ณ โรงเรียนนันทบุรีวิทยาลัย
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

1.2.5 การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากร
ท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 4
ระหว่างวันที่ 29 กรกฎาคม-2 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ณ สำนักพระราชวัง
(สนามเสือป่า) พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร

โดยในทุกครั้งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เป็น
องค์ประธานในการประชุมวิชาการและนิทรรศการฯ ซึ่งได้รับผลเป็นที่น่าพอใจต่อหน่วยงานที่
ร่วมสนองพระราชดำริ และประชาชนที่เข้าชมงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

นอกจากงานประชุมที่ทาง อพ.สธ. ดำเนินการจัดงานฯ แล้ว ทาง อพ.สธ. ยังได้ไป
ร่วมจัดงานนิทรรศการร่วมกับอีกหลายหน่วยงานซึ่งเป็นหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อาทิ
เช่น สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่ง
ประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น อีกทั้งการนำเสนอผลงานทางวิชาการในงานประชุม
วิชาการต่าง ๆ เช่น สมาคมพันธุศาสตร์แห่งประเทศไทย สมาคมเทคโนโลยีชีวภาพแห่งประเท
ศไทย เป็นต้น

2. งานเผยแพร่และฝึกอบรม เพื่อสนับสนุนงานสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์
พันธุกรรมพืช เช่น การเก็บรวบรวมรักษาคุณภาพเมล็ดพันธุ์พืชผักพื้นเมือง, การวาดภาพทาง
พฤกษศาสตร์ และการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช เป็นต้น

3. งานเผยแพร่โดยการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น จุลสารสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
รวม 30 ฉบับ จัดพิมพ์เป็นราย 2 เดือน ยอดพิมพ์ทั้งสิ้น 60,000 เล่ม เพื่อเผยแพร่ให้กับ

โรงเรียนซึ่งเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ต่อมาในปี พ.ศ. 2558 ทาง อพ.สธ. ได้จัดทำเป็น application เพื่อให้ดาวน์โหลดได้จากโทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต และเป็น e-journal จากเว็บไซต์ อพ.สธ. นอกจากนี้ยังมีคู่มือสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน หนังสือการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรในงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ไม้พุ่มประดับ พลังก่อดอน ศิลปะการวาดภาพพฤกษศาสตร์ พรรณไม้หมู่เกาะแสมสาร ไม้ย้อมสีธรรมชาติ พรรณไม้เขื่อนศรีนครินทร์ พรรณไม้เขาวังเขมร จากยอดเขาถึงใต้ทะเล เล่มที่ 1-6 เป็นต้น อีกทั้งหนังสือวิชาการอีกมากมาย ซึ่งจัดพิมพ์โดย อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

4. งานฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านวิชาการ เช่น เทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช เทคนิคการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์พืช เทคนิคทางชีววิทยาโมเลกุลพืช เทคนิคในการจำแนกพรรณไม้ เทคนิคการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ แก่นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดย ฝ่ายวิชาการ อพ.สธ. สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร

5. งานประชุมเชิงปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช ณ ห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช อพ.สธ. สวนจิตรลดา กรุงเทพมหานคร และห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช อพ.สธ. คลองไผ่ อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา

6. งานอบรมเชิงปฏิบัติการชีวโมเลกุลพืช ในเรื่องการวิเคราะห์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอพืช ณ ห้องปฏิบัติการชีวโมเลกุลพืช อพ.สธ. สวนจิตรลดา กรุงเทพมหานคร และห้องปฏิบัติการชีวโมเลกุลพืช ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช อพ.สธ. คลองไผ่ อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา นอกจากนี้ อพ.สธ. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น คณะเภสัชศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาการพฤกษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ห้องปฏิบัติการลาย

พิมพ์ดีเอ็นเอ ศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาภาคตะวันออก สวนสัตว์เปิดเขาเขียว องค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์, ห้องปฏิบัติการคณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เป็นต้น

7. งานปรับปรุงพัฒนาเว็บไซต์ อพ.สธ. เพื่อเผยแพร่ แนะนำ และติดต่อเชื่อมโยงกับผู้ที่เกี่ยวข้องในงานของ อพ.สธ. และพัฒนาให้ทันสมัย (<http://www.rspg.or.th>)

8. งานซึ่งดำเนินงานโดยชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. และชมรมนักชีววิทยา อพ.สธ. โดยที่ชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. และชมรมนักชีววิทยา อพ.สธ. ให้การสนับสนุนและร่วมสำรวจในกิจกรรมปกป้องพันธุ์กรรมพืช กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืช และในกิจกรรมอื่น ๆ ของ อพ.สธ. ดังรายละเอียดที่ได้กล่าวถึงในกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนั้นได้ร่วมในการจัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ อพ.สธ. ในทุกครั้ง

9. ก่อตั้ง มูลนิธิอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (มูลนิธิ อพ.สธ.) เนื่องจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีรับสั่งกับนายพรชัย จุฑามาศ เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2551 ให้จัดตั้งมูลนิธิ อพ.สธ. และได้รับใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนจัดตั้งมูลนิธิ เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนงานตามเป้าหมายของ อพ.สธ. เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่มหาชนชาวไทย สนับสนุนการฝึกอบรม ศึกษา ค้นคว้า วิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนในงานของ อพ.สธ. สนับสนุนและส่งเสริมความเป็นไทย วิถีไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาอันดีงามของไทย ดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์หรือร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่นๆ เพื่อสาธารณประโยชน์และไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่ประการใด ทาง อพ.สธ. จึงได้ขอพระราชทานขยายพันธุ์พืชที่ได้รับพระราชทานนาม “ม่วงเทพรัตน์” มาในวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2552 ซึ่งต้นม่วงเทพรัตน์นั้นสามารถขยายพันธุ์โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อและออกดอกในช่วงสวยงาม เพื่อให้ผู้มีจิตศรัทธาได้ร่วมสมทบทุนร่วมจัดตั้งมูลนิธิ อพ.สธ. ต่อไป

10. โครงการรวมใจภักดิ์ ปลูกมเหสักข์-สักสยามินทร์ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมายุ 84 พรรษา เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและการสนองพระราชดำริ ในการอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์กรรมพืชของประเทศ ให้ยั่งยืนเป็นที่รู้จักแพร่หลายในประเทศไทยและหมู่ประชาคมโลกต่อไป ยิ่งไปกว่านั้นยังนำไปสู่การสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี และมีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต อีกทั้งนำไปสู่การอนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรของชาติอย่างยั่งยืน ด้วยโครงการนี้ สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าสู่ตำบลในประเทศไทย จำนวน 7,255 ตำบล โดยมีเป้าหมายในการปลูกตลอดโครงการ พ.ศ. 2555—2558 จำนวน 8.4 ล้านต้น เปิดตัวโครงการ ณ วันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2554

11. งานบรรยายทำความเข้าใจในเรื่องการสมัครเป็นสมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นในจังหวัดที่ร่วมสนองพระราชดำริ ประมาณ 30 จังหวัด

5. สรุปสภาพการณ์เกี่ยวกับพันธุกรรมพืชและความหลากหลายทางชีวภาพ และการดำเนินงานของ อพ.สธ. ตามแผนแม่บททุกระยะ 5 ปี

ทั่วโลกตระหนักถึงการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากความหลากหลายทางชีวภาพที่ลดน้อยลงทุกวัน ที่นอกจากกฎหมายภายในของแต่ละประเทศที่เข้ามามีส่วนบังคับใช้ ยังมีกฎหมายและอนุสัญญาระหว่างประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องในเรื่องของทรัพยากรชีวภาพต่าง ๆ โดยเฉพาะอนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพ, CBD (Convention on Biological Diversity) ซึ่งประเทศไทยได้มอบสัตยาบันสารเพื่อเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2546 มีผลให้อนุสัญญาฯ มีผลบังคับใช้กับประเทศไทย ในฐานะภาคีลำดับที่ 188 เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2547

โดยเนื้อหาของวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ คือ อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรทางชีวภาพอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม ดังนั้นประเทศไทยในฐานะที่เป็นภาคีจึงต้องจัดทำนโยบาย มาตรการ และแผนการดำเนินงานขึ้นเอง พระราชบัญญัติที่ออกมาเพื่อใช้ในการนี้แล้วได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2551 นอกจากนั้นที่ยังอยู่ในการร่างพระราชบัญญัติ ได้แก่ การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น และการคุ้มครองพันธุ์สัตว์ ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ เนื่องจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม และระเบียบคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ การเข้าถึงและการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากรายการชีวภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ประเทศไทยยังต้องเตรียมพร้อมและมีมาตรการเพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม และความปลอดภัยทางชีวภาพ

สืบเนื่องจากการเป็นภาคีของ CBD ทำให้ประเทศไทยต้องพิจารณาการให้สัตยาบันเข้าเป็นภาคี ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยทรัพยากรพันธุกรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตร ค.ศ. 2001 (พ.ศ. 2544) (International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture 2001, ITPGR) ซึ่งเกี่ยวข้องกับทรัพยากรของประเทศ มีสาระสำคัญคือ ทรัพยากรพืชอาหารและการเกษตร 64 สกุล (genus) ประมาณ 3,300 ชนิด (species) ที่แนบท้ายสนธิสัญญาฯ ซึ่งเป็นของหน่วยงานภาครัฐจะตกเป็นของพหุภาคี ซึ่งรวมไปถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่อยู่ในหน่วยงานของรัฐ ด้วยเหตุนี้เราอาจสูญเสียทรัพยากรของประเทศ เนื่องจากเมื่อต่างชาติได้นำไปศึกษาวิจัยและพัฒนา แล้วนำไปจดสิทธิบัตรเป็นพืชพันธุ์ใหม่ อาจส่งผลให้ประเทศไทยไม่ได้เป็นเจ้าของสิทธิในการใช้ทรัพยากรนั้น ๆ เนื่องจากอาจถูกจดสิทธิบัตรโดยต่างชาติไปแล้ว จึงเป็นอันตรายอย่างยิ่งในเรื่องของการสูญเสียความรู้อันล้ำค่าและภูมิปัญญาพื้นบ้านของ

ไทยให้กับต่างประเทศ โดยที่ประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมของมาตรการเพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมพืช

ทั้งนี้เห็นได้ว่าการเป็นเจ้าของทรัพยากรแต่ไม่สามารถผลิตและใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ได้อาจเป็นอันตรายอย่างยิ่งในอนาคต ทั้งนี้ทาง อพ.สธ. ได้เสนอกับคณะผู้วิจัยการศึกษาผลกระทบสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยพันธุกรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตร และคณะกรรมการพิจารณากระบวนการให้สัตยาบันสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยพันธุกรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตรที่มีกรมิวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง **คือให้ประเทศไทยมี 3 สถานะคือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และ ส่วนพระองค์** โดยที่ อพ.สธ. และหน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ จัดเป็นหน่วยงานส่วนพระองค์ ดังนั้นหากต่างประเทศจะนำข้อมูลหรือพันธุกรรมใด ๆ ไปใช้ ต้องขอพระราชทานข้อมูลหรือพันธุกรรมนั้น ๆ ก่อน ขึ้นอยู่กับพระราชวินิจฉัย

จากสถานการณ์นี้ทาง อพ.สธ. จึงขอพระราชวินิจฉัยจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในเรื่องสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยพันธุกรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตร โดยทรงมีพระราชวินิจฉัยเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2547 ดังนี้

“หากผลการวิจัย และประชาพิจารณ์ ประเทศไทยยังไม่พร้อม ก็ขอให้ชะลอไปก่อน ระหว่างนี้ ขอให้นักวิชาการทุกฝ่ายร่วมมือกัน เตรียมคนให้พร้อมโดยเร่งด่วน เพราะวันที่จำเป็นต้องรับการนี้ ต้องมาถึงสักวันหนึ่ง”

เช่นเดียวกับในวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2547 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสในพิธีเปิดการประชุมวิทยาศาสตร์นานาชาติเจ้าฟ้าจุฬาภรณ ครั้งที่ 5 เรื่องวิวัฒนาการของพันธุศาสตร์และผลกระทบต่อโลก ณ โรงแรมแชงกรี-ลา ในส่วนงานวิจัยทางพันธุศาสตร์ที่มีความก้าวหน้ามากขึ้น ดังนี้

“ความรู้ต่าง ๆ เหล่านี้ แม้จะมีประโยชน์มากก็จริง แต่ถ้าใช้ไม่ถูกเรื่องถูกทางโดยไม่พิจารณาให้ดีให้รอบคอบแล้ว ก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายแก่ชีวิตความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรงได้เช่นกัน เหตุนี้ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาจำเป็นต้องศึกษาให้รู้เท่าและรู้ทัน”

ดังนั้นจากอนุสัญญา CBD และ ITPGR อพ.สธ. และหน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ จะเป็นส่วนที่ทำการอนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน โดยขึ้นอยู่กับพระราชวินิจฉัย เป็นอิสระ ไม่ขึ้นกับผลของสนธิสัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งขึ้นอยู่กับจิตสำนึกที่รักและหวงแหนทรัพยากร ดังที่มีพระราชกระแส

“การรักทรัพยากร คือการรักชาติ รักแผ่นดิน”

**การดำเนินงานในระยะ 5 ปีที่หนึ่ง (มิถุนายน พ.ศ. 2535 – พฤษภาคม พ.ศ. 2540)
และระยะ 5 ปีที่สอง (มิถุนายน พ.ศ. 2540 – กันยายน พ.ศ. 2544)**

อพ.สธ. แสดงให้เห็นชัดเจนว่าการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชจะยังให้เกิดผลประโยชน์ถึงมหาชนชาวไทยนั้น ต้องดำเนินกิจกรรมหลายอย่างพร้อมกันไป และมีพันธุกรรมพืชเป้าหมายเดียวกัน บุคคลเดียวหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงหน่วยงานเดียว ไม่สามารถทำได้ครบถ้วน ต้องใช้ทรัพยากรมากทั้งทรัพยากรบุคคล อุปกรณ์ สถานที่ เวลาและงบประมาณ ตลอดจนต้องทำต่อเนื่อง ไม่มีที่สิ้นสุด นอกจากนั้นจำเป็นต้องให้ประชาชนทั่วไป มีความรู้จนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เห็นประโยชน์และความสำคัญของพันธุกรรมพืช จึงทำให้การอนุรักษ์พันธุกรรมพืชสมบูรณ์ได้ ซึ่งได้จัดแสดงนิทรรศการในระยะ 5 ปีที่สองไป 2 ครั้ง คือ การประชุมงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระหว่างวันที่ 12-14 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ณ ห้องประชุมสุธรรมอารีกุล อาคารสารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : อนุรักษ์และพัฒนาด้วยจิตสำนึกแห่งนักวิจัยไทย ระหว่างวันที่ 21-27 มิถุนายน พ.ศ. 2544 ณ ศาลาพระเกี้ยว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเป็นการเชิญชวนหน่วยงานต่าง ๆ ให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และเข้าร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ.

ในระยะ 5 ปีที่สองนี้ มีการดำเนินการศึกษาในชีวภาพต่าง ๆ ในพื้นที่ของอพ.สธ. เท่านั้น เช่น เกาะแสมสาร ที่กองทัพเรือรับผิดชอบ พื้นที่ อพ.สธ. อำเภอยะโยค จังหวัดกาญจนบุรี พื้นที่ อพ.สธ. สวนสัตว์เปิดเขาเขียว จังหวัดชลบุรี พื้นที่ทับลาน และหนองระเวียง จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่โคกภูตาคา อำเภอยะเวียง จังหวัดขอนแก่น มีหน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริเพิ่มขึ้นประมาณ 40 หน่วยงาน สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนประมาณ 400 โรงเรียน

การดำเนินงานในระยะ 5 ปีที่สาม (ตุลาคม พ.ศ. 2544 – กันยายน พ.ศ. 2549)

อพ.สธ. มีกิจกรรมและงานต่าง ๆ ที่หลากหลาย หน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ 75 หน่วยงาน สามารถแบ่งกลุ่มการสนองพระราชดำริ ได้ 10 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มความมั่นคงทางทรัพยากร กลุ่มสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช กลุ่มส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรชีวภาพ กลุ่มการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากร กลุ่มมหาวิทยาลัยที่ร่วมสนองพระราชดำริ กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กลุ่มนโยบายในเรื่องของทรัพยากรชีวภาพ กลุ่มจังหวัดที่ร่วมสนองพระราชดำริ กลุ่มศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ และกลุ่มหน่วยงานสนับสนุน นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนที่เข้าเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนมากกว่า 800 โรงเรียน ซึ่งยังต้องมีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ในทุกระดับเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน ในการที่จะดำเนินงานเพื่อผลประโยชน์แท้ของมหาชนชาวไทย หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาร่วมสนองพระราชดำริมากขึ้น มีความหลากหลายในการศึกษาวิจัย มีหน่วยงานที่สนับสนุนงานวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ มีการสนับสนุนครอบคลุมเพิ่มมากขึ้น บางหน่วยงานก็ให้การสนับสนุนในแนวทางเดียวกับการดำเนินงานของ อพ.สธ. ในระยะ 5 ปีที่สามนี้ อพ.สธ. จัดการประชุมวิชาการและ

นิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ธรรมชาติแห่งชีวิต ระหว่างวันที่ 9-15 พฤษภาคม พ.ศ. 2546
ณ สำนักพระราชวัง พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร และการประชุมวิชาการและนิทรรศการ
ทรัพยากรไทย : สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว ระหว่างวันที่ 19-25 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ณ ศูนย์อนุรักษ์
พันธุกรรมพืช อพ.สธ. คลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

การดำเนินงานในระยะ 5 ปีที่สี่ (ตุลาคม พ.ศ. 2549 – กันยายน พ.ศ. 2554)

อพ.สธ. มีหน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ เพิ่มเป็น 108 หน่วยงาน โดย
แบ่งกลุ่มการสนองพระราชดำริ ได้ 10 กลุ่ม เช่นเดียวกับในการดำเนินงานในแผนแม่บทระยะ 5
ปีที่สาม นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนที่เข้าเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเพิ่มขึ้นเป็น 1,503
โรงเรียน (มกราคม พ.ศ. 2555)

ในระยะ 5 ปีที่สี่ อพ.สธ. มีการจัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากร
ไทย : ประโยชน์แท้แก่มหาชน ระหว่างวันที่ 30 ตุลาคม - 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ณ พิพิธ
ภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย เขาหมาจอ แสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี การ
ประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ผันสู่วิถีใหม่ในฐานไทย ระหว่างวันที่ 19 - 25
ตุลาคม พ.ศ. 2552 ณ สวนสัตว์เปิดเขาเขียว องค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ อำเภอสรี
ราชา จังหวัดชลบุรี และการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับ
ภูมิภาค ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 8-11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 ณ โรงเรียนสุราษฎร์ธานี อำเภอบาง
เมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่สี่ อพ.สธ. วางแนวกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่ง
สอดคล้องกับการตื่นตัวการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ของทั่วโลก ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้เห็น
ภาพรวมการอนุรักษ์พัฒนาพันธุกรรมพืช อาทิ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ
แห่งชาติ ได้นำแนวกิจกรรมไปวางเป็นแนวโปรแกรมที่ดำเนินการคล้ายคลึงกัน จนถึง ณ ปัจจุบัน
ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ โดยทั่วไปในประเทศไทย พุดถึงการอนุรักษ์ต้นไม้ การอนุรักษ์
ป่า และการปลูกต้นไม้ และเริ่มรู้จักคำว่าความหลากหลายทางชีวภาพและความสำคัญมากขึ้น
แต่ยังไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจนว่าเข้าใจชัดเจนหรือไม่ พืชพรรณของไทย ทั้งที่เป็นพืชเศรษฐกิจ ทั้งที่
ยังมีได้เป็นพืชเศรษฐกิจ ทั้งที่เป็นพืชพรรณป่า ทั้งที่เป็นพืชพรรณที่พัฒนาคัดเลือกแล้ว ถูกเก็บ
และถูกนำออกนอกประเทศ โดยถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย

ในช่วงสิบปีที่ผ่านมาหน่วยราชการต่าง ๆ ได้ขยายขอบเขตการศึกษา วิจัย ให้
ครอบคลุมพืชพรรณต่าง ๆ โดยเน้นไปในเรื่องพืชอาหารและสมุนไพร เพราะประชาชนมีการดูแล
รักษาสุขภาพมีเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะเน้นในเรื่องอาหารเพื่อสุขภาพ สำหรับอาจารย์และนักวิจัย
ในสถาบันการศึกษาและมหาวิทยาลัย ได้ใช้ความรู้ความสามารถด้านการศึกษาวิจัยในสาขาวิชา
ของคนกับพืชพรรณต่าง ๆ โดยทุนวิจัยทั้งจากรัฐบาลไทย และจากองค์กรต่างประเทศ รายงาน
ผลการวิจัยได้พิมพ์เผยแพร่ทั่วไป เริ่มมีการศึกษาวิจัย พืชชนิดใดชนิดหนึ่งที่มีถิ่นกำเนิดใน
ประเทศไทย มีการเริ่มศึกษาลงลึกไปในด้านต่าง ๆ แต่ยังไม่มีการวางแผนการพัฒนาระยะยาว
ในหลากหลายชนิด ความร่วมมือในการศึกษาวิจัย การใช้ประโยชน์พืชนั้น ๆ ในประเทศไทย ยัง
ไม่มีมากเท่าที่ควร ส่วนทางด้านข้อมูลพันธุกรรมพืชในประเทศไทยมีอยู่ในหน่วยงานต่าง ๆ ใน

รูปแบบต่าง ๆ กัน เริ่มมีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และทำฐานข้อมูลพันธุกรรม เผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปเข้ามาศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลมากขึ้น

การดำเนินงานในระยะ 5 ปีที่ห้า (ตุลาคม พ.ศ. 2554 – กันยายน พ.ศ. 2559)

ในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่ห้า อพ.สธ. จึงมีมาตรการในการดำเนินงานลงไปในระดับท้องถิ่น โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้เข้ามาร่วมสนองพระราชดำริในปีงบประมาณ 2558 และเป็นนโยบายให้มืองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดย อบต./เทศบาล สมัครงเป็นสมาชิกในงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นซึ่งอยู่ในกิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อย่างน้อยอำเภอละหนึ่งแห่ง รวมถึงสนับสนุนให้โรงเรียนที่อยู่ในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ สนับสนุนให้มีสถานศึกษาสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนอย่างน้อยหนึ่งแห่ง

ในส่วนของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน อพ.สธ. ดำเนินการประสานและทำความเข้าใจกับสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานฯ ที่สังกัดอยู่ในกระทรวงเช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อให้สนับสนุน ผลักดันให้สถานศึกษาในสังกัดสมัครเป็นสมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ซึ่งจะเป็นกำลังที่สำคัญในการร่วมทำงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศต่อไป

บทบาทที่สำคัญของมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศไทย ที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. นั้น ดำเนินงานสนองพระราชดำริมีบทบาทชัดเจนขึ้นในการเข้าไปเป็นที่เลี้ยงและทำงานวิจัยต่อยอดจากงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นให้กับท้องถิ่นที่มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเหล่านั้นตั้งอยู่ เกิดเป็นงานวิจัยตอบโจทย์ อบต. ต่าง ๆ เช่นการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พืชตาลโตนด ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยซึ่งทำงานร่วมกับ อบต.รำแดง จังหวัดสงขลา เป็นต้น

ในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่ห้า อพ.สธ.ทำงานชัดเจนขึ้นในทรัพยากร 3 ฐาน ได้แก่ **ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา** เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานทางด้านวิชาการ สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร การเรียนรู้ทรัพยากร โดยประสานงานและร่วมกับหน่วยงาน สถาบันการศึกษาต่าง ๆ และการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การก้าวเข้าสู่แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่หก

จากความชัดเจนในการดำเนินงานตามแนวทางพระราชดำริ ในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรในระยะ 25 ปีที่ผ่านมาของ อพ.สธ. ทำให้ อพ.สธ. ขอพระราชทานพระราชนุญาตในการเปลี่ยนชื่อกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรมของ อพ.สธ. ที่อยู่ภายใต้กรอบการดำเนินงานทั้งสามฐานทรัพยากร เพื่อให้ชื่อของกิจกรรมได้สื่อถึงงานที่ดำเนินงานในกิจกรรมได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกป้องทรัพยากร
2. กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร
3. กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร
4. กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร
5. กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร
6. กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนพัฒนาทรัพยากร
7. กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร
8. กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร

ในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่ห้า มีหน่วยงานภาคเอกชน เช่นมูลนิธิต่าง ๆ ได้เข้ามาร่วมสนองพระราชดำริจำนวนมาก อพ.สธ.จึงปรับเปลี่ยนกลุ่มของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริโดยพระราชทานุญาต ในกลุ่มที่ 10 จากเดิมเป็นกลุ่มของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จะย้ายไปรวมกับหน่วยงานต้นสังกัดคือ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และกลุ่มที่ 10 คือกลุ่มภาคเอกชนและมูลนิธิ

6. วิสัยทัศน์

“พัฒนาบุคลากร อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรพันธุกรรมพืชและทรัพยากร ให้เกิดประโยชน์แก่มหาชนชาวไทย”

7. พันธกิจ

1. ให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของพันธุกรรมพืชและทรัพยากร ทั้ง 3 ฐาน (ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา) ของประเทศไทย
2. ให้ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ จนเกิดผลประโยชน์ถึงมหาชนชาวไทย
3. ให้มีระบบข้อมูลทรัพยากรทั้ง 3 ฐาน เพื่อให้เชื่อมต่อและสื่อถึงกันได้ทั่วประเทศ

8. วัตถุประสงค์

8.1 เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศได้แก่ ทรัพยากรชีวภาพ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

8.2 เพื่อนำพืชที่ได้สำรวจขึ้นทะเบียนรหัสต้นของพืชที่มีอยู่เดิมและหายากใกล้สูญพันธุ์ เพื่อไปปลูกรักษาพันธุกรรมไว้ในพื้นที่ที่ปลอดภัยในหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ และธนาคารพืชพรรณ อพ.สธ. สวนจิตรลดา

8.3 เพื่อนำความรู้จากการศึกษาวิจัยพืชพรรณและความหลากหลายทางชีวภาพ การศึกษาทรัพยากรกายภาพ การสำรวจและบันทึกวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของประเทศไทย เพื่อสร้างฐานองค์ความรู้ทางวิทยาการ ที่จะนำไปสู่การอนุรักษ์ และพัฒนาอย่างยั่งยืน สู่เศรษฐกิจพอเพียง

8.4 เพื่อจัดทำศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืชรวมทั้งทรัพยากรอื่น ๆ ได้แก่ **ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา** โดยเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ เช่น ศูนย์ข้อมูลพรรณพฤกษชาติ หอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กับศูนย์ข้อมูลทรัพยากร สวนจิตรลดา และข้อมูลเกี่ยวกับพันธุกรรมพืชของหน่วยงานต่าง ๆ สื่อถึงกันในระบบเดียวกัน

8.5 เพื่อสร้างเด็กและเยาวชนให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และทรัพยากรธรรมชาติ รักษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย

8.6 เสริมสร้างสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายระดับต่าง ๆ ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากร

9. เป้าหมาย

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว จึงได้กำหนดเป้าหมายและกรอบแนวทางการดำเนินงาน อพ.สธ. ในระยะ 5 ปีที่หก (ตุลาคม พ.ศ. 2559 – กันยายน พ.ศ. 2564) โดยยึดพระราชดำริและแนวทางที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานไว้เป็นหลัก โดยดำเนินงานต่อเนื่องจากระยะที่ผ่านมา ดังนี้

9.1 เน้นและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานวิชาการในทุกด้านเป็นหลัก โดยเฉพาะการดำเนินงานศึกษาทดลองวิจัยเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุกรรมพืช และทรัพยากรต่าง ๆ ที่ส่งผลและเกิดประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย

9.2 ให้ความสำคัญกับการพัฒนารวบรวมข้อมูลสารสนเทศในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชให้เป็นมาตรฐานสากลและเกิดประโยชน์สูงสุด

9.3 เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการเรียนรู้ทรัพยากรและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรทั้ง 3 ฐาน ควบคู่ไปกับการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการในด้านกระบวนการวางแผน การประสานดำเนินงาน การจัดสรรทรัพยากร โดยเฉพาะการยืนยันเพื่อรับการสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานจากสำนักงานงบประมาณและแหล่งทุนต่าง ๆ และการติดตามผลการดำเนินงาน

9.4 ให้การดำเนินงานตามแผนแม่บท อพ.สธ. สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2564) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ฯ ของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

9.5 กรอบการดำเนินงานตามแผนแม่บท 3 กรอบ 8 กิจกรรม คือ กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร กรอบการใช้ประโยชน์ และกรอบการสร้างจิตสำนึก

10. แนวทางการดำเนินงานและแผนการดำเนินงาน อพ.สธ.

10.1 แนวทางการดำเนินงานตามกรอบการดำเนินงานตามแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หก (1 ตุลาคม พ.ศ. 2559 – 30 กันยายน พ.ศ. 2564)

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ข้างต้น จึงกำหนดแนวทางและแผนการดำเนินงานตามแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หก (1 ตุลาคม พ.ศ. 2559 – 30 กันยายน พ.ศ. 2564) โดยมีกิจกรรม 8 กิจกรรมที่อยู่ภายใต้ 3 กรอบการดำเนินงาน และ 3 ฐานทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

โดยที่ อพ.สธ. สนับสนุนและร่วมมือกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริจัดทำแผนปฏิบัติงานในกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้แผนแม่บทในแต่ละปีงบประมาณตลอดระยะเวลา 5 ปี ให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ. หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีเฉพาะในส่วนของหน่วยงานของตนให้ชัดเจน โดยระบุสาระสำคัญในการดำเนินงาน เช่น พื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงาน วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน และการบริหารจัดการ โดยเฉพาะเรื่องผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติและงบประมาณในการดำเนินงาน โดยมี อพ.สธ. เป็นผู้สนับสนุนแผนปฏิบัติงานประจำปี/โครงการ ภายใต้แผนแม่บทของ อพ.สธ. ไปยังแหล่งทุนต่าง ๆ ต่อไป

1. กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร

เพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการพัฒนาและด้านการบริหารจัดการด้านปกปักษ์ทรัพยากรของประเทศ จึงต้องมีการเรียนรู้ทรัพยากรในพื้นที่ป่าธรรมชาติดั้งเดิมที่ปกปักษ์รักษาไว้ โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินงานได้แก่ กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักษ์ทรัพยากร กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรและ กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักษ์ทรัพยากร

เป้าหมาย

1. เพื่อปกปักษ์รักษาพื้นที่ป่าธรรมชาติของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีพื้นที่ป่าดั้งเดิมอยู่ในความรับผิดชอบ โดยไม่มีนโยบายจะเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ แต่จะต้องเป็นพื้นที่นอกเหนือจากพื้นที่ของกรมป่าไม้และกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช หรือจะต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาภัยกับราษฎรโดยเด็ดขาด

2. เพื่อร่วมมือกับกรมป่าไม้และกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช โดยที่กรมฯ นำพื้นที่ของกรมฯ มาสนองพระราชดำริ ตามความเหมาะสม

ตัวอย่างพื้นที่ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น พื้นที่ป่าในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ป่าที่ชาวบ้านร่วมใจปกปักษ์รักษา พื้นที่ป่าของ

สถาบันการศึกษา พื้นที่ป่าของสวนสัตว์ พื้นที่ป่าของเขื่อนต่าง ๆ ภายใต้การดูแลของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พื้นที่ป่าของภาคเอกชนที่ร่วมสนองพระราชดำริ เป็นต้น

โดยการดำเนินงานในพื้นที่ปกปักทรัพยากร ซึ่งทั้งนี้มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน/คณะอนุกรรมการ/คณะทำงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำรินั้น ๆ โดย อพ.สธ. สามารถเป็นผู้สนับสนุนด้านวิชาการ/บุคลากร และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่ร่วมสนองพระราชดำริ สนับสนุนบุคลากร/นักวิจัยในการปฏิบัติงานในพื้นที่

แนวทางการดำเนินกิจกรรมปกปักทรัพยากรในพื้นที่ปกปักทรัพยากร

1. การทำขอบเขตพื้นที่ปกปักทรัพยากร
2. การสำรวจ ทำรหัสประจำต้นไม้ ทำรหัสพิกัด เพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูลในพื้นที่ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ
3. การสำรวจ ทำรหัสพิกัด และค่าพิกัดของทรัพยากรชีวภาพอื่น ๆ นอกเหนือจากพันธุ์กรรมพืช เช่น สัตว์ จุลินทรีย์
4. การสำรวจ ทำรหัสพิกัด และค่าพิกัดของทรัพยากรกายภาพ เช่น ดิน หิน แร่ธาตุต่าง ๆ คุณภาพน้ำ คุณภาพอากาศ เป็นต้น
5. การสำรวจเก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรกายภาพและทรัพยากรชีวภาพในพื้นที่
6. สนับสนุนให้มีอาสาสมัครปกปักรักษาทรัพยากรในพื้นที่สถานศึกษา เช่น นักศึกษาในมหาวิทยาลัย ในระดับหมู่บ้าน ตำบล สนับสนุนให้ประชาชนที่อยู่รอบ ๆ พื้นที่ปกปักทรัพยากร เช่น มีกิจกรรมป้องกันไฟป่า กิจกรรมร่วมมือร่วมใจรักษาทรัพยากรในพื้นที่ปกปักทรัพยากร เป็นต้น

ข้อมูลที่ได้นำมารวบรวมเป็นฐานข้อมูลในพื้นที่ขององค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการ หรือเอกชนที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

หมายเหตุ

1. ข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมปกปักทรัพยากร สามารถนำไปจัดการและเก็บเข้าสู่ฐานข้อมูลในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร
2. กิจกรรมปกปักทรัพยากร ใช้พื้นที่เป็นเป้าหมายในการดำเนินงานในกิจกรรมนี้
3. พื้นที่ที่นำมาสนองพระราชดำรินี้ ไม่ได้หมายความว่า เป็นการนำพื้นที่นั้นเข้ามาล้อมเกล้าฯ ถวาย เพื่อให้เป็นทรัพย์สินของ อพ.สธ. สำนักพระราชวัง แต่หมายถึงเป็นพื้นที่ที่ดำเนินการโดยหน่วยงานนั้น ๆ ที่เป็นเจ้าของ แต่ใช้แนวทางการดำเนินงานในกิจกรรมปกปักทรัพยากร และในอนาคตถ้าหน่วยงานนั้น ๆ มีนโยบายในการดำเนินการปรับปรุงหรือต้องการใช้พื้นที่ปกปักทรัพยากร เพื่อใช้ในกิจกรรมอื่น ๆ ทางหน่วยงานสนองพระราชดำรินั้น ๆ สามารถดำเนินการแจ้งความประสงค์มายัง อพ.สธ. แต่ในกรณีที่เป็นพื้นที่ล่อแหลมต่อการสูญเสียทรัพยากรที่มีค่า อาจต้องมีการขอพระราชวินิจฉัยก่อนดำเนินการเปลี่ยนแปลง

สำหรับเรื่องการอบรมอาสาสมัคร/ประชาชน/นักศึกษา/นักเรียนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน หมู่บ้าน ในพื้นที่ปกปักษ์ทรัพยากร ให้อยู่ในกิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร

เป้าหมาย

1. เพื่อสำรวจและเก็บรวบรวมทรัพยากรในพื้นที่ ได้แก่ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ในพื้นที่ที่ทราบแน่ชัดว่ากำลังจะเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิม เช่น จากป่ากลายเป็นสวน พื้นที่ตามเกาะต่าง ๆ ที่จะกลายเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว พื้นที่ที่เร่งในการสร้างถนนและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ภายใต้รัศมีอย่างน้อย 50 กิโลเมตร ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ให้พิจารณาความพร้อมและศักยภาพของหน่วยงานที่เป็นแกนกลางดำเนินงานในแต่ละพื้นที่เป็นสำคัญ

2. เพื่อสำรวจและเก็บรวบรวมทรัพยากรในพื้นที่ ได้แก่ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ภายใต้รัศมีอย่างน้อย 50 กิโลเมตร ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อาจจะทำกำลังเปลี่ยนแปลงหรือไม่ก็ได้ แต่เป็นคนละกับพื้นที่ปกปักษ์พันธุ์กรรมพืช/ทรัพยากรดั่งในกิจกรรมที่ 1

โดยที่ อพ.สธ. ประสานและร่วมมือกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษาต่าง ๆ ในการร่วมสำรวจในงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กรมวิชาการเกษตร สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ฯลฯ กำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงานสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร ให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ. และจัดทำแผนประจำปีเฉพาะในส่วนของหน่วยของตนให้ชัดเจน พร้อมทั้งวางแผนปฏิบัติงานร่วมกัน ทั้งในเรื่องวิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานและการบริหารจัดการ โดยเน้นการดำเนินงานในพื้นที่เป้าหมายเดิมให้แล้วเสร็จเป็นลำดับแรก ก่อนพิจารณาขยายผลออกไป โดยแต่ละหน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบและเป็นแกนกลางดำเนินงานในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยในแต่ละพื้นที่ ซึ่งทั้งนี้มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ โดยมี อพ.สธ. เป็นผู้สนับสนุนด้านวิชาการ/บุคลากร และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่ร่วมสนองพระราชดำริ สนับสนุนบุคลากร/นักวิจัยในการปฏิบัติงานในพื้นที่

แนวทางการดำเนินกิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร

1. การสำรวจเก็บรวบรวมตัวอย่าง ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ในบริเวณรัศมีอย่างน้อย 50 กิโลเมตร ของหน่วยงานนั้น ๆ ทั้งพื้นที่แต่อาจเริ่มต้นในพื้นที่ที่จะมีการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาหรือล่อแหลมต่อการเปลี่ยนแปลงก่อนเช่น พื้นที่กำลังจะสร้างอ่างเก็บน้ำ สร้างศูนย์การค้า พื้นที่สร้างถนน การขยายทางหลวงหรือเส้นทางต่าง ๆ พื้นที่สร้างสายไฟฟ้าแรงสูง พื้นที่ที่กำลังถูกบุกรุก และในพื้นที่อื่น ๆ ที่จะถูกพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิม

2. การเก็บรวบรวมทรัพยากรชีวภาพเพื่อเป็นตัวอย่างแห้ง และตัวอย่างดอง รวมถึงการเก็บตัวอย่างทรัพยากรกายภาพ เพื่อเป็นตัวอย่างในการศึกษาหรือเก็บในพิพิธภัณฑ์พืช พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา

3. การเก็บพันธุ์กรรมทรัพยากร สำหรับพืชสามารถเก็บเพื่อเป็นตัวอย่างเพื่อการศึกษา หรือมีการเก็บในรูปแบบเมล็ดในห้องเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ การเก็บต้นพืชมีชีวิตเพื่อไปปลูกในที่ปลอดภัย การเก็บ ชิ้นส่วนพืชที่มีชีวิต (เพื่อนำมาเก็บรักษาในสภาพเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ) และสำหรับทรัพยากรอื่น ๆ (สัตว์ จุลินทรีย์ เห็ด รา ฯลฯ) สามารถเก็บตัวอย่างมาศึกษาและขยายพันธุ์ต่อไปได้ ในกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร

หมายเหตุ

ข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรนี้ สามารถนำไปจัดการและเก็บเข้าสู่งานฐานข้อมูลในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร และนำทรัพยากรที่เก็บรวบรวมได้ไปดำเนินงานในกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร และนำไปสู่การดำเนินงานในกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร

เป้าหมาย

1. เพื่อนำทรัพยากรที่มีค่า ใกล้สูญพันธุ์ หรือต้องการเพิ่มปริมาณเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ จากพื้นที่ในกิจกรรมที่ 1 และกิจกรรมที่ 2 ทำการคัดเลือกมาเพื่อดำเนินงานเป็นกิจกรรมต่อเนื่อง โดยการนำพันธุ์กรรมทรัพยากรชีวภาพต่าง ๆ ไปเพาะพันธุ์ ปลูก เลี้ยง และขยายพันธุ์เพิ่มในพื้นที่ที่ปลอดภัย เรียกว่าพื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากร

2. ส่งเสริมให้เพิ่มพื้นที่แหล่งรวบรวมพันธุ์ทรัพยากรตามพื้นที่ของหน่วยงานต่าง ๆ (*ex situ*) ทั้งในแปลงเพาะขยายพันธุ์ ห้องปฏิบัติการฯ แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์ เช่น ในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่มีอยู่ 6 ศูนย์ทั่วประเทศ พื้นที่ศูนย์วิจัยและสถานีทดลองของกรมวิชาการเกษตร สวนสัตว์ฯ พื้นที่จังหวัด พื้นที่สถาบันการศึกษาที่นำเข้าร่วมสนองพระราชดำริ เป็นลักษณะของสวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ ป่าชุมชนที่ร่วมสนองพระราชดำริ และยังมีมีการเก็บรักษาในรูปแบบเมล็ด เนื้อเยื่อ และสารพันธุกรรมในห้องปฏิบัติการ ในหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงการเก็บรักษาพันธุ์กรรมต่าง ๆ ในธนาคารพืชพรรณ อพ.สธ. สวนจิตรลดา เก็บในรูปแบบสารพันธุกรรม หรือ ดีเอ็นเอ และศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช อพ.สธ. คลองไผ่

โดยที่ อพ.สธ. ดำเนินการประสานงาน สนับสนุนด้านวิชาการร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น จังหวัดต่าง ๆ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองทัพอากาศ กรมวิชาการเกษตร สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ฯลฯ กำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงานสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร ให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ. และจัดทำแผนประจำปีเฉพาะในส่วน of หน่วยงานของตนให้ชัดเจน พร้อมทั้งวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันให้ชัดเจน ทั้งในเรื่องวิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานและการบริหารจัดการ โดยเน้นการดำเนินงานในพื้นที่เป้าหมายเดิมให้

แล้วเสร็จเป็นลำดับแรกก่อนพิจารณาขยายผลออกไป โดยแต่ละหน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบและเป็นแกนกลางดำเนินงานในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยในแต่ละพื้นที่ ซึ่งทั้งนี้มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ

แนวทางการดำเนินกิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร

ทรัพยากรพันธุกรรมพืช

1. การปลูกรักษาต้นพันธุกรรมพืชในแปลงปลูก การปลูกรักษาต้นพืชมีชีวิตลักษณะป่าพันธุกรรมพืช มีแนวทางดำเนินงานคือ สำรวจสภาพพื้นที่และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน งานขยายพันธุ์พืช งานปลูกพันธุกรรมพืชและบันทึกผลการเจริญเติบโต งานจัดทำแผนที่ต้นพันธุกรรมและทำพิกัดต้นพันธุกรรม

2. การตรวจสอบพืชปราศจากโรคก่อนการเก็บรักษาพันธุกรรมพืชในรูปแบบต่าง ๆ

3. การเก็บรักษาทั้งในรูปของเมล็ด ในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ในรูปของธนาคารพันธุกรรม ศึกษาหาวิธีการเก็บเมล็ดพันธุ์ และทดสอบการงอกของเมล็ดพันธุ์

4. การเก็บรักษาโดยศึกษาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชแต่ละชนิด ศึกษาการพอกฆ่าเชื้อ ศึกษาสูตรอาหารที่เหมาะสม ศึกษาการเก็บรักษาโดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อในระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว และไนโตรเจนเหลว (cryopreservation) และการขยายพันธุ์โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

5. การเก็บรักษาในรูปสารพันธุกรรม (DNA) เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์เช่นการวิเคราะห์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ การปรับปรุงพันธุ์พืช เป็นต้น

6. การดำเนินงานในรูปของสวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ สวนสาธารณะต่าง ๆ การปลูกพืชในสถานศึกษา โดยมีระบบฐานข้อมูล ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต

ทรัพยากรพันธุกรรมสัตว์และทรัพยากรพันธุกรรมอื่น ๆ

ให้ดำเนินการให้มีสถานที่เพาะเลี้ยงหรือห้องปฏิบัติการที่จะเก็บรักษา เพาะพันธุ์/ขยายพันธุ์ตามมาตรฐานความปลอดภัย โดยมีแนวทางการดำเนินงานคล้ายคลึงกับการดำเนินงานในทรัพยากรพันธุกรรมพืชข้างต้น

หมายเหตุ

ข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร สามารถนำไปจัดการและเก็บเข้าสู่ฐานข้อมูลในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร และนำไปสู่การดำเนินงานในกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป

2. กรอบการใช้ประโยชน์

เพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานศึกษาวิจัยและประเมินศักยภาพของทรัพยากรต่าง ๆ ใน อพ.สธ. ทั้งในด้านการพัฒนาและการบริหารจัดการให้การดำเนินงาน

เป็นไปในทิศทางเดียวกันและเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อกัน รวมทั้งพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ อพ.สธ. ให้เป็นเอกภาพ สมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน โดยบรรลุจุดมุ่งหมายตามแนวพระราชดำริ โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินงานได้แก่ กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร และกิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนพัฒนาทรัพยากร

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร

เป้าหมาย

1. เพื่อศึกษาและประเมินศักยภาพพันธุ์กรรมพืช และทรัพยากรอื่น ๆ ที่สำรวจเก็บรวบรวมและปลูกรักษาไว้ จากกิจกรรมที่ 1-3

2. เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรทั้งสามฐานทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา มีการวางแผนและดำเนินการวิจัยศักยภาพของทรัพยากรต่าง ๆ นำไปสู่การพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ สายพันธุ์จุลินทรีย์ ตามแนวพระราชดำริ และมีแนวทางนำไปสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

โดยที่ อพ.สธ. เป็นที่ปรึกษา ประสานงาน ร่วมมือ ส่งเสริม และทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการดำเนินงานด้านวิชาการและการวิจัย ร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น มหาวิทยาลัยต่าง ๆ กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมป่าไม้ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ฯลฯ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายและทรัพยากรต่าง ๆ ในการดำเนินงานอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ ให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ. และจัดทำแผนประจำปีเฉพาะในส่วนของหน่วยของตนให้ชัดเจน พร้อมทั้งวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันให้ชัดเจน ผ่านการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ

แนวทางการดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร

1. การวิเคราะห์ทางกายภาพ เช่น แร่ธาตุในดิน คุณสมบัติของน้ำ ฯลฯ จากแหล่งกำเนิดพันธุ์กรรมดั้งเดิมของพืชนั้น ๆ

2. การศึกษาทางด้านชีววิทยา สันฐานวิทยา สรีรวิทยา ชีวเคมี พันธุศาสตร์ ฯลฯ ของทรัพยากรชีวภาพที่คัดเลือกมาศึกษา

3. การศึกษาด้านโภชนาการ องค์ประกอบของสารสำคัญ เช่น รงควัตถุ กลิ่น สารสำคัญต่าง ๆ ในพันธุ์กรรมพืชและทรัพยากรชีวภาพอื่น ๆ ที่เป็นเป้าหมาย

4. การศึกษาการปลูก การเขตกรรมและขยายพันธุ์พืชด้วยการขยายพันธุ์ตามปกติในพันธุ์กรรมพืชที่ไม่เคยศึกษามาก่อน และการขยายพันธุ์โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อในพันธุ์กรรมพืชที่ไม่เคยศึกษามาก่อน รวมถึงการศึกษากาเลี้ยงและการขยายพันธุ์ทรัพยากรชีวภาพอื่น ๆ เพื่อให้ได้ผลผลิตตามที่ต้องการ

5. การศึกษาการจำแนกสายพันธุ์โดยวิธีทางชีวโมเลกุล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาพันธุ์พืช สัตว์ และจุลินทรีย์ เพื่อเก็บเป็นลายพิมพ์ดีเอ็นเอของทรัพยากรชนิดนั้น ๆ ไว้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

6. การจัดการพื้นที่ที่กำหนดเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา เช่น ศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งเป็น ศูนย์ฯ ตัวอย่าง เพื่อการเรียนรู้การใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งศูนย์ฯ เหล่านี้สามารถใช้ประโยชน์ให้เป็นศูนย์ฝึกอบรมของ อพ.สธ. สนับสนุนใน กิจกรรมต่าง ๆ ของ อพ.สธ.

ตัวอย่างเช่น อพ.สธ. ได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ อนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์ทรัพยากร อย่างยั่งยืน สู่เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของ อพ.สธ. เริ่มดำเนินการใน 6 ศูนย์ ของ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ที่กระจาย อยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ได้แก่

1) ศูนย์เรียนรู้อนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน สู่ เศรษฐกิจพอเพียง อพ.สธ. ต.คลองไผ่ อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา

2) ศูนย์เรียนรู้อนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน สู่เศรษฐกิจพอเพียง อพ.สธ. อ.วังม่วง จ.สระบุรี

3) ศูนย์เรียนรู้อนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน สู่เศรษฐกิจพอเพียง อพ.สธ. อ.ตากฟ้า จ.นครสวรรค์

4) ศูนย์เรียนรู้อนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน สู่เศรษฐกิจพอเพียง อพ.สธ. อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี (พื้นที่สนองพระราชดำริของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย)

5) ศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรภาคตะวันตก (พื้นที่สนองพระราชดำริของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย)

6) ศูนย์วิจัย อนุรักษ์ พัฒนา ใช้ประโยชน์ทรัพยากรทะเล อพ.สธ. เกาะทะลุ จ.ประจวบคีรีขันธ์ (พื้นที่สนองพระราชดำริของมูลนิธิฟื้นฟูทรัพยากร ทะเลสยาม และพื้นที่สนองพระราชดำริของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์)

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร

เป้าหมาย

1. เพื่อให้เกิดฐานข้อมูลทรัพยากรของประเทศ โดยศูนย์ข้อมูลทรัพยากร อพ.สธ. สวน จิตรลดา ร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ บันทึกข้อมูลของการสำรวจเก็บรวบรวม การศึกษาประเมิน การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ ทรัพยากรทั้งสามฐาน ตัวอย่างเช่น ฐานข้อมูลพรรณไม้แห้ง ฐานข้อมูลงานวิจัย ฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น ฐานข้อมูลสัตว์ทะเล และฐานข้อมูลจุลินทรีย์ ข้อมูลต่าง ๆ จากการทำงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของ อพ.สธ. โดยทำการ บันทึกลงในระบบฐานข้อมูล เพื่อเป็นฐานข้อมูลและมีระบบที่เชื่อมต่อถึงกันได้ทั่วประเทศ โดย เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลทรัพยากรของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ.

2. เพื่อให้ฐานข้อมูลทรัพยากรนั้น เป็นข้อมูลเพื่อนำไปสู่การวางแผนพัฒนาพันธุ์พืช และทรัพยากรต่าง ๆ โดยที่ อพ.สธ. เป็นที่ปรึกษา แต่งตั้งคณะทำงาน ประสานงาน ร่วมมือพัฒนาการทำศูนย์ข้อมูลฯ กำหนดรูปแบบในการทำฐานข้อมูล โดยกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ. และจัดทำแผนประจำปีเฉพาะในส่วนของหน่วยของตนให้ชัดเจน พร้อมทั้งวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันให้ชัดเจน ผ่านการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ

แนวทางการดำเนินกิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร

1. อพ.สธ. ร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ จัดทำฐานข้อมูลระบบดิจิทัลและพัฒนาโปรแกรมสำหรับระบบศูนย์ข้อมูลทรัพยากรต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น โปรแกรมการจัดการฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น ด้านการสำรวจเก็บรวบรวม การอนุรักษ์ การประเมินคุณค่าพันธุกรรมทรัพยากร และการใช้ประโยชน์

2. นำข้อมูลของตัวอย่างพืชที่เก็บรวบรวมไว้เดิมโดยหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริองค์กรอื่น เช่น กรมป่าไม้ กรมวิชาการเกษตร และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นต้น เข้าเก็บไว้ในระบบฐานข้อมูลของศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช อพ.สธ.

3. นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช และทรัพยากรต่าง ๆ เช่น ข้อมูลการปลูกรักษา ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ข้อมูลวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ข้อมูลพันธุ์ไม้จากโรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เข้าเก็บไว้ในศูนย์ข้อมูลทรัพยากร เพื่อการประเมินคุณค่าและนำไปสู่การวางแผนพัฒนาพันธุ์พืชและทรัพยากรอื่น ๆ

4. พัฒนาการบริหารจัดการฐานข้อมูลของศูนย์ข้อมูลทรัพยากร อพ.สธ. ให้มีเอกภาพ มีความสมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ โดยเฉพาะฐานข้อมูลพืชจากการสำรวจเก็บรวบรวม ฐานข้อมูลพรรณไม้แห้ง ฐานข้อมูลสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โดยมี อพ.สธ. เป็นศูนย์กลางและวางแผนดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายระบบข้อมูลสารสนเทศ อพ.สธ. ร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงและใช้ร่วมกันได้อย่างกว้างขวาง อาจผ่านทางเว็บไซต์ ที่มีระบบป้องกันการเข้าถึงฐานข้อมูล

5. หน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ มีความประสงค์ที่จะดำเนินการแบ่งปันหรือเผยแพร่ข้อมูลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงาน อพ.สธ. จำเป็นต้องขออนุญาตผ่านทาง อพ.สธ. ก่อน เพื่อขอพระราชทานข้อมูลนั้น ๆ และขึ้นอยู่กับพระราชวินิจฉัย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (การขอพระราชทานพระราชนุญาต ให้ดำเนินการทำหนังสือแจ้งความประสงค์มายังผู้อำนวยการ อพ.สธ. ล่วงหน้าอย่างน้อย 1 เดือน)

กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมวางแผนพัฒนาทรัพยากร

เป้าหมาย

เป็นกิจกรรมที่นำฐานข้อมูลจากกิจกรรมที่ 5 มาใช้ในการพิจารณาศักยภาพของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ พันธุ์จุลินทรีย์ ฯลฯ

โดยที่ อพ.สธ.มีหน้าที่ประสานกับนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่นในเรื่องของพืช มีการวิเคราะห์ข้อมูลและคัดเลือกสายต้นเพื่อเป็นพ่อแม่พันธุ์พืช พร้อมกับวางแผนพัฒนาพันธุ์ระยะยาวและนำแผนพัฒนาพันธุ์ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อมีพระราชวินิจฉัยและพระราชทานแผนพัฒนาพันธุ์และพันธุ์กรรมที่คัดเลือก ให้หน่วยงานที่มีความพร้อมนำไปปฏิบัติ พันธุ์พืช/สัตว์/ชีวภาพอื่น ๆ ที่อยู่ในเป้าหมาย ได้แก่พันธุ์พืชสมุนไพร พันธุ์พืชพื้นเมืองต่าง ๆ ที่สามารถวางแผนนำไปสู่การพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นเหมาะสมต่อการปลูกในพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย โดยที่ อพ.สธ. เป็นที่ปรึกษา ประสานงาน ร่วมมือ ในการวางแผนพัฒนา โดยกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ. และจัดทำแผนประจำปีเฉพาะในส่วนของหน่วยของตนให้ชัดเจน พร้อมทั้งวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันให้ชัดเจน ผ่านการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ

แนวทางการดำเนินกิจกรรมวางแผนพัฒนาทรัพยากร

ทรัพยากรพันธุ์กรรมพืช

1. จัดประชุมคณะทำงานทรัพยากรต่าง ๆ คัดเลือกพันธุ์พืชที่ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาแล้วว่าควรมีการวางแผนพัฒนาพันธุ์เพื่อการใช้ประโยชน์ต่อไปในอนาคต
2. ดำเนินการทูลเกล้าฯ ถวายแผนการพัฒนาทรัพยากรที่คัดเลือกแล้ว เพื่อให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชวินิจฉัยและพระราชทานให้กับหน่วยงานที่มีศักยภาพในการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์กรรมทรัพยากรชนิดนั้น ๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมาย
3. ประสานงานเพื่อให้หน่วยงานที่มีความพร้อม ในการพัฒนาพันธุ์ทรัพยากรต่าง ๆ เช่นพัฒนาพันธุ์กรรมพืช ดำเนินการพัฒนาพันธุ์พืช และนำออกไปสู่ประชาชน และอาจนำไปปลูกเพื่อเป็นการค้าต่อไป
4. ดำเนินการขึ้นทะเบียนรับรองพันธุ์พืชใหม่ที่ได้มาจากการพัฒนาพันธุ์พืชดั้งเดิม เพื่อประโยชน์ของมหาชนชาวไทย

ทรัพยากรพันธุ์กรรมสัตว์และทรัพยากรพันธุ์กรรมอื่น ๆ

มีแนวทางการดำเนินงานคล้ายคลึงกับการดำเนินงานในทรัพยากรพันธุ์กรรมพืชข้างต้น

3. กรอบการสร้างจิตสำนึก

เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยเฉพาะเยาวชน นักเรียน นิสิตนักศึกษาและบุคคลทั่วไป ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชพรรณไม้ และการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชของประเทศ จนตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมหาชนชาวไทย โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินงานได้แก่ กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร และกิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร

กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร

เป้าหมาย

1. เพื่อให้เยาวชน ประชาชนชาวไทย ให้เข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ของทรัพยากรทั้งสามฐาน ให้รู้จักหวงแหน รู้จักการนำไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งมีความสำคัญต่อการจัดการ การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรของประเทศอย่างยั่งยืน

2. เพื่อให้หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ วางแผนและขยายผลเพื่อนำแนวทางการสร้างจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรของ อพ.สธ. ไปดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของหน่วยงานนั้น ๆ

โดยที่ อพ.สธ. เป็นที่ปรึกษา ประสานงาน ร่วมมือ สนับสนุนให้โรงเรียนและสถาบันการศึกษา เป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน อพ.สธ. ประสานงานหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริให้ดำเนินการในกิจกรรมนี้ โดยกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ. และจัดทำแผนประจำปี เฉพาะในส่วนของหน่วยของตนให้ชัดเจน พร้อมทั้งวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันให้ชัดเจน ผ่านการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ

แนวทางการดำเนินกิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร

1. งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

เป็นนวัตกรรมของการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของประเทศไทย นำไปสู่การพัฒนาคนให้เข้มแข็งรู้เท่าทันพร้อมรับมือกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

1.1 อพ.สธ. กำหนดจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โดยสร้างจิตสำนึกให้เยาวชน นักเรียนเข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ของทรัพยากร ให้รู้จักหวงแหนและรู้จักการนำไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยมีคู่มือการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สถาบันการศึกษาสามารถสมัครเป็นสมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนโดยตรงมาที่ อพ.สธ. โดยสามารถติดต่อขอใบสมัครและตัวอย่างการสมัครได้ที่

สำนักงาน อพ.สธ. สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เขตดุสิต กทม. 10300

โทร. : 0-2282-1850

โทรสาร : 0-2282-0665

E-mail : scbotany@plantgenetics-rspg.org

ดาวน์โหลดใบสมัครได้จากเว็บไซต์ อพ.สธ. (www.rspg.or.th)

http://www.rspg.or.th/botanical_school/school_bot_2.htm

1.2 อพ.สธ. กำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์การดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน คือการที่สถานศึกษาสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกในงานสวนพฤกษศาสตร์ และคุณครู/อาจารย์ นำพรรณไม้ที่มีอยู่ในโรงเรียนไปเป็นสื่อในการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ที่อยู่ในหลักสูตร และสถานศึกษา ถ้าสถานศึกษามีพื้นที่ที่สามารถใช้พื้นที่ในสถานศึกษาเป็นที่รวบรวมพืชพรรณไม้ท้องถิ่นและรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นที่เก็บพรรณไม้แห้ง พรรณไม้ดอง มีห้องสมุด

สำหรับคั่นคว่ำและนางงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ใช้ปัจจัยพืชเป็นปัจจัยหลักในการเรียนรู้ ถ้าในกรณีที่สถานศึกษาไม่มีพื้นที่ในการสำรวจหรือเก็บรวบรวมพรรณพืช ให้ใช้พื้นที่ที่อยู่รอบ ๆ โรงเรียนและประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่เพื่อใช้พื้นที่นอกสถานศึกษา

1.3 สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนร่วมกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและชุมชน ในการสำรวจจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น นำไปสู่การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

1.4 สมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ทบทวนและปรับปรุงการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่ทำอยู่เดิมให้ครบถ้วนตามคุณสมบัติและเกณฑ์มาตรฐานที่ อพ.สธ. กำหนดและนำไปสู่การประเมินเพื่อรับป้ายพระราชทานและเกียรติบัตรฯ

1.5 การดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนของสมาชิกใหม่ ควรดำเนินงานให้เป็นไปตามคุณสมบัติและเกณฑ์มาตรฐานที่ อพ.สธ. กำหนดขึ้น และรับคำแนะนำจากคณะผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษา อพ.สธ. ในงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

1.6 อพ.สธ. ประสานร่วมมือกับหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดนิทรรศการแสดงผลการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนตามแนวพระราชดำริฯ โดยคัดเลือกจากโรงเรียนสมาชิกในระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ โดยเน้นและให้ความสำคัญในเรื่องกระบวนการ และผลลัพธ์การดำเนินงานเป็นหลัก อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

1.7 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนในการดำเนินงานร่วมกับ อพ.สธ. ร่วมกันพิจารณาและวางแผน เพื่อนำแนวทางดำเนินงาน อพ.สธ. บรรลุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะในระบบโรงเรียน

2. งานพิพิธภัณฑ์

เป็นการขยายผลการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ ไปสู่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยใช้การนำเสนอในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ ซึ่งเป็นสื่อเข้าถึงประชาชนทั่วไป ตัวอย่างเช่น

2.1 งานพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต ดำเนินการโดยศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และจังหวัดต่าง ๆ จัดทำแปลงสาธิตการปลูกรักษาเพื่ออนุรักษ์พันธุกรรมพืชในลักษณะโดยมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่ถูกต้องและครบถ้วนตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ และพื้นที่อื่น ๆ ตามความเหมาะสม

2.2 งานพิพิธภัณฑ์พืช ดำเนินการโดยหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้ กรมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยต่าง ๆ หน่วยงานเหล่านี้มีผู้เชี่ยวชาญ นักพฤกษศาสตร์ ดูแลอยู่

2.3 งานพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา ดำเนินการโดยหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดนครราชสีมาและมหาวิทยาลัยขอนแก่น จ.ขอนแก่น เป็นต้น

2.4 งานพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย เช่น พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย เขาหมาจอ ตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี สอนองพระราชดำริ อพ.สธ. โดยกองทัพเรือ

2.5 งานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หอศิลป์วัฒนธรรม ของจังหวัดและหน่วยงานที่ร่วม สอนองพระราชดำริ

2.6 นิทรรศการถาวรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรต่าง ๆ

2.7 ศูนย์การเรียนรู้

3. งานอบรม

อพ.สธ. ดำเนินงานอบรมเรื่องงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน,งานฝึกอบรมปฏิบัติการสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น หรืองานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร โดยอาจจัด ณ ศูนย์ฝึกอบรมของ อพ.สธ. ร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสอนองพระราชดำริ ที่กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น

- 1) ศูนย์เรียนรู้ฯ ศูนย์เรียนรู้ฯ ศูนย์เรียนรู้ฯ อพ.สธ. ต.คลองไผ่ อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา
- 2) ศูนย์เรียนรู้ฯ ศูนย์เรียนรู้ฯ ศูนย์เรียนรู้ฯ อพ.สธ. อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี
- 3) ศูนย์เรียนรู้ฯ ศูนย์เรียนรู้ฯ ศูนย์เรียนรู้ฯ อพ.สธ. อ.ตากฟ้า จ.นครสวรรค์
- 4) ศูนย์เรียนรู้ฯ ศูนย์เรียนรู้ฯ ศูนย์เรียนรู้ฯ อพ.สธ. อ.วังม่วง จ.สระบุรี
- 5) ศูนย์ฝึกอบรม อพ.สธ. ลำตะคอง ต.คลองไผ่ อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา
- 6) ศูนย์ฝึกอบรม อพ.สธ. เขาหมาจอ ต.แสมสาร อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี (พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย) เขาหมาจอ อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี โดย อพ.สธ.-ทร.
- 7) ศูนย์ฝึกอบรม อพ.สธ. สวนสัตว์เปิดเขาเขียว อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี โดย อพ.สธ.-อสส.
- 8) ศูนย์วิจัย อนุรักษ์ พัฒนา ใช้ประโยชน์ทรัพยากรทะเล อพ.สธ. เกาะทะลุ จ.ประจวบคีรีขันธ์ (พื้นที่สอนองพระราชดำริของมูลนิธิฟื้นฟูทรัพยากร ทะเลสยาม และพื้นที่สอนองพระราชดำริของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์)
- 9) ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. ภาคเหนือ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่โดย อพ.สธ.-มจ.
- 10) ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี จ.สุราษฎร์ธานี โดย อพ.สธ.-มอ.
- 11) ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. ภาคใต้ฝั่งอันดามัน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จ.ตรัง โดย อพ.สธ.-มทร.ศ.
- 12) ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. ภาคกลางตอนบน ศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้เพื่อภูมิภาค จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จ.สระบุรี โดย อพ.สธ.-จฬ.
- 13) ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จ.นครปฐม โดย อพ.สธ.-ม.มหิดล
- 14) ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตอำนาจเจริญ จ.อำนาจเจริญ โดย อพ.สธ.-ม.มหิดล

15) ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จ.นครราชสีมา โดย อพ.สธ. –มทร.ธ.

16) ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น จ.ขอนแก่น โดย อพ.สธ.-มข.

17) ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จ.อุบลราชธานี โดย อพ.สธ.-มอบ.

18) ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จ.อุบลราชธานี โดย อพ.สธ.- มรภ.อุบ.

19) ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. ภาคเหนือตอนล่าง มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ จ.อุตรดิตถ์ โดย อพ.สธ. –มรอ.

หมายเหตุ

ถ้าหน่วยงานอื่นเป็นผู้ดำเนินงานจัดฝึกอบรม จัดค่ายต่าง ๆ ภายใต้แนวทางการดำเนินงานและสนับสนุนงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นในลักษณะเดียวกัน ให้อยู่ในกิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร

กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร

เป้าหมาย

1. เพื่อเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เข้าร่วมสนับสนุนงานของ อพ.สธ. ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของทุนสนับสนุน หรือดำเนินงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของ อพ.สธ. โดยอยู่ในกรอบของแผนแม่บท อพ.สธ.

2. เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนและประชาชนได้สมัครเข้ามาศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติในสาขาต่าง ๆ ตามความถนัดและสนใจ โดยมีคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาให้คำแนะนำ และให้แนวทางการศึกษา โดยจัดตั้งเป็นชมรมนักชีววิทยา อพ.สธ.

3. เพื่อรวบรวมนักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญจากทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นอาสาสมัครและเข้ามาทำงานตามแนวทางการดำเนินงานในกิจกรรมของ อพ.สธ. ทั้งส่วนตัวและผ่านทางหน่วยงานที่ตนเองสังกัดอยู่ โดยจัดตั้งเป็นชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. ซึ่งจะผู้นำในการถ่ายทอดความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศให้แก่เยาวชนและประชาชนชาวไทยต่อไป

4. เพื่อสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง ให้ดำเนินงานสมัครสมาชิกเข้ามาในฐานทรัพยากรท้องถิ่น

โดย อพ.สธ. ร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ กำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานปี ให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ. และจัดทำแผนประจำปีเฉพาะในส่วน of หน่วยของตนให้ชัดเจน พร้อมทั้งวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันให้ชัดเจน ผ่านการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ

แนวทางการดำเนินกิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร

1. อพ.สธ. เป็นเจ้าภาพร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริที่มีความพร้อมในการดำเนินการจัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ อพ.สธ. จัดการประชุมใหญ่ทุก ๆ 2 ปี ตามที่ได้พระราชทานพระราชานุญาต โดยมีการร่วมจัดแสดงนิทรรศการกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริทุกหน่วยงาน นอกจากนี้ยังมีการจัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ร่วมกับสมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น โดยมีกำหนดการประชุม สำหรับในระยะเวลา 5 ปีที่ทกดังนี้

- พ.ศ. 2560 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ศักยภาพมากล้นมีให้เห็น 28 พฤศจิกายน - 4 ธันวาคม 2560
ณ ศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้เพื่อภูมิภาค จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จ.สระบุรี
- พ.ศ. 2561 การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 5
- พ.ศ. 2562 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ชาวบ้านไทยได้ประโยชน์
- พ.ศ. 2563 การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 6
- พ.ศ. 2564 การประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ประโยชน์แท้แก่มหาชน

2. อพ.สธ. สนับสนุนให้มีการนำเสนอผลงานวิจัยของเจ้าหน้าที่และนักวิจัย อพ.สธ. รวมถึงงานของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ในงานประชุมวิชาการต่าง ๆ ระดับประเทศ และต่างประเทศ และให้มีการขออนุญาตในการนำเสนอผลงานทุกครั้ง

3. หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และผู้มีจิตศรัทธาสนับสนุนเงินทุนให้ อพ.สธ. (โดยการทูลเกล้าฯ ถวาย โดยผ่านทางมูลนิธิ อพ.สธ. เพื่อใช้ในกิจกรรม อพ.สธ.)

4. การดำเนินงานของชมรมนักชีววิทยา อพ.สธ. และชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. โดยที่ อพ.สธ. สนับสนุนให้มีผู้สมัครเป็นสมาชิกชมรมฯ ตามเงื่อนไขของชมรมฯ โดยที่ชมรมทั้งสอง มีการดำเนินงานสนับสนุนงานในกิจกรรมที่ 1-7 ตามแผนแม่บทของ อพ.สธ. เช่น เข้าไปศึกษาทำงานวิจัยในพื้นที่ปกป้องทรัพยากร อพ.สธ. ร่วมในกิจกรรมสำรวจทรัพยากรต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ อพ.สธ. กำหนด

5. หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ สามารถดำเนินการฝึกอบรมในการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชและทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนองพระราชดำริตามแผนแม่บท อพ.สธ. เพื่อสนับสนุนในกิจกรรมที่ 1-7 ตามแผนแม่บทของ อพ.สธ. โดยอาจมีการฝึกอบรมตามสถานที่ต่าง ๆ ของหน่วยงานนั้น ๆ เอง หรือ ขอใช้สถานที่ของ อพ.สธ. โดยร่วมกับวิทยาการของ อพ.สธ. หรือเป็นวิทยาการของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริเอง แต่ผ่านการวางแผนและเห็นชอบจาก อพ.สธ. และอบรมให้กับเครือข่าย อพ.สธ. เช่น สมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

6. การทำหลักสูตร ท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ตามแผนแม่บทของ อพ.สธ.

7. การเผยแพร่โดยสื่อต่าง ๆ เช่น การทำหนังสือ วีดิทัศน์ เอกสารเผยแพร่ เว็บไซต์ ประชาสัมพันธ์ ที่ได้รับความเห็นชอบจาก อพ.สธ. เพื่อสนับสนุนงานกิจกรรมต่าง ๆ ของ อพ.สธ. สามารถใช้สัญลักษณ์ของ อพ.สธ. ได้เมื่อได้รับการพิจารณาและเห็นชอบจาก อพ.สธ.

8. การจัดงานประชุมวิชาการและนิทรรศการต่าง ๆ ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ในส่วนที่เผยแพร่งานของ อพ.สธ. และได้รับความเห็นชอบจาก อพ.สธ.

9. หน่วยงานเอกชน หรือบุคคลทั่วไป สมัครเป็นอาสาสมัครในการร่วมงานกับ อพ.สธ.

10. การดำเนินงานอื่น ๆ เพื่อเป็นการสนับสนุนงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ.

11. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมัครเข้ามำงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง สามารถสนองพระราชดำริ โดยการสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกและดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นโดยตรงกับ อพ.สธ. สามารถดำเนินงานครอบคลุมทั้งสามฐานทรัพยากร (ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และ ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา) โดยที่มีคณะกรรมการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ. - ตำบลที่สนองพระราชดำริ มี 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านบริหารและด้านจัดการ

2. ด้านการดำเนินงาน ซึ่งแบ่งเป็นอีก 6 งาน ได้แก่

1) งานปกป้องทรัพยากรท้องถิ่น

2) งานสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรท้องถิ่น

3) งานปลูกรักษาทรัพยากรท้องถิ่น

4) งานอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรท้องถิ่น

5) งานศูนย์ข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น

6) งานสนับสนุนในการอนุรักษ์และจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น

3. ด้านผลการดำเนินงาน

โดยที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง สามารถทำหนังสือเข้ามาสนองพระราชดำริโดยตรง การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ.-ตำบลที่ร่วมสนองพระราชดำริ จัดทำแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฐานทรัพยากรท้องถิ่น ตำบลที่สนองพระราชดำริ และนำไปสู่การประเมินเพื่อรับการประเมินรับป้ายพระราชทานในการสนองพระราชดำรินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

ประโยชน์จากการเป็นสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

1. สนับสนุนงานปกติที่องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล มีหน้าที่ความรับผิดชอบที่ต้องทราบในเรื่องข้อมูลทางกายภาพ ข้อมูลชีวภาพ เศรษฐกิจสังคม ศักยภาพชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำภูมิปัญญานั้นไปพัฒนาต่อยอด เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ทำให้เป็นมาตรฐานสากล

2. สนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) / เทศบาล ทำงานใกล้ชิดกับสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ประสานกับชุมชนและโรงเรียน เพื่อมาเป็นกำลังในการร่วมสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่นระดับตำบล/เทศบาล เกิดการสร้างจิตสำนึกในการรักท้องถิ่นให้นักเรียนและประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เพราะสถานศึกษามีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ.2551 ซึ่งบ่งชี้ว่าในสาระวิทยาศาสตร์ นักเรียนจะต้องทราบในเรื่องทรัพยากรในท้องถิ่น และการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น นั่นคือจะต้องมีภูมิปัญญามากำกับการใช้ประโยชน์ เช่น พืชผักพื้นเมือง พืชสมุนไพร และยังสามารถบูรณาการไปยังกลุ่มสาระสังคมสิ่งแวดล้อม เมื่อมีการทำงานร่วมกัน อบต./เทศบาล จะได้ข้อมูลทรัพยากรที่เป็นปัจจุบัน ในการวางแผนพัฒนา อบต./เทศบาล

3. อบต./เทศบาล ได้ขึ้นทะเบียนทรัพยากรท้องถิ่นตามรูปแบบการทำทะเบียนทรัพยากรต่าง ๆ ของ อพ.สธ. ให้กับท้องถิ่นของตนเอง เพื่อนำไปสู่การยืนยันสิทธิ์ในการเป็นเจ้าของทรัพยากร นำไปสู่การเป็นหลักฐานในการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication) และการขึ้นทะเบียนอื่น ๆ ต่อไป และเป็นการยืนยันสิทธิ์ความเป็นเจ้าของทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรนั้น ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ตามพิธีสารนาโงย่า (Nagoya protocol)

แผนการดำเนินงาน อพ.สธ.

10.2 แผนเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านวิชาการ

เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานศึกษาวิจัย เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรทั้งสามฐานทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา มีการวางแผนและดำเนินการวิจัยศักยภาพของทรัพยากรต่าง ๆ ในด้านพืชนำไปสู่การพัฒนาพันธุ์พืชและทรัพยากรอื่น ๆ ตามแนวพระราชดำริ สำหรับในทรัพยากรอื่น ๆ ให้มีแนวทางนำไปสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนโดยมีการดำเนินการดังนี้

10.2.1 แต่งตั้ง “คณะกรรมการกำกับดูแลการดำเนินงานการอนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์จากพืชอนุรักษ์ อพ.สธ.” โดยมี อพ.สธ. เป็นที่ปรึกษาและประสานงาน ทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการดำเนินงาน ประสานงาน แนะนำและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านวิชาการ และมี “คณะทำงานการอนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์จากพืชอนุรักษ์ในพืชแต่ละชนิด” ตัวอย่างเช่น “คณะทำงานการอนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์จากพืชมะเคี้ยว”, คณะทำงานการอนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์จากพืชทุเรียน เป็นต้น ซึ่งขอพระราชทานแนวทางดำเนินงานพันธูกรรมพืช 9 ชนิด ได้แก่ ทุเรียน มะเคี้ยว สัก ดินฮั่งดอย น้อยหน้าเครือ มะกิง กล้วยไม้ ชาเมี่ยง ยางนา และจะมีคณะทำงานฯ พันธุกรรมทรัพยากรอื่น ๆ ต่อไป โดยมีเป้าหมายในแต่ละทรัพยากรดังนี้

1) ได้เชื้อพันธุ์ สารพันธุกรรม (genetic materials) ของพืชอนุรักษ์ที่ศึกษาวิจัยภายใต้โครงการวิจัยต่าง ๆ

2) ได้ข้อมูลเชิงวิชาการที่จะนำไปสู่รูปแบบการวิจัยและอนุรักษ์พันธุกรรมพืชที่ศึกษา ตามกรอบแนวคิดการวิจัยภายใต้กิจกรรม อพ.สธ. ที่สนองพระราชดำริ ฯ

3) ได้ผลงานวิจัยไปสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ในด้านต่างๆ เป็นอาหาร เครื่องดื่ม เครื่องสำอาง เครื่องใช้ไม้สอย ยา ฯลฯ

4) ได้พัฒนาบุคลากร / ศักยภาพของนักวิจัย / ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ การศึกษาวิจัย / การถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยี / ศักยภาพของศูนย์ประสานงานเครือข่าย หรือ ศักยภาพของชุมชน มีการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีที่เหมาะสม ชุมชนสามารถดำเนินการต่อเนื่องอย่างยั่งยืน

5) ได้พัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นจากวัตถุดิบที่เป็นทรัพยากรพันธุกรรมพืช และนำไปสู่การถ่ายทอดให้กับประชาชน ชุมชน ทำการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมให้มีการผลิตวัตถุดิบที่มีคุณภาพภายใต้การควบคุมแบบมาตรฐานสากลยอมรับ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพต่อไป

10.2.2 วางแผนร่วมกับหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการศึกษาวิจัยการอนุรักษ์ทรัพยากรตามแนวพระราชดำริที่พระราชทานให้ไว้และยังไม่ได้มีการดำเนินงาน โดยดำเนินงานให้ครบถ้วน

10.2.3 ประสานกับหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อดำเนินการจัดทำสรุปผลการศึกษาทดลองและระเบียบวิจัยงานอนุรักษ์ทรัพยากรตามแนวพระราชดำริที่ได้ศึกษาวิจัยในระยะ 5 ปีที่หก

10.2.4 ร่วมกับหน่วยงานและสถาบันการศึกษาพิจารณาดำเนินการกำหนดกรอบการศึกษาวิจัย อพ.สธ. ในระยะต่อไป เพื่อให้หน่วยต่าง ๆ ใช้เป็นกรอบแนวทางดำเนินงาน

10.3 แผนการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของ อพ.สธ.

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางและมาตรการดำเนินงานที่กำหนดไว้ จึงกำหนดการดำเนินงานภายใต้ 3 กรอบการดำเนินงาน และมีการดำเนินงาน 8 กิจกรรม

ในแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่หก ของ อพ.สธ. ดำเนินการภายใต้ 3 ฐานทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานในกิจกรรมโดยเปลี่ยนชื่อกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรมที่ลงท้ายด้วยคำว่าพืชเป็นทรัพยากรทั้งหมด

10.4 แผนการดำเนินการและพัฒนาในพื้นที่เป้าหมาย

พื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ให้สอดคล้องกับแผนแม่บท อพ.สธ. นั้น มีหลายลักษณะ

ก. พื้นที่ที่ใช้แนวทางดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บท อพ.สธ.

ได้แก่พื้นที่ในกิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืช/ทรัพยากร ใช้พื้นที่เป็นเป้าหมายหลัก เพื่อดำเนินงานในกิจกรรมสำหรับพื้นที่มาสนองพระราชดำริในกิจกรรมนี้ ไม่ได้หมายความว่า เป็นการนำพื้นที่นั้นเข้ามาล้อมเกล้าฯ ถวาย เพื่อให้เป็นทรัพย์สินของ อพ.สธ. สำนักพระราชวัง แต่หมายถึงเป็น

พื้นที่ที่ดำเนินการโดยใช้แนวทางการดำเนินงานในกิจกรรมปกป้องทรัพยากร และในอนาคตถ้าหน่วยงานนั้น ๆ มีนโยบายในการใช้พื้นที่ปกป้องทรัพยากร เพื่อกิจกรรมอื่น ๆ ทางหน่วยงานสนองพระราชดำรินั้น ๆ สามารถดำเนินการแจ้งความประสงค์เปลี่ยนแปลงขนาดและขอบเขตพื้นที่มายัง อพ.สธ. แต่ในกรณีที่เป็นพื้นที่ล่อแหลมต่อการสูญเสียทรัพยากรที่มีค่า อาจต้องมีการขอพระราชวินิจฉัย

ข. พื้นที่น้อมเกล้าฯ ถวาย

- กรณีที่เป็นหน่วยราชการ หน่วยราชการที่น้อมเกล้าฯ ถวาย พื้นที่นั้นต้องมีเจ้าของพื้นที่ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ผู้มีอำนาจสูงสุดของหน่วยราชการนั้นจะต้องเป็นผู้ลงนามในหนังสือ น้อมเกล้าฯ ถวาย และต้องกำหนดขอบเขต มีแผนที่แสดงพื้นที่ส่วนที่น้อมเกล้าฯ ถวายชัดเจน

- กรณีที่เป็นเอกชนอาจน้อมเกล้าฯ ถวายสิทธิการใช้พื้นที่ดินของตน พื้นที่นั้นต้องมีเจ้าของพื้นที่ที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีการกำหนดสิทธิการใช้พื้นที่ดินของตน กำหนดระยะเวลาเพื่อเป็น “โครงการสมทบ” สำหรับโครงการ อพ.สธ. เช่นในกิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร โดยให้ปลูกรักษาทรัพยากร โดยสิทธิครอบครองที่ดินยังเป็นของเอกชนผู้น้อมเกล้าฯ ถวาย แต่สิทธิและความรับผิดชอบในทรัพยากรต่าง ๆ เป็นของ อพ.สธ. (เฉพาะพื้นที่ที่เจ้าของมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย)

- กรณีการน้อมเกล้าฯ ถวายพื้นที่ของเอกชน และทรงมีพระกรุณารับไว้แล้วเป็นของ อพ.สธ. สำนักพระราชวัง ซึ่งหมายถึงการที่ทรงพระกรุณารับไว้แล้ว เป็นการทรงรับทางพฤตินัย ผู้ที่น้อมเกล้าฯ ถวาย จะต้องดำเนินการต่อไปในทางนิตินัยเพื่อถวายสิทธิ และให้การใช้พื้นที่ดังกล่าวเป็นไปเฉพาะเพื่อ อพ.สธ. สำนักพระราชวัง

10.4.1 การดำเนินงานพัฒนาในพื้นที่เป้าหมายเฉพาะที่ได้พระราชทานพระราชดำริให้ไว้หรือทรงมีพระราชวินิจฉัยแล้ว

ให้เร่งรัดดำเนินงานให้ครบถ้วนและเสร็จสิ้นตามที่มีพระราชดำริ ทั้งนี้หากมีการขยายหรือเปลี่ยนแปลงกิจกรรมหรือสาระสำคัญในการดำเนินงาน ให้นำความกราบบังคมทูลขอพระราชวินิจฉัยก่อน ตัวอย่างเช่น

การดำเนินงานของ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สนองพระราชดำริโดยกองทัพเรือ (อพ.สธ. – ทร.) ในพื้นที่เกาะแสมสาร และพิพิธภัณฑธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย เขาหมาจอ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

โดยมีแนวทางดำเนินงานดังนี้

- 1) ออกแบบ ก่อสร้าง ตกแต่ง จัดแสดงนิทรรศการและจัดการพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย ตามที่ทรงมีพระราชวินิจฉัย
- 2) สร้างสวนพฤกษศาสตร์พืชเกาะทะเลไทยบนเกาะเสม็ดและจัดเป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติ
- 3) พัฒนาพื้นที่บริเวณเกาะเสม็ดและเกาะช้างเคียงให้เป็นแหล่งเก็บรักษาพันธุ์กรรมพืชตามเกาะ
- 4) สำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืชและทรัพยากรธรรมชาติตามเกาะทั้งในอ่าวไทยและทะเลอันดามัน
- 5) ดำเนินการปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืชและทรัพยากรที่รวบรวมในพื้นที่เฉพาะที่จัดเตรียมไว้
- 6) ดำเนินการปกป้องพันธุ์กรรมพืช ชีวภาพและระบบนิเวศของเกาะเสม็ดและเกาะช้างเคียง
- 7) ศึกษาและดำเนินการใช้ประโยชน์พันธุ์กรรมพืชทรัพยากรชีวภาพและสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่ ของคณะปฏิบัติงานวิทยากร อพ.สธ. ซึ่งเป็นนักวิชาการและนักวิจัย

การดำเนินงานในพื้นที่ กองการเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานทหารพัฒนา หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (อพ.สธ. - นทพ.) อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

โดยมีแนวทางดำเนินงานดังนี้

- 1) ดำเนินการเป็นศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรภาคตะวันตกตามแผนแม่บทที่หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาทูลเกล้าฯ ถวายเมื่อ 7 มกราคม พ.ศ. 2553
- 2) ศึกษาและดำเนินการใช้ประโยชน์พันธุ์กรรมทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีศักยภาพ และสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะปฏิบัติงานวิทยากร อพ.สธ. ซึ่งเป็นนักวิชาการและนักวิจัย

10.4.2 การพัฒนาในพื้นที่เป้าหมายเฉพาะที่ยังไม่มีพระราชดำริหรือพระราชวินิจฉัยหรือที่มีแนวความคิดการดำเนินงานในการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช

ให้ อพ.สธ. ประสานการดำเนินงานกับจังหวัดหน่วยงานต่างๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพิจารณาวางแผนดำเนินงาน ทั้งนี้ให้พิจารณาความพร้อมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องความพร้อมของพื้นที่ที่จะดำเนินงาน ความพร้อมของหน่วยงาน ศักยภาพของหน่วยงาน และทรัพยากรดำเนินงาน โดยให้นำแผนการดำเนินงานขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย ขอพระราชทานพระราชวินิจฉัยก่อน

11. การสนองพระราชดำริโดยหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ

11.1 การสนองพระราชดำริโดยขอพระราชทานุญาต

ได้แก่ หน่วยงาน ระดับกระทรวง กรม มหาวิทยาลัย เป็นต้น

เมื่อหน่วยงานต่าง ๆ มีความสนใจที่จะสนองพระราชดำริใน อพ.สธ. ให้ดำเนินการดังนี้

11.1.1 ประสานงานเพื่อขอเข้าทำความเข้าใจในการสนองพระราชดำริ อพ.สธ. โดยติดต่อมาที่ รองผู้อำนวยการ อพ.สธ. หรือ เลขาธิการคณะกรรมการ อพ.สธ. เพื่อทำความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทของ อพ.สธ.

11.1.2 เมื่อหน่วยงานได้ศึกษาและทำความเข้าใจในแนวทางการสนองพระราชดำริอย่างถ่องแท้แล้วให้ทำหนังสือขอพระราชทานพระราชานุญาต พร้อมร่างรายชื่อคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ เพื่อขอเข้าร่วมสนองพระราชดำริใน อพ.สธ. โดยส่งมาให้

ผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

อพ.สธ. สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต

ถนนราชวิถี เขตดุสิต

กรุงเทพมหานคร 10303

โทร/โทรสาร 0-2282-1850 และ 0-2282-0665

จากนั้นท่านเลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. จะดำเนินการนำความกราบบังคมทูลฯ ขอพระราชานุญาตให้ร่วมสนองพระราชดำริต่อไป (ตัวอย่างการทำหนังสือขอสนองพระราชดำริ ในภาคผนวกหน้าที่ 129)

11.1.3 ขอพระราชานุญาตแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. สนองพระราชดำริโดยหน่วยงานนั้น ประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยงาน หรือ หัวหน้าส่วนราชการนั้น ๆ เป็นประธานคณะกรรมการดำเนินงาน และมีคณะกรรมการประกอบด้วย รองประธานซึ่งเป็นรองหัวหน้าหน่วยงาน หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และให้แต่งตั้ง เลขาธิการคณะกรรมการ อพ.สธ. ทำหน้าที่เป็นรองประธานคนสุดท้าย ส่วนคณะกรรมการให้เป็นหน่วยงานย่อยให้หน่วยงานนั้น ๆ ที่พร้อมดำเนินการในการสนองพระราชดำริ สำหรับฝ่ายเลขาธิการคณะกรรมการดำเนินงานให้เป็นหน่วยงานหรือบุคคลที่ทำหน้าที่ประสานงานกับคณะกรรมการฯ ในหน่วยงานนั้น ๆ และทาง อพ.สธ. ได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นฝ่ายเลขาธิการฯ ยังมีหน้าที่ในการจัดการรับผิดชอบในการจัดการประชุม คณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของแต่ละหน่วยงานในภาพรวมทั้งหมด ตัวอย่าง คณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. สนองพระราชดำริโดยกองทัพเรือ (อพ.สธ.-ทร.) คณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. สนองพระราชดำริโดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (อพ.สธ.-กฟผ.) คณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. สนองพระราชดำริโดยจังหวัดอุดรดิตถ์ (อพ.สธ.-อต.) เป็นต้น

11.1.4 เมื่อได้รับพระราชทานพระราชานุญาตให้เข้าร่วมสนองพระราชดำริ พร้อมทั้งมีพระราชานุญาตแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานแล้วนั้น หน่วยงานที่สนองพระราชดำรินั้น ๆ

สามารถดำเนินการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ อย่างเป็นทางการ เพื่อร่วมกันจัดทำแผนแม่บทของหน่วยงานและแผนปฏิบัติการรายปีร่วมกับ อพ.สธ. โดยมีกรอบการดำเนินงานตามแนวทางพระราชดำริและเห็นพ้องต้องกัน เพื่อขอพระราชทานพระราชวินิจฉัยต่อไป

11.1.5 การทำแผนปฏิบัติการรายปีงบประมาณจะนำไปสู่การจัดตั้งงบประมาณดำเนินงานประจำปี โดยในแต่ละปีให้หน่วยงานฯ ส่งรายละเอียดของแผนปฏิบัติการรายปีให้สอดคล้องกับแผนแม่บทที่ทำไว้ และส่งมาให้กับ อพ.สธ. ภายในวันที่ 31 สิงหาคม ของทุกปี และ อพ.สธ. จะให้ความเห็นชอบว่าเป็นไปตามกรอบแผนแม่บท กรอบการดำเนินงานหรือไม่ โดยให้ส่งแผนปฏิบัติมาที่ อพ.สธ. โดยท่านเลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. นำความกราบบังคมทูลฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อทรงมีพระราชวินิจฉัย แล้วจะทำหนังสือไปยังสำนักงบประมาณเพื่อยืนยันว่า เป็นการสนองพระราชดำริใน อพ.สธ. ดังนั้นการทำกรอบแผนแม่บท แผนปฏิบัติ จึงต้องเป็นไปตามกรอบกิจกรรมของ อพ.สธ. แนวทางการดำเนินงาน การจัดทำงบประมาณที่ประหยัด โปร่งใส และใช้เฉพาะในงานของ อพ.สธ. เท่านั้น

11.2 การสมัครเข้ามาสนองพระราชดำริโดยไม่ต้องมีพระราชนุญาต

แต่โดยการพิจารณาโดยผู้อำนวยการ อพ.สธ.

11.2.1 การขอสอนองพระราชดำริของสถาบันการศึกษา

สถานศึกษาสมัครเข้ามาเพื่อเป็นสมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ตัวอย่างสถาบันการศึกษาได้แก่ โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย เป็นต้น รายละเอียดในแนวทางการดำเนินงานในกิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร ใงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน (หน้า 49) และนำไปสู่การประเมินเพื่อรับการประเมินรับป้ายพระราชทานและเกียรติบัตรฯ ในการสนองพระราชดำรินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

11.2.2 องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาล

สมัครเข้ามาเพื่อเป็นสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

โดยที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลตำบล สามารถทำหนังสือเข้ามาสนองพระราชดำริโดยตรง ดังตัวอย่างหนังสือในภาคผนวกหน้า 123 การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ.-ตำบลที่ร่วมสนองพระราชดำริ จัดทำแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในเรื่องการทำฐานทรัพยากรท้องถิ่นตำบลที่สนองพระราชดำริ (ตัวอย่างในภาคผนวกหน้า 125) และนำไปสู่การประเมินเพื่อรับการประเมินรับป้ายพระราชทาน และเกียรติบัตรฯ ในการสนองพระราชดำรินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

12. ระยะเวลาดำเนินงาน

ระยะเวลาดำเนินงานรวม 5 ปี (ตุลาคม พ.ศ. 2559 – กันยายน พ.ศ. 2564)

13. งบประมาณดำเนินงาน

13.1 งบประมาณของ อพ.สธ.

อพ.สธ. เป็นหน่วยงานของสำนักพระราชวัง จึงได้รับงบประมาณจากสำนักพระราชวังในการดำเนินงานในกิจกรรมทั้ง 8 ของ อพ.สธ. และครอบคลุมไปถึงการบริหารจัดการและติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

13.2 งบประมาณของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

อพ.สธ. มีหน้าที่ประสานงานและสนับสนุนไปยังแหล่งทุนต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยงานสนองพระราชดำรินำดำเนินงานของงบประมาณ หรือขอทุนสนับสนุนในการดำเนินงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ได้ เมื่อได้เห็นพ้องต้องกันตามเงื่อนไขต่าง ๆ และตามกรอบการดำเนินงานตามแผนแม่บทของ อพ.สธ. โดยที่การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการดำเนินงานใน อพ.สธ. ต้องเป็นไปตามระเบียบปฏิบัติที่กำหนดไว้ของการของงบประมาณ และต้องเป็นลักษณะประหยัด เหมาะสม มีความชัดเจนทุกขั้นตอน และใช้เฉพาะในการดำเนินงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. เท่านั้น

13.2.1 งบประมาณปกติประจำปีของหน่วยงาน หรือขอตั้งงบประมาณเฉพาะจากสำนักงบประมาณเพื่อการร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ.

13.2.2 ในกรณีที่หน่วยงานขอตั้งงบประมาณ เพื่อการร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. นั้น จำเป็นต้องได้ผ่านการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ มีมติที่ประชุมและทำหนังสือแจ้งมาที่ อพ.สธ. หรือมีการประสานงานกับทาง อพ.สธ. เพื่อให้ได้รับความเห็นชอบจากเลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. ในเบื้องต้นก่อน หลังจากนั้นเลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. จะนำความกราบบังคมทูลฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อทรงมีพระราชวินิจฉัย และทำหนังสือประสานสนับสนุนไปยังผู้อำนวยการสำนักงบประมาณต่อไป

13.2.3 งบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

13.2.4 งบประมาณจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) หรือแหล่งทุนวิจัยอื่น ๆ ที่เหมาะสม

13.2.5 งบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) (ตามระเบียบวิธีการของงบประมาณ กปร.)

14. องค์กรการบริหารงาน

เพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานสนองพระราชดำริ และสอดคล้องกับการบริหารงานภาครัฐในกระบวนการพัฒนาปกติ จึงเห็นควรกำหนดองค์กรการบริหารงาน อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หก (ตุลาคม พ.ศ. 2559 – กันยายน พ.ศ. 2564) ประกอบด้วย

14.1 ระดับนโยบาย

ได้แก่

คณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (คณะกรรมการ อพ.สธ.) (ดูรายชื่อใน ภาคผนวก)

องค์ประกอบของคณะกรรมการ อพ.สธ.

1. เลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. เป็นประธาน
2. หัวหน้าส่วนราชการ หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริร่วมเป็นคณะกรรมการ
3. รองหัวหน้าสำนักงาน อพ.สธ. ฝ่ายวิชาการ เป็นเลขานุการคณะกรรมการ

อพ.สธ.

หน้าที่และภารกิจของคณะกรรมการ อพ.สธ.

- รับนโยบายและกรอบการดำเนินงานของส่วนราชการ หน่วยงาน ในการสนองพระราชดำริ หรือสนับสนุน อพ.สธ.

- หัวหน้าส่วนราชการ หน่วยงาน และองค์กร มีหน้าที่แต่งตั้ง คณะกรรมการดำเนินงานของตน โดยเสนอรายชื่อผ่านเลขาธิการพระราชวัง ในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. เพื่อนำความกราบบังคมทูลทูลเกล้าฯ ถวายขอพระราชทานแต่งตั้งคณะกรรมการ อพ.สธ.

- หัวหน้าส่วนราชการ หน่วยงาน และองค์กรอำนวยความสะดวก สนับสนุนให้การดำเนินงาน อพ.สธ. ในพื้นที่และเขตความรับผิดชอบของตนให้เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามแผนแม่บท อพ.สธ.

14.2 ระดับปฏิบัติ

14.2.1 คณะที่ปรึกษาและประสานงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยมีประธานคณะที่ปรึกษาและประสานงาน

มีหน้าที่ให้การปรึกษาแก่ประธานคณะกรรมการ อพ.สธ. และหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริต่าง ๆ รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

14.2.2 คณะกรรมการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สนองพระราชดำริโดยหน่วยงาน/จังหวัด ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ เช่น หน่วยงานระดับกรม เช่น กรมวิชาการเกษตร (อพ.สธ.-กวก.) สถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อพ.สธ.-จฬ.) เป็นต้น เป็นคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานต่าง ๆ โดยที่มีหัวหน้าหน่วยงาน หัวหน้าส่วนราชการ เป็นประธานคณะกรรมการดำเนินงาน ทำหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงาน อพ.สธ. ของแต่ละหน่วยงานในภาพรวมทั้งหมด โดยเสนอรายชื่อคณะกรรมการฯ ผ่านความเห็นชอบจากเลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. เพื่อนำความกราบบังคมทูลทูลเกล้าฯ ถวายขอพระราชทานพระราชนุญาตแต่งตั้ง เพื่อสนับสนุนในการดำเนินงาน อพ.สธ. ต่อไป ในกรณีของจังหวัดต่าง ๆ จังหวัดที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ เป็นคณะกรรมการระดับจังหวัด

โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายเป็นประธานคณะกรรมการดำเนินงาน (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในข้อ 11.1 การขอสอนพระราชดำริโดยขอพระราชทานอนุญาต) องค์ประกอบของคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงาน

1. คณะกรรมการดำเนินงานฯ ควรประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการ และบุคลากรเฉพาะส่วนราชการของหน่วยงานเอง การบูรณาการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานส่วนราชการอื่นๆ รวมทั้งภาคเอกชนต่าง ๆ ควรดำเนินการตั้งเป็นคณะทำงาน โดยขอให้หน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริดำเนินการส่งร่างคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. อย่างเป็นทางการ (ลงนามโดยหัวหน้าส่วนราชการ, หัวหน้าหน่วยงาน) มายัง อพ.สธ. เพื่อดำเนินงานตามขั้นตอนการขอพระราชทานพระราชานุญาต ให้ต่อไป

ตำแหน่ง กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ควรเป็นตำแหน่งที่สามารถประสานงานกับหน่วยงานภายในของส่วนราชการของหน่วยงานเองได้อย่างดี เพื่อให้เกิดการประสานงานและติดตามผลการดำเนินงานสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ภายในหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มจังหวัดที่ร่วมสนองพระราชดำริ ตำแหน่ง กรรมการและเลขานุการ ควรเป็นตำแหน่ง “หัวหน้าสำนักงานจังหวัด” เพื่อที่จะสามารถประสานงานร่วมกับทุกหน่วยงานในสังกัดของจังหวัดนั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ “หัวหน้าฝ่ายยุทธศาสตร์จังหวัดและผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง” เป็นผู้ช่วยกรรมการและเลขานุการ เป็นต้น

2. รายนามคณะกรรมการดำเนินงานฯ

- หน่วยงานที่เป็นจังหวัดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเสนอ
- หน่วยงานอื่นๆ เช่น กรมต่าง ๆ สถาบันการศึกษา ให้ผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยนั้นๆ เสนอ
- ตำแหน่งเลขานุการของคณะกรรมการดำเนินงานฯ ให้เป็นผู้ที่ประสานงานได้ดี สามารถติดตามการดำเนินงานได้อย่างสม่ำเสมอ ผู้ดำรงตำแหน่งเลขานุการต่างวาระกันอาจมาจากต่างหน่วยราชการ และให้มีตำแหน่งผู้ช่วยเลขานุการ
- ให้แต่ละหน่วยงานแต่งตั้ง เลขานุการคณะกรรมการ อพ.สธ. เข้าไปเป็นหนึ่งในรองประธานคณะกรรมการดำเนินงานฯ เพื่อจะได้เข้าประชุมติดตามงาน รับทราบปัญหาต่าง ๆ และทำความเข้าใจในงานของ อพ.สธ. ในการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานของหน่วยงานในทุกครั้ง
- รายชื่อคณะกรรมการฯ ดังกล่าวสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงขอให้ทำหนังสือแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรมายัง ผอ.อพ.สธ. เพื่อดำเนินการขอพระราชทานพระราชานุญาตแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ตามแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่หก

หมายเหตุ

เลขานุการคณะกรรมการ อพ.สธ. จะเข้าไปเป็นรองประธานคณะกรรมการ ของคณะกรรมการดำเนินงานฯ ในทุกๆ หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

ตัวอย่างชื่อคณะกรรมการดำเนินงานที่ถูกต้อง ยกตัวอย่างที่สนองพระราชดำริโดย กองทัพเรือ

ชื่อเต็มคือ

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สนองพระราชดำริโดย กองทัพเรือ

ชื่อย่อคือ (อพ.สธ. - ทร.)

เลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. เป็นผู้ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานของหน่วยงานที่สนองพระราชดำริ โดยพระราชทานุญาตของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยแนบรายชื่อผู้ดำรงตำแหน่งในขณะนั้นๆ เพื่อให้เกียรติแก่ผู้ร่วมสนองพระราชดำริ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ ขอให้ทำหนังสือแจ้งไปที่ อพ.สธ. เพื่อนำความกราบบังคมทูลทราบฯ ต่อไป

หน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงาน

- จัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงานที่มีหัวหน้าส่วนราชการนั้น ๆ เป็นประธาน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- ร่างและจัดทำแผนแม่บทของหน่วยงานให้สอดคล้องกับแผนแม่บทของ อพ.สธ.
- ร่างและจัดทำแผนปฏิบัติการรายปีให้สอดคล้องกับแผนแม่บทของ อพ.สธ.
- ดำเนินงานและติดตามงานให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการและสอดคล้องกับแนว

ทางการดำเนินงานตามแผนแม่บท อพ.สธ.

- สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่โครงการฯ
- จัดทำรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานทุก ๆ 6 เดือน และรายงานประจำปีงบประมาณ
- แต่งตั้งคณะทำงานหรืออนุกรรมการเพื่อดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงาน อพ.สธ.

14.2.3 คณะปฏิบัติงานวิทยากร อพ.สธ. โดยมีหัวหน้าคณะปฏิบัติงานวิทยากร อพ.สธ. เป็นประธานโดยการเลือกตั้งจากสมาชิกชมรมฯ โดยมีสมาชิกชมรมคือนักวิจัย/คณาจารย์/อาสาสมัคร จากหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ เป็นต้น

หน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.-หน่วยงาน

รับนโยบายและประสานงานกับ อพ.สธ. มีหน้าที่จัดบุคลากรเข้าสำรวจ เก็บรวบรวม ศึกษาพืชพรรณและทรัพยากร และงานวิจัยต่อเนื่องตามแผนงานของ อพ.สธ.

14.2.4 คณะทำงานจัดทำแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (ดูรายชื่อในภาคผนวก) โดยมีรองผู้อำนวยการ อพ.สธ. เป็นประธานคณะทำงาน และเลขาธิการคณะกรรมการ อพ.สธ. เป็นเลขาธิการคณะทำงานในแต่ละกลุ่มของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ 10 กลุ่ม โดยมี

คณะทำงานที่มาจากหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ มีหน้าที่พิจารณาให้แนวทางในการจัดทำ และปรับปรุงแผนแม่บท อพ.สธ. เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

15. การจัดทำแผนปฏิบัติการ

การทำแผนปฏิบัติการจะนำไปสู่การจัดตั้งงบประมาณดำเนินงานประจำปี โดยในแต่ละปี ให้หน่วยงานฯ ส่งรายละเอียดให้กับ อพ.สธ. และ อพ.สธ. จะพิจารณาและให้ความเห็นชอบว่าเป็นไปตามกรอบแผนแม่บท กรอบการดำเนินงานหรือไม่(ภายในวันที่ 31 สิงหาคม ของทุกปี) ท่านเลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ นำความกราบบังคมทูลสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อทรงมีพระราชวินิจฉัยแล้วจะทำหนังสือไปยังสำนักงบประมาณเพื่อยืนยันว่า เป็นการสนองพระราชดำริใน อพ.สธ. ดังนั้นการทำกรอบแผนแม่บท แผนปฏิบัติ จึงต้องเป็นไปตามกรอบกิจกรรมของ อพ.สธ. แนวทางการดำเนินงาน การจัดทำงบประมาณที่ประหยัด โปร่งใส และใช้เฉพาะใน อพ.สธ. เท่านั้น

15.1 หน่วยงานต่าง ๆ โดยคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ จัดทำแผนปฏิบัติการ อพ.สธ. ระยะ 5 ปี (1 ตุลาคม พ.ศ. 2559 – 30 กันยายน พ.ศ. 2564) และแผนปฏิบัติการประจำปี โดยบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการของหน่วยงานของตน เช่นบรรจุอยู่ในแผนปฏิบัตินโยบายของ จังหวัด มหาวิทยาลัย กรม กระทรวง เพื่อผูกพันในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีของแต่ละหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำรินั้น ๆ

15.2 แผนปฏิบัติงานที่จัดขึ้นในแต่ละปี จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ทั้งระยะต้นและระยะยาว คุรุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ จะต้องเป็นประโยชน์และมีความต่อเนื่อง

15.3 การปฏิบัติตามแผนงานประจำปีที่ทำขึ้นต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ และนำเสนอมายังท่านเลขาธิการพระราชวัง ในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. เป็นขั้นต้น เพื่อนำความขึ้นกราบบังคมทูลฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อทรงมีพระราชวินิจฉัยต่อไปหลังจากนั้น อพ.สธ. จะทำหนังสือยืนยันว่าหน่วยงานได้ทำงานสนองพระราชดำริสอดคล้องตามแผนแม่บท เพื่อขอรับการสนับสนุนไปยังสำนักงบประมาณหรือแหล่งทุนต่าง ๆ ต่อไป

16. การติดตามประเมินผล

16.1 ให้มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำรินั้น ๆ อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และให้คณะกรรมการ หรือคณะทำงาน จัดการประชุมและรายงานผลให้คณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ทราบอย่างสม่ำเสมอ และก่อนประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ เพื่อขับเคลื่อนงานและเพื่อให้คณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของหน่วยงานนั้น ๆ รับทราบผลงานและอุปสรรคต่าง ๆ

16.2 การติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ โดยที่คณะกรรมการดำเนินงานของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ส่งรายงานแสดงความก้าวหน้าของการดำเนินงานทุก ๆ 6 เดือน และรายงานประจำปีทุก ๆ ปี ภายในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี โดยผ่านท่านเลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. เพื่อนำความกราบบังคมทูลฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

16.3 รองผู้อำนวยการ อพ.สธ. (นายพรชัย จุฑามาศ) และ/หรือ เลขานุการคณะกรรมการ อพ.สธ. (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์) เข้าร่วมประชุมชี้แจงและร่วมพิจารณาในการดำเนินงานร่วมสนองพระราชดำริ รวมถึงไปเยี่ยมเยียนและติดตามงานกับหน่วยงานและร่วมประชุมกับคณะกรรมการดำเนินงานในแต่ละหน่วยงานที่สนองพระราชดำริ ตามวาระที่เหมาะสมและที่จัดขึ้น

16.4 การประเมินผลการดำเนินงาน อพ.สธ. กระทำโดยคำสั่งของผู้อำนวยการ อพ.สธ. เท่านั้น หน่วยราชการที่ร่วมสนองพระราชดำริ หากมีความประสงค์ให้มีการประเมินผลการดำเนินงาน ในส่วนที่ตนร่วมสนองพระราชดำริ จะต้องส่งร่างโครงการประเมินผลให้ผู้อำนวยการ อพ.สธ. พิจารณาให้ความเห็นชอบก่อน

16.5 การประเมินผลการดำเนินงาน อพ.สธ. สำนักพระราชวัง สามารถดำเนินการได้ โดยความเห็นชอบของเลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. เท่านั้น

16.6 อพ.สธ. จัดทำรายงานประจำปี ทำแผนปฏิบัติการรายปีในส่วนของ อพ.สธ. และของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ มีการประชุมประจำปีของคณะกรรมการ อพ.สธ. เพื่อสรุปผลงานประจำปีของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริทุกหน่วยงาน โดยมีท่านเลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ. เป็นประธาน และทูลเกล้าฯ ถวายรายงานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อมีพระราชวินิจฉัยต่อไป

ภาคผนวก

ประมวล

พระราชดำริ

พระราชกระแส

พระราชวินิจฉัย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชดำริ พระบรมราโชวาท พระราชดำรัส

ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและจุดเริ่มต้น อพ.สธ.

1) พ.ศ. 2503 ทรงพยายามปกป้องรักษายางนา

ในฤดูร้อนเกือบทุกปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จแปรพระราชฐานไปประทับแรม ณ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในระยะแรกเสด็จพระราชดำเนินโดยรถไฟ ต่อมาเสด็จฯ โดยรถยนต์ เมื่อเสด็จฯ ผ่านอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี สองข้างทางมีต้นยางขนาดใหญ่ขึ้นอยู่มาก มีพระราชดำริที่จะสงวนบริเวณป่าต้นยางนี้ไว้เป็นสวนสาธารณะด้วยพระราชทรัพย์ แต่ไม่สามารถจัดถวายตามพระราชประสงค์เพราะมีราษฎรเข้ามาทำไร่ทำสวนในบริเวณนั้นมาก จะต้องจ่ายเงินทดแทนในการจัดหาที่ใหม่ในอัตราที่ไม่สามารถจัดได้

2) พ.ศ. 2504 ป่าสาธิตทดลอง

เมื่อไม่สามารถดำเนินการปกป้องรักษาต้นยางนาที่อำเภอท่ายางได้ จึงทรงทดลองปลูกต้นยางเอง โดยทรงเพาะเมล็ดที่เก็บจากต้นยางนาในเขตอำเภอท่ายาง ในกระถางบนพระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล หัวหิน และทรงปลูกต้นยางนาเหล่านั้น ในแปลงทดลองป่าสาธิตใกล้พระตำหนักเรือนต้น สวนจิตรลดา พร้อมข้าราชการบริพาร เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2504 จำนวน 1,250 ต้น ต้นยางที่ทำยางสุญสิ้นแต่พันธุกรรมของยางนาเหล่านั้นยังอนุรักษ์ไว้ได้ที่สวนจิตรลดา ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำพรรณไม้จากภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศมาปลูกในบริเวณที่ประทับสวนจิตรลดา เพื่อให้เป็นที่ศึกษาพรรณไม้ของนิสิต นักศึกษาแทนที่จะต้องเดินทางไปทั่วประเทศ

3) วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2521 ในเรื่องรักษาทรัพยากร

พระบรมราโชวาทในการเสด็จ ออกมหาสมาคมในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ดังความตอนหนึ่งว่า

“...ธรรมชาติแวดล้อมของเรา ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดิน ป่าไม้ แม่น้ำ ทะเล และอากาศ มิได้เป็นเพียงสิ่ง สวยๆ งามๆ เท่านั้น หากแต่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของเรา และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมของเราไว้ให้ดีขึ้น ก็เท่ากับเป็นการปกป้องรักษาอนาคตไว้ให้ลูกหลานของเราด้วย...”

4) วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2521 ในเรื่องรักษาทรัพยากร

พระราชดำรัสในการเสด็จ ออกมหาสมาคม ในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ดังความตอนหนึ่งว่า

“...ทุกวันนี้ประเทศไทยยังมีทรัพยากรพร้อมมูล ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคล ซึ่งเราสามารถนำมาใช้เสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์และเสถียรภาพอันถาวรของบ้านเมืองได้เป็นอย่างดี ข้อสำคัญเราต้องรู้จักใช้ทรัพยากรนั้นอย่างฉลาด คือไม่นำมาทุ่มเทใช้ให้สิ้นเปลืองไปโดยไร้ประโยชน์ หรือได้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า หากแต่ระมัดระวังใช้ด้วยความประหยัดรอบคอบ ประกอบด้วยความคิดพิจารณาตามหลักวิชา เหตุผล และความถูกต้องเหมาะสม โดยมุ่งถึงประโยชน์แท้จริงที่จะเกิดแก่ประเทศชาติ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตอันยืนยาว...”

5) พ.ศ. 2528 ทรงให้ใช้เทคโนโลยีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่ออนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช

ในวันพืชมงคล วันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2528 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดอาคารห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชที่โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา และมีพระราชกระแสให้อนุรักษ์ต้นขุ่นหลังพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง

ความสำเร็จของการใช้วิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช ขยายพันธุ์ขุ่นไพศาลทักษิณ นำไปสู่การขยายพันธุ์ต้นไม้ที่มีลักษณะพิเศษ ซึ่งเป็นพืชเอกลักษณ์ของพระราชวังต่าง ๆ แล้ว อนุรักษ์ไว้อีกหลายชนิด ได้แก่ พุดสวน มณฑา ยี่หุบ ที่อยู่ในพระบรมมหาราชวัง และสมอไทยในพระที่นั่งอัมพรสถานมณฑล ในขณะที่เดียวกันก็ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีการเก็บรักษาพันธุ์กรรมของพืชเอกลักษณ์ในสภาวะปลอดเชื้อในอุณหภูมิต่ำ เพื่อให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต จนทำให้เก็บรักษาเนื้อเยื่อขุ่นที่อุณหภูมิ -196 องศาเซลเซียส ในไนโตรเจนเหลวมีเนื้อเยื่อขุ่นที่รอดชีวิตอยู่ได้ 23 เปอร์เซนต์

6) พ.ศ. 2529 ทรงให้อนุรักษ์พันธุ์กรรมหอย

มีพระราชดำริให้อนุรักษ์และขยายพันธุ์หอยชนิดต่าง ๆ โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเพื่อเตรียมการแก้ปัญหาการขาดแคลนหอยในอนาคต หอยที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจและเป็นเป้าหมายคือ หอยช็อคดำ หอยน้ำผึ้ง หอยตะค้าทอง หอยหอม หอยแดง หอยโป่ง หอยกำปวน หอยงวย และหอยขี้เสี้ยน เมื่อขยายพันธุ์ได้ต้นที่สมบูรณ์ของหอยช็อคดำ และหอยตะค้าทองแล้ว ก็ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ทำการทดลองปลูกต้นหอยเหล่านั้นในป่ายังนาใกล้พระตำหนักเรือนต้น สวนจิตรลดา และมีพระราชดำริให้ทดลองปลูกที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร และศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส อีกด้วย

การดำเนินงานเกี่ยวกับหอยได้มีการขยายผลไปสู่ความร่วมมือระหว่างโครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา สำนักพระราชวัง กับส่วนราชการจังหวัดตรัง จัดทำแปลงรวบรวมพันธุ์หอยขึ้นในพื้นที่ 1,000 ไร่ ที่ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง เมื่อปี พ.ศ. 2532 และได้น้อมเกล้าฯ ถวายเป็นส่วนหอยเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งนอกจาก

จะเป็นสถานที่อนุรักษ์พันธุ์หอยชนิดต่าง ๆ ของประเทศไทยแล้ว ยังได้ใช้เป็นสถานศึกษา วิจัย และขยายพันธุ์หอยเศรษฐกิจ เพื่อให้ผลประโยชน์ถึงประชาชนอย่างกว้างขวางด้วย

7) พ.ศ.2529 ทรงให้สร้างสวนพืชสมุนไพรในโครงการสวนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต

ในปี พ.ศ. 2529 นอกจากมีพระราชดำริให้มีการอนุรักษ์พันธุ์กรรมหอยแล้ว ยังได้ให้จัดทำสวนพืชสมุนไพรขึ้นในโครงการสวนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา เพื่อรวบรวมพืชสมุนไพรมาปลูกเป็นแปลงสาธิต และรวบรวมข้อมูลสรรพคุณ ตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ กับทั้งให้มีการศึกษาขยายพันธุ์สมุนไพร โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อและเผยแพร่ความรู้ที่ได้สู่ประชาชน

8) พ.ศ. 2531 ทรงให้พัฒนาพันธุ์ผักโดยการผสมสองชั้น

เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 ณ ศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชกระแสกับหม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ให้ดำเนินการผสมพันธุ์ผักสองชั้น (double hybridization) พร้อมกันไปกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และในท้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชของโครงการสวนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา

9) พ.ศ. 2547 ทรงให้ประเทศที่กำลังพัฒนารู้เท่าและรู้ทันในเรื่องการศึกษาวิจัย

เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2547 ณ โรงแรมแชงกรี-ลา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัส ในพิธีเปิดการประชุมวิทยาศาสตร์นานาชาติ เจ้าฟ้าจุฬาภรณฯ ครั้งที่ 5 เรื่อง วิชาการของพันธุศาสตร์และผลกระทบต่อโลก ความตอนหนึ่งว่า

“...ในปัจจุบัน การศึกษาวิจัยด้านพันธุศาสตร์มีความเจริญก้าวหน้ามาก และมีการนำผลที่ได้ไปปรับใช้ในกิจการด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าจึงใคร่จะปรารภกับทุกท่านว่า ความรู้ต่าง ๆ เหล่านี้ แม้จะมีประโยชน์มากก็จริง แต่ถ้าใช้ไม่ถูกเรื่องถูกทางโดยไม่พิจารณาให้ดีให้รอบคอบแล้ว ก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายแก่ชีวิตความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรงได้เช่นกัน เหตุนี้ ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาจำเป็นต้องศึกษาให้รู้เท่าและรู้ทัน จึงเป็นที่น่ายินดีอย่างยิ่ง ที่ได้เห็นผู้เชี่ยวชาญจากประเทศต่าง ๆ มาประชุมปรึกษาหารือกัน รวมทั้งนำเสนอผลงานการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับเรื่องวิชาการของพันธุศาสตร์และผลกระทบต่อโลก ทำให้หวังได้ว่า การนำความรู้ด้านพันธุศาสตร์ไปปรับใช้ในกิจการด้านต่าง ๆ จะเป็นไปด้วยความระมัดระวังรอบคอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์และความปลอดภัยสูงสุดแก่มวลมนุษยชาติ...”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชดำรัสที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

1) วันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2504 ทรงให้รักษาศิลปวัตถุและโบราณสถาน

พระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสในพิธีเปิด พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

“ โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและโบราณสถานทั้งหลายเป็นของมีคุณค่าและจำเป็นแก่ การศึกษาค้นคว้าในทางประวัติศาสตร์ศิลปโบราณคดี เป็นการแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของ ชาติไทยที่มีมาแต่อดีตควรสงวนรักษาไว้ให้คงทนถาวร เป็นสมบัติของชาติไว้ตลอดกาล ”

2) วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2513 ทรงให้เห็นความสำคัญของศิลปะและวัฒนธรรม

พระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ มหาวิทยาลัยศิลปากร

“ งานด้านการศึกษาศิลปะและวัฒนธรรมนั้น คืองานสร้างสรรค์ความเจริญทางปัญญา และทางจิตใจซึ่งเป็นทั้งต้นเหตุทั้งองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของความเจริญด้านอื่น ๆ ทั้งหมด และเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษาและดำรงความเป็นไทยไว้ได้สืบไป ”

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

พระราชดำริ พระราโชวาท พระราชดำรัส พระราชวินิจฉัย

ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและ อพ.สธ.

1) พ.ศ. 2535 ทรงให้ก่อตั้ง อพ.สธ.

เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2535 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริกับนายแก้วขวัญ วัชโรทัย เลขาธิการพระราชวังและผู้อำนวยการโครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา ให้ดำเนินการ อพ.สธ. โดยมอบหมายให้ฝ่ายวิชาการ โครงการส่วนพระองค์ฯ เป็นผู้ดำเนินการ สำหรับงบประมาณดำเนินงานนั้น สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) สนับสนุนให้กับโครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา เพื่อใช้ในการดำเนินงานของ อพ.สธ. ได้แก่การจัดสร้างธนาคารพืชพรรณ ขึ้นในปี พ.ศ. 2536 สำหรับเก็บรักษาพันธุกรรมพืชที่เป็นเมล็ด สารพันธุกรรม (DNA) และเนื้อเยื่อพืช (plant tissue culture) และสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานในทุกกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรม ของ อพ.สธ. เรื่อยมาจนกระทั่งปีงบประมาณ 2549 สำนักพระราชวังจึงจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินงาน อพ.สธ. ต่อไปในฐานะเป็นหน่วยงานหนึ่งของสำนักพระราชวัง

2) วันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2536 พระราชทานแนวทางการดำเนินงานของ อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หนึ่ง

ณ อาคารที่ประทับในสำนักงานชลประทานเขต 1 ถนนทุ่งโฮเทล จังหวัดเชียงใหม่

- มีพระราชปรารภถึงการเสด็จพระราชดำเนินผ่านทางจังหวัดนนทบุรี ทอดพระเนตรเห็นพันธุ์ไม้เก่ายังมีอยู่มาก บางพันธุ์อาจยังคงมีลักษณะดีอยู่ เช่น ทุเรียน แต่ส่วนเหล่านั้นกำลังจะเปลี่ยนสภาพไป จึงทรงหวังว่าพันธุ์ไม้เหล่านั้นจะหมดด้วย

- พระราชทานแนวทางการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ครอบอนุรักษ์พันธุกรรมพืชที่มีใช้พืชเศรษฐกิจไว้ด้วย

- ตามเกาะต่าง ๆ มีพืชพรรณอยู่มาก แต่ยังไม่เห็นผู้สนใจเท่าไร จึงน่าจะมีการสำรวจพืชพรรณตามเกาะด้วย

- พระราชทานแนวทางการสอนและอบรมให้เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ควรใช้วิธีปลูกฝังให้เด็กเห็นความงดงาม ความน่าสนใจของพืชพรรณ และเกิดความปิติที่จะศึกษาและอนุรักษ์ต่อไป การใช้วิธีการสอนการอบรมที่ให้อารมณ์ความรู้สึกว่า หากไม่อนุรักษ์แล้วจะเกิดผลเสีย เกิดอันตรายแก่ตนเอง จะทำให้เด็กเกิดความเครียดซึ่งเป็นผลเสียต่อประเทศในระยะยาว

- มีพระราชดำริให้ทำศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช โดยมีโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สามารถแสดงลักษณะของพืชออกมาเป็นภาพสีได้ เพื่อความสะดวกในการอ้างอิงค้นคว้า

แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หก (ตุลาคม พ.ศ. 2559 – กันยายน พ.ศ. 2564)

3) วันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2538 พระราชทานแนวทางการดำเนินงาน “งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน”

ณ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก จังหวัดตาก

- พระราชทานแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
- การนำต้นไม้มาปลูกเพิ่มเติมให้เด็กรู้จักนั้น ต้องไม่มีพิษเสียด
- ควรให้เด็กหัดเขียนตำรา จากสิ่งที่เรียนในสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
- ควรนำตัวอย่างดิน หิน แร่ มาแสดงไว้ในห้องพิพิธภัณฑ์พืชด้วยเพราะในจังหวัดตาก มีหิน แร่ อยู่มากชนิด

4) วันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2539 ทรงให้ อพ.สธ. ดำเนินงานในพื้นที่ต่าง ๆ

ณ เขาเสวยกะปิ ในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี

- ทรงให้ อพ.สธ. ดำเนินการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชที่เกาะลันตา
- ทรงให้อุรักษ์ต้นหว้าใหญ่ในบริเวณพระราชวังไกลกังวล ซึ่งเข้าใจว่าจะเป็นต้นหว้าที่ขึ้นอยู่ในที่นั้นก่อนมีการก่อสร้างพระราชวัง
- ทรงให้ทำการสำรวจขึ้นทะเบียนรหัสต้นพืชที่ขึ้นอยู่เดิม ในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ทรงให้วัดพิกัดตำแหน่งของต้นพืชที่ขึ้นทะเบียนไว้
- ทรงให้รวบรวมพันธุกรรมหายชนิดต่าง ๆ
- ทรงให้มีการปลูกรักษาพันธุกรรมพืชไว้ในศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทออันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส

5) วันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 ทรงให้ดำเนินงานเรื่องการจัดการฐานข้อมูลและสื่อในการสร้างจิตสำนึกแก่เยาวชนให้รักพืชพรรณ

ณ อาคารชัยพัฒนา พระราชวังดุสิต สวนจิตรลดา กรุงเทพมหานคร

- ทรงให้หาวิธีดำเนินการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพันธุกรรมพืชของหน่วยงานต่าง ๆ สื่อถึงกันในระบบเดียวกันได้
- ทรงให้หาวิธีการที่จะทำให้เด็กเกิดความสนใจในพืชพรรณต่าง ๆ และเกิดความสงสัยตั้งคำถามตนเองเกี่ยวกับพืชพรรณที่ตนสนใจนั้น ซึ่งจะนำไปสู่การศึกษา ค้นคว้าวิจัย ทดลองอย่างง่าย ๆ ที่โรงเรียนที่ไม่มีห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ดีนักก็สามารถดำเนินการได้ หากอาจารย์ในโรงเรียนต่าง ๆ ทำได้ก็จะช่วยให้เด็กเป็นคนฉลาด

6) วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2540 พระราโชวาทและแนวทางการดำเนินงาน อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่สอง

ณ ศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา กรุงเทพฯ

● พระราชทานพระราชโองการให้คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการบริหารผู้ร่วมสนองพระราชดำริและผู้ทูลเกล้าฯ ถวาย ที่เฝ้าทูลละอองพระบาทในการประชุมประจำปีโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

“ข้าพเจ้ายินดีและขอบคุณที่ทุกคนเข้ามาประชุมกันพร้อมหน้าในวันนี้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ นี้ ได้ดำเนินการมาเป็นเวลาถึง 5 ปีแล้ว และคิดกันว่าจะทำต่อไปในช่วงที่สองอีก 5 ปี และคิดมาใหม่ว่าในขั้นที่สองนี้จะทำในลักษณะไหน ที่จริงในเบื้องต้นนั้น ข้าพเจ้าก็ได้เป็นนักพฤกษศาสตร์หรือศึกษาทางนี้มาโดยตรง ถึงแม้ศึกษาตอนนี้ก็คงจะสายไปเสียแล้วเพราะว่าขณะนี้ไม่สามารถที่จะจำชื่อคน สัตว์ สิ่งของได้มากเท่าที่ควร แต่ว่าเหตุที่สนใจในพืชพรรณหรือทรัพยากรต่าง ๆ ของประเทศเรามาจนแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางพืช เหตุผลที่ศึกษาเพราะถือว่าง่ายต่อการศึกษาอย่างอื่น เวลาไปไหนที่มีคนตามกันเยอะแยะ ถ้าศึกษาสัตว์ สัตว์ก็วิ่งหนีหมด แต่พืชนั้นเขาอยู่ให้ศึกษาได้ พอศึกษาไปสักพักก็เกิดความสนใจว่า นอกจากทางกรมป่าไม้ซึ่งได้ติดต่อกันในครั้งแรก เบื้องต้นเพราะว่าชอบไปท่องเที่ยวในที่ต่าง ๆ ตามป่าเขา ดูว่าในเมืองไทยมีสภาพภูมิประเทศ ภูมิศาสตร์อย่างไร และก็ได้อ่านเรื่องต้นไม้ต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้วนี้ ก็ยังเห็นว่ายังมีหน่วยงานของรัฐ ของเอกชน ทั้งเป็นหน่วยงานของราชการ เช่น กรมป่าไม้ กรมวิชาการเกษตร และสถาบันการศึกษาที่ทำงานเกี่ยวกับเรื่องของพืช ศึกษาว่าพืชกี่ชนิด ทั้งเรื่องชื่อของพืชชนิดต่าง ๆ เรื่องการอนุกรมวิธาน เป็นต้น ก็ศึกษากันหลายแห่ง จึงเกิดความคิดขึ้นมาว่าน่าจะมีการรวบรวมว่าแต่ละสถาบันนั้น ได้ทำงานในส่วนของตนอย่างไร ยกตัวอย่างเช่น พืช ก็ได้ศึกษาพืชแต่ละแห่ง ได้รวบรวมนั้นชื่อต่างกันหรือซ้ำกันอย่างไร เพื่อที่จะให้รวมกันว่าทั้งประเทศนั้นเรามีอะไรกันบ้าง ที่จริงแล้วงานที่จะศึกษาพืชหลายชนิดนี้เป็นเรื่องที่ทำได้ยากและทำได้ช้า คน ๆ เดียวหรือสถาบัน ๆ เดียวนั้นครอบคลุมไม่ได้ทั้งหมด ถ้ามีหลาย ๆ หน่วยงานช่วยกันครอบคลุมก็อาจจะได้มาก ถ้าต่างคนต่างไม่รู้กัน ก็อาจจะเกิดเป็นที่น่าเสียดายว่าจะไม่ได้ข้อมูลเต็มที่ จึงคิดว่าอยากจะทำฐานข้อมูลที่นักวิชาการทุกคนจะใช้ในการค้นคว้ารวมไว้ด้วยกัน ในวังมีความรู้สึกกว่า 1 ตารางกิโลเมตรของวังนี้ก็ใหญ่โตพอสมควร แต่ว่าที่จริงแล้วถ้าจะเอางานทุกอย่างมาสุ่มกันย่อมจะไม่พอ พื้นที่ไม่ได้ ก็ต้องทำงานอะไรที่จะประหยัดที่ดินที่สุด ในตอนนั้นก็เลยคิดว่าทำฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ ซึ่งใช้การเรียกชื่อพืชที่ทุกคนจะเข้าถึงได้ จึงพัฒนาจากจุดนั้นมาเป็นงานต่าง ๆ ที่ ดร.พิศิษฐ์ ได้กล่าวเมื่อสักครู่นี้ ซึ่งงานที่กล่าวถึงนี้ก็เป็นการตั้งขึ้นใหม่ เพราะฉะนั้นก็ยังคงคิดว่าถ้ามีการได้ประชุมกันพร้อมกันอย่างนี้ จะได้มาตกลงกันแน่นอนว่าใครทำอะไร และในส่วนที่เหมือนกัน ถ้าซ้ำกันโดยไม่จำเป็นก็อาจจะตกลงกัน แบ่งกันว่าอันนี้งานนี้ใครจะทำ หรืองานที่หน่วยโครงการทางด้านสำนักพระราชวังเคยทำอยู่ แต่ว่าเมื่อมีหน่วยงานที่เข้ามารับผิดชอบโดยตรงรับไปทำแล้ว ทางสำนักพระราชวังก็คิดว่าน่าจะตัดได้ในส่วนนั้นและก็นำมาทำงานทางด้านงานประสานงานหรือความร่วมมืออย่างนี้เป็นต้น ซึ่งเข้าใจว่าก็เป็นการทำงานที่ทันสมัยในปัจจุบัน ซึ่งประเทศค่อนข้างจะฝืดเคือง เพราะฉะนั้นทำงานอะไร ถึงแม้จะเป็นงานที่ดี ถ้าตกลงกันได้แล้วก็จะเป็นการประหยัดพลังคนหรือพลังเงินงบประมาณในส่วนนี้ ไม่จำเป็นต้องให้ในหน่วยงานอื่นหรือถ้าให้หน่วยงานอื่นทำก็ต้องให้ทำไป และงานนี้เราอาจจะต้องมานั่งพิจารณาคิดว่าจะทำงานได้โดยประหยัดอย่างไร บางส่วนที่อาจจะยังไม่จำเป็นในขั้นนี้หรือ

ว่าทำได้ไม่ต้องเน้นเรื่องความหรรษาหรือความสวยงามมากนัก เอาเฉพาะที่ใช้จริง ๆ และก็ประหยัดไปได้เป็นบางส่วนก็ดี

ส่วนสำหรับเรื่องของโรงเรียนนั้น ก็ได้มีประสบการณ์ในการที่ไปเยี่ยมโรงเรียนในภาคต่าง ๆ มากหลายแห่ง ก็เห็นว่าเรื่องที่จะสอนให้นักเรียนหรือให้เด็กมีความรู้ และมี **ความรัก ทรัพยากร คือความรักชาติ รักแผ่นดิน** นี้ก็คือรักสิ่งที่เป็นสมบัติของตัวเอง การที่ให้เขารักชาติประเทศชาติหรือรักชาติสมบัติของเขานั้น ทำได้โดยสร้างความรักความเข้าใจ ถ้าใครไม่รู้จักกัน เราก็ไม่มีความสัมพันธ์ ไม่มีความผูกพันต่อกัน แต่ว่าถ้าให้เขารู้จักว่าสิ่งนั้นคืออะไร เขาจะรู้สึกชื่นชมและรักหวงแหนในสิ่งนั้นว่าเป็นของตนและจะทำให้เกิดประโยชน์ได้ เคยได้แนะนำโรงเรียนต่าง ๆ ที่ได้ไปเยี่ยมไม่เฉพาะแต่โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ นี้ โรงเรียนทั่ว ๆ ไปด้วยว่า นอกจากพืชพรรณแล้ว สิ่งที่มีในธรรมชาติหรือสิ่งที่หาได้ง่าย ๆ นั้นก็อาจจะเป็นอุปกรณ์การสอนในวิชาต่าง ๆ ได้หลายอย่างแม้แต่วิชาศิลปะก็ให้มาวาดรูปต้นไม้ ไม่ต้องหาของอื่นให้เป็นตัวแบบ หรือในเรื่องภาษาไทยการเรียงความก็อาจช่วยในการเขียนรายงานทำให้หัดเขียนหนังสือหรือแต่งคำประพันธ์ในเรื่องของพืชเหล่านี้ได้ หรือเป็นตัวอย่างงานศึกษา งานวิทยาศาสตร์ หรือวิชาอื่น ๆ ดังที่ ดร.พิศิษฐ์ ได้กล่าวมา ในที่นี้ที่ยังไม่เคยกล่าวคือเรื่องของวิชาการท้องถิ่น ซึ่งเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการอยู่แล้ว ที่ว่าจะให้นักเรียนได้ศึกษาความรู้ท้องถิ่น นอกจากความรู้ที่เป็นมาตรฐานจากส่วนกลางมาแล้ว แม้แต่ตำราก็มีการส่งเสริมให้ครู อาจารย์ในท้องถิ่นนั้นได้รวบรวมความรู้หรือได้แต่งขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาวิชาการทางด้านศิลปวัฒนธรรม อาชีพท้องถิ่น แต่ในด้านของธรรมชาตินั้นยังมีค่อนข้างน้อย เท่าที่ไปแนะนำมาในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรนั้นได้เสนอว่าไม่ใช่เป็นเฉพาะที่ว่าจะให้เด็กนักเรียนปลูกป่าหรือว่าให้อนุรักษ์ดินปลูกหญ้าแฝกอย่างเดียวก็จะพยายามจะให้ออกไปดูข้าง ๆ โรงเรียนว่าที่นั้นมีอะไรอยู่ และต้นไม้ไหนชื่ออะไร เป็นอะไรพอดีมีประสบการณ์จากการที่ได้เคยออกไปส่งเสริมในเรื่องของโภชนาการ ในระยะแรก ๆ ที่เริ่มทำงานเมื่อ พ.ศ. 2523 ในช่วงนั้นออกไปทำงานก็ทำงานอย่างค่อนข้างจะเบียดน้อยหย่อนน้อย คือเงินไม่ค่อยมีต้องออกเองบ้าง ทำให้ไม่มีเงินที่จะส่งเสริมเรื่องเมล็ดพันธุ์ผัก หรืออุปกรณ์เครื่องใช้มากนัก ได้ครบทุกแห่งก็ให้ใช้พืชผักในท้องถิ่นนั้น เขาก็รู้และก็มีชื่อพื้นเมือง แต่ว่าพอเอาเข้าจริงแม้แต่ชื่อวิทยาศาสตร์ยังไม่มีใครแน่ใจว่าชื่ออะไร ก็นำมาศึกษา และเวลานี้ก็ได้เห็นว่ามีการศึกษาอย่างกว้างขวาง คือ ได้ศึกษาว่าคุณค่าทางอาหารของผักพื้นเมืองเหล่านั้นมีอะไรบ้าง และได้มีการวิเคราะห์พิษภัยของพืชเหล่านั้นไว้ด้วย เดิมเท่าที่คิดก็ยอมรับว่าไม่ได้คิดเรื่องพิษภัยเพราะเห็นว่าเป็นรับประทานกันอยู่ประจำก็ยังมีอายุยืน แต่เห็นว่าการวิจัยของนักวิชาการก็ได้ทราบว่าพืชพื้นบ้านบางอย่างที่รับประทานกันอยู่มีพิษบ้าง ทำให้เกิดความคิดที่ว่าถ้าบริโภคกันในส่วนที่เป็นท้องถิ่นก็อาจจะไม่เป็นพิษเป็นภัยมาก เพราะว่าในวันนั้นเก็บผักชนิดนี้ได้ก็นำมาบริโภค อีกวันก็เก็บได้อีกอย่างก็นำมาบริโภค แต่ถ้าสมมติว่าเป็นการส่งเสริมเป็นโครงการขึ้นมาแล้ว ก็จะมีการขยายพันธุ์เป็นจำนวนมาก และก็รับประทานอย่างนี้ซ้ำ ๆ ซาก ๆ จะมีอันตรายต่อร่างกายเป็นอย่างไรก็อาจจะเป็นไปได้ อันนี้ที่ยกตัวอย่างแสดงว่าวิชาการนี้แตกแขนงไปหลายอย่าง และมีการศึกษาได้หลายอย่าง และก็มีบุคคลหลายคนช่วยกันคิดช่วยกันทำ ถ้าจะช่วยกันจริง ๆ นี้ ก็อาจจะต้องแบ่งหน้าที่ ถึงขั้นตอนนี้ก็จะต้องแบ่งหน้าที่กันเพื่อที่จะแบ่งในด้านปริมาณงานที่ทำหรืองบประมาณที่ทำ ก็ได้รับการสั่งสอนจากผู้หลักผู้ใหญ่อยู่เสมอว่า ถ้าคนเรามีความคิดฟุ้งเล่นอะไร แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หก (ตุลาคม พ.ศ. 2559 – กันยายน พ.ศ. 2564)

ต่าง ๆ นานา ก็คิดได้ แต่ถึงตอนทำจริง มีขั้นตอนเหมือนกัน การใช้คนให้ทำอะไร ก็ต้องคิดถึงกระบวนการว่า จะไปถึงเป้าหมายที่เราต้องการนั้น จะต้องใช้ทั้งเงินใช้ทั้งเวลา ใช้ทั้งความคิดความอ่านต่าง ๆ ซึ่งจะไปใช้ใครทำก็ต้องให้แน่ใจว่า เขาเต็มใจหรืออาจเต็มใจแต่ว่าภารกิจมากมีเวลาจะทำให้เท่าใด หรือเขาอาจทำให้ด้วยความเกรงใจเราแล้วว่าทีหลัง อย่างนี้เป็นต้น ก็บอกว่าไม่เป็นไร เพราะว่าเวลาทำอะไรก็มีได้บังคับ ก็ขอเชิญเข้าร่วมช่วยกัน แต่ถ้าคนใดมีข้อขัดข้องหรือมีข้อสงสัยประการใด ก็ไต่ถามกันได้ไม่ต้องเกรงใจ เพราะถือว่าทำงานวิชาการแบบนี้ไม่เคยจะคิดว่าโกรธเคือง ถ้าใครทำไม่ได้ ไม่ได้ก็แล้วไป ก็ทำอย่างอื่นทำอย่างนี้ไม่ได้ ก็ต้องทำได้สักอย่าง คิดว่าโครงการนี้ขั้นตอนต่อไป อาจจะต้องดูเรื่องเหล่านี้ให้ละเอียดยิ่งขึ้น ใครทำอะไรได้ และประโยชน์ อาจจะมีอีกหลายอย่าง เช่น งานบางอย่างหรืออย่างพีชนี่จะมีประโยชน์ในเชิงธุรกิจได้อีกก็มีด้วยซ้ำ ถ้าเราทราบสรรพคุณของเขาและนำมาใช้ ในส่วนที่ว่าถ้าขยายพันธุ์แล้วอันตราย คือ การขยายพันธุ์เหล่านี้ก็อาจจะเป็นการช่วยในเรื่องของการส่งเสริมอาชีพให้แก่ราษฎรเพิ่มขึ้นอีกก็อาจเป็นได้ ทั้งนี้ก็ต้องไม่ละเลยในเรื่องของวิชาการ สิ่งที่ต้องดูอะไรที่เป็นคุณ อะไรที่เป็นโทษ และยังมีเรื่องที่เกี่ยวข้องในเรื่องของงาน ของเงิน ในที่นี้ยังมีเรื่องเพิ่มอีกเรื่องหนึ่งคือ เรื่องของที่ดิน อาจจะต้องมีการกำหนดแน่นอนว่าที่ดินนั้นอยู่ในสภาพไหน สภาพการถือครองในลักษณะใด ศึกษาในเรื่องของกฎหมายให้ถูกต้องว่าใครมีสิทธิ์หรือหน้าที่ทำอะไรบ้าง ใครทำอะไรไม่ได้ เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่จะต้องศึกษา เป็นเรื่องที่จะต้องจุกจิกมากอีกหลายอย่าง ที่พูดนี้มีได้หมายความว่าจะเป็นการจะจับผิดว่าใครทำผิดใครทำถูก แต่ว่างานโลกปัจจุบันนี้ ทำอะไรก็รู้สึกว่าการรักษามาตรฐานนั้นเป็นเรื่องสำคัญ เพราะว่าต่อไปงานนี้เราอาจจะไม่ใช่จำกัดอยู่แต่ภายในประเทศ อาจจะต้องมีการติดต่อไปถึงประเทศอื่นด้วย เป็นการสร้างความเจริญให้แก่ประเทศ เพราะฉะนั้นจะต้องมีการทำงานในลักษณะที่คนอื่นยอมรับได้ นี่ก็เป็นความคิดเกี่ยวกับโครงการนี้”

7) วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2541 พระราชทานแนวทางการดำเนินงานที่เกาะ

แสมสาร และเกาะช้างเคียง

พระราชทานพระราชดำริกับนายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา และนายพิศิษฐ์ วรอุไร ประธานคณะกรรมการบริหารโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อคราวนำคณะเจ้าหน้าที่มูลนิธิ TOTAL และเจ้าหน้าที่ป่าไม้จากประเทศฝรั่งเศส เข้าเฝ้าถวายรายงานการสำรวจเบื้องต้นที่เกาะแสมสาร โดยมีพระราชดำริสรุปได้ดังนี้

- ให้ดำเนินการทั้ง 9 เกาะ เกาะแสมสารและเกาะช้างเคียง
- ให้ศึกษาตั้งแต่ยอดเขาจนถึงใต้ทะเล
- ให้มีการรวบรวมพันธุ์ไม้นานาชนิด ทั้งพืชบนดิน และพืชน้ำ โดยเน้น

ระบบนิเวศวิทยาแบบภาพรวมทั้งระบบ ซึ่งรวมถึงสัตว์ต่างๆ ด้วย นอกจากนี้ได้รวมเอาเกาะเล็ก ๆ รอบเกาะแสมสารเข้าในโครงการในลักษณะผสมผสาน เนื่องจากอยู่ใกล้กันและมีความคล้ายคลึงกันในหลาย ๆ ด้าน ให้ทำการสำรวจทั้งด้านภูมิศาสตร์ ธรณีวิทยา อุตุวิทยวิทยา แร่ธาตุ ฯลฯ ไปพร้อมๆ กัน

8) วันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2541 พระราชทานแนวทางการดำเนินงานที่เกาะ

แสมสาร

พระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติมในคราวเสด็จฯ ทอดพระเนตรความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการฯ ณ เกาะแสมสาร ดังนี้

- ให้แสมสารเป็นแหล่งศึกษา
- การดำเนินงานของ อพ.สธ.-ทร. ณ เกาะแสมสารควรพิจารณาหาแหล่งน้ำจืดให้เพียงพอ
- แนวการดำเนินงาน ณ เกาะแสมสาร
  - การดำเนินงานในเบื้องต้น อาคารสิ่งก่อสร้าง ควรทำในลักษณะชั่วคราวและเรียบง่าย ไม่ควรจัดให้มีที่พักนักท่องเที่ยว และให้ชมรมอาสาสมัครเข้ามาช่วยดำเนินการในด้านการเรียนรู้ การเผยแพร่ผลการศึกษาศึกษาทรัพยากรธรรมชาติ
  - ควรจัดกลุ่มเยาวชนเข้ามาศึกษาธรรมชาติในลักษณะ organized tour โดยให้ความสำคัญต่อกิจกรรมที่เยาวชนที่มีฐานะยากจน สอนให้รักธรรมชาติให้รู้ว่าทำอะไรได้ ทำอะไรไม่ได้ ยังไม่ควรที่จะโฆษณาประชาสัมพันธ์การเดินทางมาท่องเที่ยวให้มากนัก ให้ใช้เป็นที่สำหรับให้อาจารย์ นิสิต นักศึกษาเข้ามาใช้ทำการศึกษาวิจัยได้

9) วันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2541

ณ เกาะแสมสาร

พระราชทานแนวทางการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ณ เกาะแสมสารเพิ่มเติม ดังนี้

“ เกาะแสมสารมีขนาดเล็ก ระบบนิเวศน์เปลี่ยนง่าย ให้จัดเกาะแสมสารเป็นที่ศึกษาและให้นำเยาวชนโดยเฉพาะเยาวชนด้อยโอกาสเข้ามาศึกษา ”

10) วันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2543 ทรงให้พึงระวังการนำข้อมูลลงเว็บไซต์

ณ โรงเรียนสตรีภูเก็ต จ.ภูเก็ต

เมื่อครั้งเสด็จทอดพระเนตรงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โรงเรียนสตรีภูเก็ต บริเวณห้องพิพิธภัณฑ์พืชและทอดพระเนตรพันธุ์ไม้แห้งที่จัดแสดงไว้ในตู้เก็บรักษา มีพระราชกระแสกับอาจารย์บุญศรี เทพบำรุง

“ พืชพรรณที่หายากหากได้มาก็บันทึกเก็บไว้เพื่อการศึกษาให้ดี การลงเว็บไซต์ก็พึงระวัง บางที่เราศึกษาหามาได้ แต่เมื่อชาวต่างชาติเห็นจากเว็บไซต์ ก็อาจนำไปศึกษาและอ้างอิงเป็นของตนเองได้ ”

11) วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2543 พระราชทานแนวทางการดำเนินงานสวน

พฤกษศาสตร์โรงเรียน

ณ ห้องประชุมสุธรรมอารีกุล อาคารสารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พระราชทานพระราชโอรสวาทให้ผู้เข้าร่วมประชุมในการประชุมสวนพฤกษศาสตร์
โรงเรียน

“..โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้เริ่มต้นขึ้นราว
ปี พ.ศ. 2535 เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สถาบันต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ในการศึกษาพืชพรรณต่าง ๆ และ
บุคคลที่สนใจได้มีโอกาสปฏิบัติงานที่ศึกษาพืชพรรณต่าง ๆ ที่มีอยู่จำนวนมากในประเทศไทย ได้
ศึกษาวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ได้รวบรวมเป็นหลักฐานไว้และเพื่อเป็นสื่อในระหว่างสถาบันต่าง ๆ
บุคคลต่าง ๆ ที่ทำการศึกษาให้สามารถร่วมใช้ฐานข้อมูลเดียวกัน เพื่อให้การศึกษาไม่ซ้ำซ้อน
สามารถที่จะดำเนินการไปก้าวหน้าเป็นประโยชน์ในทางวิชาการได้ ส่วนโครงการสวน
พฤกษศาสตร์โรงเรียนนั้น ก็เป็นงานที่สืบเนื่องต่อจากงานอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เพิ่งจะได้เดินทาง
ไปเยี่ยมดูโรงเรียนทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาในภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ ได้เห็นว่า
โรงเรียนบางแห่งนั้นมีภูมิทัศน์ที่ร่มรื่นมีพืชพันธุ์หลายชนิด ในวิชาเรียนของนักเรียนที่จริงตั้งแต่
เป็นเด็กเล็ก ๆ ขึ้นอนุบาลถึงชั้นประถม มัธยม ทางครูอาจารย์ก็มักจะสอนให้นักเรียนศึกษาถึง
โลกของเรา เรื่องของธรรมชาติ ฉะนั้นการศึกษาของใกล้ตัวได้แก่ พืชพรรณที่มีอยู่ในธรรมชาติ
นั้น ก็เป็นสิ่งที่ง่าย ไม่เสียค่าใช้จ่ายสูง และมีประโยชน์เพิ่มประสบการณ์แก่นักเรียนในด้านต่าง ๆ
ได้ จึงเห็นว่างานที่คนในระดับที่เป็นผู้ใหญ่ได้ทำได้ศึกษาในพืชพรรณต่าง ๆ แม้แต่เด็กระดับเล็กก็
น่าจะได้ประโยชน์ด้วย โรงเรียนบางแห่งก็ตั้งอยู่ในที่ทุรกันดาร แต่ก็ยังมีพืชพรรณต่าง ๆ ขึ้นอยู่ ที่
คนอื่น ๆ นอกพื้นที่จะเข้าไปศึกษาได้ยาก ทั้งนักเรียนและผู้ปกครองก็อาจจะมีความรู้ที่มากกว่าคน
อื่น ๆ นักเรียนก็อาจจะเรียนจากผู้ปกครองของนักเรียน เป็นเรื่องของภูมิประเทศท้องถิ่นว่าพืช
ชนิดนี้คืออะไร แล้วก็ได้ศึกษาเปรียบเทียบกับวิทยาการสมัยใหม่ที่ครูบาอาจารย์สั่งสอน หรือมี
ปรากฏในหนังสือ นอกจากนั้นการศึกษาเรื่องพืชพรรณ น่าจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในแง่
ต่าง ๆ ได้ คนที่ศึกษาเรื่องพืชนั้นก็ได้รับความสุขความสบายใจ มีความคิดในด้านสุนทรีย์ ด้าน
ศิลปะในแง่ต่าง ๆ อาจจะศึกษาหรือใช้เป็นอุปกรณ์การศึกษาในหมวดวิชาต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของ
วิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ซึ่งครูและนักเรียนโรงเรียนได้นำมาปฏิบัติ แต่ละโรงเรียนก็มี
ความคิดแตกต่างกันไป หรือว่าบางอย่างก็เหมือนกัน บางอย่างก็แตกต่างกัน ก็เป็นเรื่องที่ดีถ้าทุก
โรงเรียนสามารถที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยการมาเสนอผลงาน หรือนำผลงานมาบันทึก
ลงในสื่อต่าง ๆ ที่จะสามารถนำมาแลกเปลี่ยนกันได้ จึงเห็นว่าในการจัดงานในลักษณะนี้น่าจะเป็น
ประโยชน์ต่อนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ และนักเรียนในโรงเรียนอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการ
ขอแสดงความยินดีด้วยกับโรงเรียนที่ได้รับรางวัล และโรงเรียนที่สามารถรักษามาตรฐานของสวน
พฤกษศาสตร์โรงเรียนเอาไว้ได้ พวกที่รักษามาตรฐานไว้ไม่ได้ ก็ไม่ต้องเสียอกเสียใจไป เพราะการ
ที่จะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามมาตรฐานก็ไม่ใช่ของที่ง่าย และโรงเรียนที่อยู่ในลักษณะ
ต่าง ๆ ก็อาจจะไม่สามารถที่จะปฏิบัติงานในด้านนี้ได้เต็มที่ทุกแห่ง ก็ถ้ามีความพยายามก็
ขอให้พยายามต่อไป แต่ว่าถ้ามีกิจกรรมในด้านอื่นที่เร่งด่วนกว่า ทำไม่ได้ ก็ไม่ต้องเสียใจที่ไม่ได้
รางวัล หวังว่าการศึกษาเท่าที่ปฏิบัติมาก็จะปฏิบัติต่อไปในอนาคต มีประโยชน์ ในการที่จะได้
เพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ ที่นักเรียนจะต้องศึกษาต่อไปในระดับสูง หรือว่าเพิ่มพูนความรู้ต่าง ๆ
ในด้านวิชาชีพ ซึ่งนักเรียนก็อาจจะนำไปประกอบอาชีพได้ต่อไป ยกตัวอย่างเช่น มีนักเรียนบาง
โรงเรียนที่ศึกษาในด้านของการเขียนภาพทางวิทยาศาสตร์ นั้นก็จะใช้เป็นอาชีพในอนาคตเป็นต้น

หวังว่าทุกคนคงได้รับประโยชน์ในการมาร่วมประชุมในครั้งนี้ ทั้งครูนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องมีความสุขสวัสดิ์ทั่วกัน ”

**12) วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2544 พระราชทานแนวทางการดำเนินงาน
พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย อพ.สธ. - ทร.**

นายแก้วขวัญ วัชโรทัย เลขาธิการพระราชวัง นายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ เลขาธิการ กปร. และดร.พิศิษฐ์ วรอุไร ประธานคณะกรรมการบริหารโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้เข้าเฝ้าทูลละอองพระบาทสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา เนื่องในโอกาสที่นำผู้บัญชาการทหารเรือและคณะเข้าเฝ้าหม่อมเกล้าฯ ถวายพื้นที่จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย โดยมีพระราชดำริสรุปได้ดังนี้

- ทรงยินดีที่กองทัพเรือสนองพระราชดำริในการอนุรักษ์ทรัพยากรซึ่งทำได้เป็นอย่างดีมาโดยตลอด ทั้งที่ภารกิจหลักคือการป้องกันราชอาณาจักร

- การทำพิพิธภัณฑ์นี้ในด้านการก่อสร้างควรทำเป็นอาคารถาวร โลงกว้างดูแลรักษาสะดวกง่าย ซึ่งจะเป็นการประหยัดงบประมาณ ดังที่ทอดพระเนตรที่พิพิธภัณฑ์การกีฬาของกรมพลศึกษา ส่วนเท่าเทียบเรือ ขอให้นำไปพิจารณาทบทวน

ในด้านสาระจะต้องใช้เป็นการสอนและปรับปรุงให้ใหม่ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ ดังที่ทอดพระเนตรที่โรงเรียนสตรีภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต และควรมีงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง

ในด้านการจัดแสดงผลงานวิชาการ ควรคำนึงถึงการซ่อมบำรุง การใช้อุปกรณ์ช่วยแสดงที่ซับซ้อนอาจชำรุดง่าย ทำให้ต้องซ่อมแซมบ่อย การลงทุนก็อาจสูง ไม่ประหยัด

ในด้านการจัดการ ควรให้มีคนเข้ามาชมที่พิพิธภัณฑ์มากกว่าที่จะไปรบกวนบนเกาะเนื่องจากเกาะมีขนาดเล็ก เมื่อทำเสร็จแล้วให้ลูกทหารเรือเข้ามาชมและพิพิธภัณฑ์นี้ควรมีรายได้

ในด้านงบประมาณ ทางกองทัพเรือควรชี้แจงสำนักงานงบประมาณว่า กองทัพเรือทำงานนี้เพื่อความมั่นคงของประเทศ คือความมั่นคงทางทรัพยากร

- ทรงรับทราบเรื่องตำแหน่งของอาคารที่จะปรับเปลี่ยนจากอาคารเล็กหลายหลังเป็นอาคารใหญ่ ซึ่งต้องดูในพื้นที่จริงอีกครั้งว่าอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมเห็นทะเลกว้างและเกาะต่าง ๆ

- ทรงรับทราบเรื่องการดูแลพิพิธภัณฑ์ฯ นี้ว่า หน่วยสงครามพิเศษทางเรือ กองทัพเรือ เป็นผู้ดูแลตามคำกราบบังคมทูลของผู้บัญชาการทหารเรือ

**13) วันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2544 พระราโชวาทเป็นแนวทางเพื่อเข้าสู่แผนแม่บท
ระยะ 5 ปีที่สาม**

ณ ศาลาพระแก้ว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระราชทานพระราโชวาทในพิธีเปิดการแสดงนิทรรศการและประชุมวิชาการ
ทรัพยากรไทย : อนุรักษ์และพัฒนาด้วยจิตสำนึกแห่งนักวิจัยไทย สรุปได้ว่า

“...งานการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชนี้ได้ดำเนินมาเป็นเวลาหลายปี เริ่มตั้งแต่ที่เข้าใจว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงหาพรรณพืชต่าง ๆ ที่หายากมาปลูกเอาไว้เพื่อคนรุ่นหลังจะได้เห็นได้ศึกษาต่อไป และก็มึ้งงานด้านวิชาการต่าง ๆ ที่ทำกัน ในประเทศไทยมีหน่วยงานหลายหน่วยที่สนใจในเรื่องการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เพื่อการศึกษาพืชพรรณต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศ โครงการนี้จึงจุดประสงค์สำคัญที่จะให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ทำงานมาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน รวบรวมข้อมูลเพื่อทำให้วิชาการด้านนี้ก้าวหน้าไปและเป็นการประหยัดเพราะแทนที่ต่างคนต่างทำ งานไหนที่มีผู้ทำแล้วจะได้ร่วมกันทำโดยไม่ให้ซ้ำซ้อนกัน ในวันนี้ได้มีการมอบฐานข้อมูลทางด้านพืชให้หน่วยงานต่าง ๆ ก่อนนี้ในหน่วยงานต่าง ๆ มีหอพรรณไม้ เช่น ที่กรมป่าไม้ มีหอพรรณไม้โดยมีพืชที่นักวิชาการ นักวิจัย ได้เก็บตัวอย่างพรรณพืชแห้ง เก็บไว้เป็นเวลาเกือบร้อยปีแล้ว ตัวอย่างพรรณไม้เหล่านี้ก็เป็นสิ่งที่มีค่าสูง จะเป็นประโยชน์ในด้านการศึกษา แต่ของเหล่านี้ย่อมเก่าแก่ไปตามกาลเวลา แต่สมัยนี้เรามีเทคโนโลยีที่จะรักษาสิ่งเหล่านี้เพื่อให้นักวิชาการได้ศึกษากันได้ก็เลยได้คิด ช่วยกันทำโครงการในการถ่ายรูปและถ่ายข้อมูลพรรณไม้เพื่อเป็นฐานข้อมูล แต่ในการเก็บฐานข้อมูลนี้ถ้าเก็บไว้แห้งเดียวก็อาจสูญหายได้ ก็มีความคิดกันว่าจะให้หน่วยงานต่าง ๆ ช่วยกันเก็บ ที่หนึ่งเกิดเหตุเสียหายไปก็จะได้มีข้อมูลเอาไว้ ไม่สูญหายไปจากประเทศไทย ฐานข้อมูลนี้เป็นของที่มีค่า ต้องช่วยกันดูแลให้ดีและผู้ที่จะมาใช้ก็ต้องดูแลใช้ให้ถูกต้อง ให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศไทย แก่มนุษยชาติต่อไป โครงการแบบนี้ไม่ใช่ว่าจะทำสำเร็จในเวลาสั้น ๆ ต้องมีโครงการระยะที่หนึ่ง ระยะที่สอง และระยะต่อ ๆ ไป การจัดการประชุมนี้ก็เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเพิ่มพูนความรู้ในระดับนักวิชาการ และการจัดนิทรรศการจะมีโอกาสให้คนที่สนใจได้มาดูได้มาศึกษาแล้วก็ทราบถึงพืชต่าง ๆ ต่อไปก็ต้องศึกษาเรื่องสัตว์สิ่งมีชีวิตและสิ่งธรรมชาติต่าง ๆ ซึ่งของพวกนี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจเมื่อสนใจแล้วก็จะมีความรู้สึกอยากปกป้องรักษา ไม่ทำลายให้เสียหายสูญสิ้นไป ก็เป็นการช่วยอนุรักษ์เป็นอย่างดี...”

14) วันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2544 ทรงมีพระราชดำริในการดำเนินงานของ อพ.สธ. ในเรื่องเว็บไซต์ ฐานข้อมูล พิพิธภัณฑธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช อพ.สธ. คลองไผ่

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้มีพระราชดำริกับนายพรชัย จุฑามาศ รองผู้อำนวยการโครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา สรุปได้ดังนี้

- ข้อมูลของ อพ.สธ. ในส่วนของโฮมเพจ อพ.สธ. นั้นทรงเห็นว่าดีแล้วที่เจ้าหน้าที่ อพ.สธ. ควรดำเนินการเอง เพราะไปจ้างคนอื่นทำจะซ้ำและอาจไม่ได้ตามที่ต้องการ อีกทั้งการที่จะปรับปรุงข้อมูลก็ทำได้สะดวกกว่า สำหรับเว็บไซต์ อพ.สธ. ให้ไว้ที่เครือข่ายกาญจนาภิเษก NECTEC โดยจะทรงประสานให้

- ทรงให้ดำเนินการเชื่อมข้อมูลกันระหว่างศูนย์ข้อมูลพรรณพฤกษชาติ หอพรรณไม้ กรมป่าไม้ กับศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช สวนจิตรลดา และทรงให้ดำเนินการทำ

ฐานข้อมูลพรรณไม้แห้งโดยการบันทึกภาพตัวอย่างพรรณไม้แห้ง บันทึกลงแผ่น photo CD และ บันทึกข้อมูลพรรณไม้เมื่อแล้วเสร็จให้ทำสำเนาให้หน่วยงานนั้น ๆ

- ให้มีการประชุมผู้เชี่ยวชาญด้านพฤกษศาสตร์อนุกรมวิธานและผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการจัดโปรแกรมเงื่อนไขเวลาเปิดข้อมูลและให้มีการทำรายละเอียดการขอใช้ข้อมูล

- พื้นที่ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช อพ.สธ. ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เนื้อที่ 395 ไร่ อาคาร 21 หลัง เป็นพื้นที่ราชพัสดุ ใช้เป็นพื้นที่ปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืช ห้องปฏิบัติการเริ่มดำเนินการปี พ.ศ. 2543 มีพระราชวินิจฉัยว่า

“หากหน่วยปฏิบัติการพฤกษศาสตร์ หรือหน่วยใดมีความจำเป็นที่จะย้ายไปให้ทำเป็นโครงการเฉพาะไปก่อน ”

- การก่อสร้างพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย พื้นที่บริเวณเขาหมาจอก ของกองทัพเรือ มีพระราชวินิจฉัยว่า

“ให้กองทัพเรือขอจาก กปร. เอง สำหรับพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย เมื่อเสร็จแล้วให้กองทัพเรือดูแลรับผิดชอบ จัดการ โดยทางโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ เป็นฝ่ายวิชาการ ให้มีการศึกษาต่อเนื่อง”

- องค์ประกอบคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ โปรดเกล้าฯ

ให้นายแก้วขวัญ วัชโรทัย เป็นประธานคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ และให้ ดร.พิศิษฐ์ วรอุไร เป็นที่ปรึกษา นายพรชัย จุฑามาศ เป็นรองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ และรับสั่งให้นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี มาดูโครงการเนื่องจากทำงานด้านนี้หลายโครงการ จะได้ทราบว่าโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ดำเนินการอย่างไรบ้าง

- โครงการศึกษาทดลองปลูกมะกอกโอลีฟในประเทศไทย เป็นโครงการที่แตกต่างหากจากโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ” โดยเป็นของโครงการสวนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา แต่ปฏิบัติงานโดยเจ้าหน้าที่ของโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

15) วันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2545 พระราชทานแนวทางการดำเนินงานที่เกาะเสม็ดสาร

พระราชทานพระราชดำริกับกองทัพเรือ ในวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินทรงวางแผ่นจารึกพระราชกระแส และทอดพระเนตรความก้าวหน้าของ อพ.สธ.-ทร. ณ เกาะเสม็ดสาร ดังนี้

มีพระราชกระแสต่อผู้บัญชาการทหารเรือ ณ เนินจุดที่ 2 หลังจากรับฟังการถวายรายงานฯ และทอดพระเนตรแบบจำลองพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย ความว่า

“ เมื่อสร้างท่าเทียบเรือแล้ว คนคงขึ้นไปทีเกาะกันมาก ”

ในการนี้ผู้บัญชาการทหารเรือได้กราบบังคมทูลว่า

“ คงไม่มากเพราะอยู่ในพื้นที่กองทัพเรือ ”

มีพระราชกระแสต่อนักเรียนนายเรือ ชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 ณ ชายหาดหน้าอาคาร
ทรงงาน ความว่า

“ เป็นโอกาสดีที่นักเรียนได้มาเรียนรู้ในวันนี้ เป็นความรู้ที่ไม่มีในโรงเรียนปกติ
ซึ่งเป็นหน้าที่ของทหารเรือ ที่จะทำงานร่วมกับประชาชน ในการดูแลประเทศไทยอีกแห่งหนึ่ง ”

ทรงมีพระราชกระแสกับผู้ที่ร่วมโต๊ะเสวยพระกระยาหารว่าง ณ อาคารทรงงาน
ความว่า

“...ที่เกาะแสมสารจะทำแบบเกาะปอร์เกอร์อลส์ไม่ได้ เพราะเกาะของเราเล็ก
ฉะนั้นควรให้คนมาดูแลแล้วกลับไป ไม่มีที่ให้ค้าง...”

“... ทำที่นี่ให้เรียบร้อย ไม่ต้องไปที่อื่น เพราะที่อื่นไม่สามารถคุมคนได้...”

“... การก่อสร้างเอาแค่นี้...”

16) วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 ทรงพระราชทานแนวทางดำเนินงานของ อพ.สธ. เพื่อเข้าสู่แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่สี่

ทรงพระราชทานพระราโชวาท ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ
ทรัพยากรไทย : ธรรมชาติแห่งชีวิต ณ ห้องประชุม สำนักพระราชวัง พระราชวังดุสิต

“ ข้าพเจ้ายินดีและขอบคุณทุกท่านที่มาพร้อมกันในวันนี้ ดังที่ได้ทราบแล้วว่า
โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้ดำเนินมา 10 ปีแล้ว ซึ่งที่ผ่านมา
เห็นได้ชัดว่ามีหลายหน่วยงานที่ดำเนินงานในลักษณะ ใกล้เคียงกัน แต่หน่วยงานใดหน่วยงาน
หนึ่งหรือสถาบันใดสถาบันหนึ่งจะทำ ครอบคลุมให้ประสบผลสำเร็จนั้นทำได้ยาก ต้องร่วมมือ
ร่วมใจและวางแผน ร่วมกัน ตกกลงกันให้แน่นอนว่าใครจะทำงานใด เพื่อให้การศึกษาไม่ซ้ำซ้อน
เกิดความสมบูรณ์ในการศึกษาวิจัย เกิดความก้าวหน้าและเป็นประโยชน์ทางวิชาการ การประชุม
ในครั้งนี้เป็น การต่อเนื่องให้เห็นว่าโครงการแบบนี้เชื่อว่าสำเร็จในเวลาสั้นๆ ที่ต้องมีโครงการใน
ระยะที่หนึ่ง ระยะที่สอง โดยที่ขณะนี้อยู่ใน ระยะ 5 ปีที่สาม และจะมีระยะต่อไป การประชุม
นี้เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพิ่มพูนความรู้ระดับนักวิชาการ ได้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้
สถาบันต่าง ๆ มีหน้าที่ในการศึกษาพืชพรรณต่างๆ และบุคคลที่สนใจได้มี โอกาสปฏิบัติงาน ที่
ศึกษาพืชพรรณต่างๆ ที่มีอยู่จำนวนมากในประเทศไทย ได้ศึกษาวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้
รวบรวมเป็นหลักฐานไว้ และเพื่อเป็นสื่อในระหว่างสถาบันต่างๆ บุคคลต่าง ๆ ที่ทำการศึกษาให้
สามารถร่วมใช้ฐานข้อมูลเดียวกัน เพื่อให้การศึกษาไม่ซ้ำซ้อน สามารถที่จะดำเนินการให้
ก้าวหน้าเป็นประโยชน์ในทางวิชาการได้ ทำให้เห็นว่าโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ได้
กลายเป็นศูนย์รวมของผู้มีความรู้ ความสามารถ และเสียสละ พร้อมทั้งจะเป็นพลังที่สำคัญของ
แผ่นดิน เกิดประชาคมวิจัยและวิชาการที่มีศักยภาพสูง งานของโครงการฯ ในปัจจุบันได้เกี่ยวข้อง
กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไม่เฉพาะแต่พืชเท่านั้น สิ่งไรชีวิตเช่น หิน ดิน แร่ และ
สิ่งมีชีวิตแทบทุกประเภทก็อยู่ในเป้าหมายด้วย เช่นกัน ทั้งหมดล้วนมีผลกระทบต่อความ

แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หก (ตุลาคม พ.ศ. 2559 – กันยายน พ.ศ. 2564)

อยู่รอดของชาติ และประการที่สำคัญที่สุดคือการร่วมงานของผู้คนจากหลายสถาบันที่มีทั้ง ธรรมชาติของการทำงาน ที่เหมือนกันและต่างกัน แต่มาทำงานด้วยจุดมุ่งหมายเดียวกันคือการ ร่วมสนองพระราชดำริ ในการเรียนรู้ทรัพยากร การใช้ประโยชน์ และการสร้างจิตสำนึกของคน ในชาติ ซึ่งจะนำไปสู่บรรณผลที่ยั่งยืน การปฏิบัติที่กำลังดำเนินอยู่ ในขณะนี้ เป็นการสร้าง วัฒนธรรมใหม่ของการทำงาน หวังว่าทุกคนคงได้รับประโยชน์ในการมาร่วมประชุมในครั้งนี้ ทั้ง คณาจารย์ นักวิจัย ครู นักเรียน และผู้เกี่ยวข้องมีความสุขสวัสดิ์ทั่วกัน ”

17) วันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2547 ทรงมีพระราชวินิจฉัยในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ อนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน สู่เศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

1. ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจาก พระราชดำริฯ คลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
2. โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี (แปลง 905)

18) วันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2547 พระราชวินิจฉัย ITPGR

ทรงมีพระราชวินิจฉัย จากสถานการณ์ที่มีผลจากอนุสัญญาความหลากหลายทาง ชีวภาพ และสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยพันธุกรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตร ที่ รล 0008/3133 ลงวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2547 ในเรื่อง “สนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วย พันธุกรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตร (ITPGR)”

“...หากผลการวิจัย และประชาพิจารณ์ ประเทศไทยยังไม่พร้อม ก็ขอให้ชะลอไป ก่อน ระหว่างนี้ ขอให้นักวิชาการทุกฝ่ายร่วมมือกัน เตรียมคนให้พร้อมโดยเร่งด่วน เพราะวันที่ จำเป็นต้องรับการนี้ ต้องมาถึงสักวันหนึ่ง....”

19) วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2548 พระราชกระแสในเรื่อง DNA Fingerprint

ทรงมีพระราชกระแส ในเรื่อง “การดำเนินการ ให้มีการทำ DNA Fingerprint” ณ ศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา กรุงเทพมหานคร เวลาประมาณ 16.00น. กับนายพรชัย จุฑามาศ ความว่า

“ ได้ไปกับ สมศ. (สำนักมาตรฐานการศึกษา) มา เห็นว่าโรงเรียนยังสัมพันธ์กับ ชุมชนน้อย ทำอย่างไร ให้ชุมชนมาให้โรงเรียน โดยเฉพาะนักเรียน ช่วยในการอนุรักษ์พันธุกรรม พืช และให้มีการทำ DNA Fingerprint ในโรงเรียน”

20) วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ทรงพระราชทานแนวทางดำเนินงานของ อพ.สธ. เพื่อเข้าสู่แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่สี่

พระราชทานพระราชโองการในพิธีเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ “ ทรัพยากร ไทย : สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว” ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอัน เนื่องมาจากพระราชดำริฯ คลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หก (ตุลาคม พ.ศ. 2559 – กันยายน พ.ศ. 2564)

“ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาพบกับท่านทั้งหลายอีกวาระหนึ่งในวันนี้ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ดำเนินงานมาถึงปีนี้เป็นปีที่ 12 โครงการฯ ร่วมแรงร่วมใจกับหน่วยงานและสถานศึกษา หลายหน่วยงาน หลายสถาบัน ปฏิบัติงานด้านศึกษาและอนุรักษ์พันธุ์พืชต่างๆ ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และรวบรวมผลการศึกษาวิจัยไว้เป็นหลักฐานเป็นศูนย์รวมข้อมูลทางพันธุกรรมพืชที่สถาบันการศึกษาต่างๆ และผู้สนใจสามารถเข้าร่วมใช้ฐานข้อมูลได้ ปัจจุบันงานของโครงการฯ มิได้จำกัดเพียงศึกษาอนุรักษ์พันธุ์พืชเท่านั้น แต่ขยายวงกว้างไปถึงการศึกษาเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอื่นด้วย เช่น ดิน หิน แร่ และสิ่งมีชีวิตทุกประเภท ทุกสิ่งที่กล่าวมาล้วนแต่มีความเกี่ยวพันกัน สิ่งหนึ่งสิ่งใดขาดไปก็จะกระทบต่อการดำรงอยู่ของชาติและประชาชน นอกจากศึกษาสภาวะของทรัพยากรธรรมชาติแล้ว การให้ความรู้แก่ประชาชนก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติอย่างเหมาะสม วิธีสงวนรักษา เพื่อทุกคนจะได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน อย่างยั่งยืนตลอดไป การประชุมครั้งนี้มีคณาจารย์ นักวิจัย นักเรียน นักศึกษา และเกษตรกรจำนวนมาก เข้าร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อคิดเห็น ข้าพเจ้าหวังว่าทุกท่าน จะได้รับประโยชน์จากการประชุมโดยทั่วกัน”

21) วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2548 พระราชกระแสในเรื่องพันธุกรรมเห็ด

ในการประชุมวิชาการและนิทรรศการ “ทรัพยากรไทย : สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว” ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ คลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างวันที่ 19-25 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ทรงมีพระราชกระแสกับนายพรชัย จุฑามาศ ระหว่างเสด็จ ทอดพระเนตรนิทรรศการสรุปของหน่วยงาน ส่วนราชการ ที่สนองพระราชดำริ บอร์ดนิทรรศการ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พระราชกระแสโดยสรุป

“ให้ทำเรื่องพันธุกรรมเห็ด มีพระสหายทำงานร่วมกับต่างประเทศ ข้อมูลและพันธุกรรมเห็ด ให้นำเอาไปหมด”

22) วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2548 พระราชวินิจฉัยในเรื่องพื้นที่ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช อพ.สธ. คลองไผ่

ในการประชุมวิชาการและนิทรรศการ “ทรัพยากรไทย : สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว” ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ คลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างวันที่ 19 - 25 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ทรงมีพระราชกระแสกับนายพรชัย จุฑามาศ ระหว่างเสด็จทอดพระเนตรพื้นที่บริเวณแปลงเกษตรอินทรีย์

พระราชกระแสโดยสรุป

“เรื่องพื้นที่ค่อยๆทำไป เรื่องเกษตรมีคนทำกันหลายคน อาชีวะเกษตรค่อยๆคุยกัน ให้ไปเจรจากับโรงเรียนจิตรลดา เรื่องงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ”

23) วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ในเรื่องพิพิธภัณฑิธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย

ทรงมีพระราชกระแสกับรองผู้บังคับการหน่วยสงครามพิเศษทางเรือ ระหว่างเสด็จทอดพระเนตรนิทรรศการ พิพิธภัณฑิธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย ในวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ในงานการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ คลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ความว่า

“ พิพิธภัณฑิณฑิธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย ”

24) วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2548 พระราชกระแสในเรื่องเกาะแสมสาร

ทรงมีพระราชกระแสกับผู้ร่วมโต๊ะเสวยในส่วนกองทัพเรือ พระราชทานให้กับผู้แทนผู้บัญชาการทหารเรือ (พลเรือเอกกำธร พุ่มหิรัญ) และผู้ร่วมโต๊ะเสวย อาทิ เลขาธิการพระราชวัง (นายแก้วขวัญ วัชโรทัย) กรรมการที่ปรึกษาโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ฯพณฯ องคมนตรี อำพล เสนาณรงค์ ดร.พิศิษฐ์ วรอุไร) เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ณ โต๊ะเสวยพระกระยาหารกลางวัน ในวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ณ ศูนย์ฝึกอบรม โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ คลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

พระราชกระแสโดยสรุป

“ ไม่ควรมีสิ่งก่อสร้างเพื่อการพักผ่อนบนเกาะแสมสาร ”

“ ทรงรับทราบการจัดประชุมวิชาการและนิทรรศการ ครั้งที่ต่อไปในปี พ.ศ.2550 ในเรื่อง “ ทรัพยากรไทย : ประโยชน์แท้แก่มหาชน ” ที่พิพิธภัณฑิธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดชลบุรี และจะเปิดพิพิธภัณฑิให้ประชาชนเข้าชม ”

25) วันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2550 พระราโชวาทให้ตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรอื่น ๆ นอกเหนือจากพรรณพืช

ทรงพระราชทานพระราโชวาทให้กับ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ประโยชน์แท้แก่มหาชน และ พิพิธภัณฑิธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย เขาหมาจอ ต. แสมสาร อ. สีคิ้ว จ. ชลบุรี

“ ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการทรัพยากรไทย : ประโยชน์แท้แก่มหาชน ที่จัดขึ้นในวันนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกชื่นชมที่ได้ทราบว่า งานของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ขยายไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ขอขอบใจหน่วยงานทุก ๆ หน่วยที่มีส่วนช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานของโครงการก้าวหน้าไปด้วยดี ประเทศไทยเราเป็นประเทศที่มีความสมบูรณ์มาแต่โบราณกาล ด้วยเหตุที่มีทรัพยากรธรรมชาติหลากหลายทั้งพืช สัตว์ และแร่ธาตุ สมดังคำที่กล่าวว่า “ ทรัพยากรในดินสิ้นในน้ำ ” ทรัพยากรเหล่านี้ให้คุณประโยชน์แก่อุคนทุกหมู่เหล่า ในด้านการยังชีพ อีกทั้งสร้างภาวะสมดุลให้แก่สภาพแวดล้อม

แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หก (ตุลาคม พ.ศ. 2559 – กันยายน พ.ศ. 2564)

ทรัพยากรธรรมชาติทุก ๆ สิ่งมีความเชื่อมโยงเกี่ยวพันกัน หากสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หดสิ้นสูญไปก็จะส่งผลกระทบต่อสิ่งอื่น ๆ ต่อสภาวะแวดล้อม และท้ายที่สุด ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสมบัติของเราพวกเราทุกคน ไม่ใช่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ เราทุกคนจึงมีหน้าที่จะต้องช่วยกันปกป้องรักษาทรัพยากรอันมีค่าให้ดำรงอยู่ ช่วยกันปลูกฝังและสืบทอดเจตนารมณ์เรื่องการอนุรักษ์ให้แก่อนุชน เพื่อให้ประเทศของเรายังมีทรัพยากรที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่มหาชนสืบเนื่องต่อไป ได้เวลาอันควรแล้วข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมนิทรรศการ “ทรัพยากรไทย : ประโยชน์แท้แก่มหาชน” ณ บัดนี้ ขอให้งานบรรลุผลสำเร็จสมดังที่มุ่งหมายไว้ทุกประการ และขอให้ทุกท่านประสบแต่ความผาสุกสวัสดิ์โดยทั่วกัน”

26) วันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2551 พระราโชวาทเนื่องในงานประชุมสภาสหภาพอนุรักษ์สากลครั้งที่ 4

ณ ศูนย์การประชุมนานาชาติบาเซิลนา นครบาเซิลนา ประเทศสเปน
แปลจากพระราชดำรัสภาษาอังกฤษตั้งความตอนหนึ่งว่า

“หัวข้อการประชุมนี้ คือ “โลกหลากหลายและยั่งยืน” ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการและแนวทางอันหลากหลายที่จะรับมือกับปัญหาที่เราประสบในปัจจุบัน แต่แท้ที่จริงแล้ว เราต่างมีเป้าหมายอย่างเดียวกัน นั่นคือ เราต้องการรักษาโลกใบนี้ไว้ให้ได้ ทุกท่านทราบดีว่า การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสำคัญต่อการลดความยากจนและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กระนั้นเรายังประสบกับปัญหาภัยธรรมชาติครั้งแล้วครั้งเล่า ที่ทำให้สูญเสียชีวิต ทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพจำนวนมาก เรายังเห็นการเติบโตที่ไม่ยั่งยืนทั้งในเมืองและในชนบท อีกทั้งความยากจนก็ยังคงเป็นปัญหาของโลก ดังนั้น เราจึงต้องพยายามมากขึ้นโดยเห็นการพัฒนาแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์ เราทำได้อย่างไร ข้าพเจ้าได้เคยเห็นวิธีการต่าง ๆ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในช่วง 4-5 ทศวรรษที่ผ่านมา คนส่วนใหญ่มองพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพียงแค่งานพัฒนาหรือพัฒนาชนบท แท้ที่จริงแล้วทรงเห็นเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติเป็นเรื่องสำคัญที่สุด เพราะเป็นกุญแจของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ข้าพเจ้าจะขอยกเพียงบางตัวอย่างมากแล้ว ณ ที่นี้ด้านการอนุรักษ์น้ำ ทุกชีวิตต้องพึ่งพาน้ำ พระราชกรณียกิจด้านชลประทาน ก็เพื่อให้มีน้ำใช้ในครัวเรือนและเพื่อการเกษตร การควบคุมน้ำท่วม ก็เพื่อมิให้น้ำส่วนเกินไปทำลายสิ่งแวดล้อม ทรงมีวิธีการจัดการน้ำมากมาย อาทิ การสร้างเขื่อนขนาดเล็กละเอียดเป็นระบบ การทำฝนหลวงเพื่อนำน้ำในบรรยากาศมาใช้ การจัดการน้ำที่ดี ช่วยเจือจางและขับไล่ น้ำเสียออกไป ส่วนน้ำเสียก็สามารถกลับคืนเป็นน้ำดีได้ โดยใช้วิธีการกรองทางชีวภาพและวิธีกลอื่น ๆ ครั้งหนึ่งเกิดไฟป่าบริเวณป่าพรุ ซึ่งเป็นระบบนิเวศน์ที่พิเศษมาก ทรงดับไฟด้วยการทำฝนเทียมโดยให้ตกในแหล่งน้ำที่จะไหลเข้าสู่ป่าพรุ ด้านการอนุรักษ์ดิน ปัญหาการกัดเซาะและดินถล่ม สามารถป้องกันได้ด้วยการทำแปลงขั้นบันได โดยปลูกพืชท้องถิ่นและหญ้าแฝก ที่มีระบบรากที่ยาวและแข็งแรง ทรงมีวิธีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในการจัดการกับดินที่มีปัญหา เช่น การใส่สารอินทรีย์เพื่อปรับปรุงดิน การแก้ไขดินเป็นกรดเนื่องจากซัลเฟต โดยแก้ไขที่ต้นเหตุ การปลูกหญ้าแฝกเพื่อปรับปรุงดิน ดานที่แข็งมากแม้กระทั่งศิลาแลง เพราะรากของหญ้าแฝกแข็งแรงมาก สามารถชอนไชดินที่แข็ง

ได้ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ถ้าเราไม่ไปทำลายป่า ป่าก็จะสามารถฟื้นฟูได้เอง เราคงไม่มีวันที่จะมีเจ้าหน้าที่จำนวนมากพอที่จะเฝ้าป่าได้ทุกจุด ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของคนในท้องถิ่นที่จะช่วยกันดูแลทรัพยากรธรรมชาติอันมีคุณค่ายิ่ง หากได้รับน้ำจากเขื่อนที่ควบคุมปริมาณน้ำได้ และปลูกต้นอ่อนของพืชท้องถิ่น โดยเฉพาะไม้ผล ไม้ที่เป็นพลังงานและไม้สำหรับการก่อสร้าง ป่าจะกลับเป็นป่าสมบูรณ์ได้ และป่าที่สมบูรณ์จะอนุรักษ์น้ำ รวมทั้งเป็นแนวฉนวนที่กั้นไฟป่าได้ด้วย ในระยะแรก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอนุรักษ์ต้นยางนา เมื่อ ค.ศ. 1960 ทรงเก็บรวบรวมเมล็ดจากป่า นำมาปลูกในสวนจิตรลดา ปัจจุบันต้นยางนาเจริญแพร่พันธุ์ได้ดี แต่ในที่ซึ่งเคยเก็บเมล็ดมาก็ไม่พบต้นยางนาเหลืออยู่แม้แต่ต้นเดียว ความหลากหลายทางชีวภาพ สามารถอนุรักษ์ได้ทั้งในห้องทดลองและในแหล่งธรรมชาติ โดยมีฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เก็บรวบรวมข้อมูลไว้ ข้าพเจ้าไม่มีเวลาที่จะกล่าวถึงการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำและจุลินทรีย์ ด้านการทำแผนที่ ตัวอย่างสุดท้ายคือการทำแผนที่ นักวางแผนจะต้องทราบว่าทรัพยากรทั้งหลายมีอยู่จริงในจุดใดบ้าง ต้องรู้ว่าน้ำไหลไปทางทิศใด ภูมิประเทศมีระดับความสูง ความลาดชันเท่าใด เราต้องรู้ประเภทของหิน ดิน และพืชจากแผนที่เหล่านี้ เราอาจใช้ภาพถ่ายทางอากาศและภาพถ่ายดาวเทียมเพื่อให้ข้อมูลขณะปัจจุบันได้อีกด้วย”

27) วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2552 พระราชาโฆวาทถึงความก้าวหน้าของ อพ.สธ. และงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ทรงพระราชทานพระราชาโฆวาท ให้กับ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ผืนสู่วิถีใหม่ในฐานไทย และ ศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรภาคตะวันออก ณ สวนสัตว์เปิดเขาเขียว ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

“ ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเป็นประธานเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ผืนสู่วิถีใหม่ในฐานไทย” ที่จัดขึ้นในวันนี้

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ได้รับการสนับสนุนอย่างดียิ่งจากหน่วยงานราชการหลายฝ่ายที่เห็นว่างานของโครงการเป็นประโยชน์แก่ชุมชนและประเทศชาติ ทำให้โครงการสามารถขยายงานศึกษาค้นคว้าออกไปอย่างกว้างขวาง สนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างเต็มที่เช่นในปัจจุบันโครงการปฏิบัติงานศึกษาวิจัยและอนุรักษ์พันธุกรรมพืชด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ มีการส่งเสริมให้โรงเรียนในท้องถิ่นต่างๆ จัดทำสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เพื่อนักเรียนจะได้ศึกษาเรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติประจำท้องถิ่นของตน และใช้สวนพฤกษศาสตร์เป็นห้องเรียนทางธรรมชาติ ปลูกฝังให้นักเรียนรักธรรมชาติ รักท้องถิ่น และเป็นกำลังช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ งานของโครงการในปัจจุบันมิใช่เพียงอนุรักษ์พันธุกรรมพืชเท่านั้น แต่ยังขยายไปถึงการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต ทั้งบนบกตามเกาะแก่งต่างๆ ลงไปจนถึงในท้องทะเล ที่ทางกองทัพเรือรับเป็นผู้ดำเนินการจนประสบผลสำเร็จ เห็นได้จากการที่สามารถจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ทางธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย ที่อำเภอสัตหีบ ศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรภาคตะวันออก และศูนย์ล่ายพิมพ์ ดี เอ็น เอ ที่จะเปิดในวันนี้ นับเป็นความสำเร็จที่น่าปลื้มใจอีกขั้นหนึ่ง

แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หก (ตุลาคม พ.ศ. 2559 – กันยายน พ.ศ. 2564)

ข้าพเจ้ายินที่ได้ทราบว่า การประชุมครั้งนี้มีหน่วยราชการ สถานศึกษา และ เครือข่ายเกษตรกรเข้าร่วมงานเป็นจำนวนมาก หวังว่าท่านทั้งหลายจะได้รับความรู้จากการประชุมครั้งนี้ และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนของตนได้เป็นอย่างดี

ได้เวลาอันควรแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ “ทรัพยากรไทย : ผืนส่ววิถีใหม่ในฐานไทย” ณ บัดนี้ ขอให้งานบรรลุผลสำเร็จดังวัตถุประสงค์ทุกประการ และขอให้ทุกท่านที่มาประชุมพร้อมกันในวันนี้ ประสบแต่ความสุขความเจริญสืบไป

28) วันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2553 พระราชวินิจฉัยและพระราชทานแนวทางการดำเนินงานในพื้นที่ กองการเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานทหารพัฒนา หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

นายพรชัย จุฑามาศ รองผู้อำนวยการ อพ.สธ. นำ พลเอก เสถียร เพิ่มทองอินทร์ ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทยและคณะ ทูลเกล้าฯ ถวายแผนแม่บทการดำเนินงาน อพ.สธ. ในพื้นที่กองการเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานทหารพัฒนา หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี และขอพระราชทานพระราชวินิจฉัย ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา สรุปความว่า

1. พื้นที่ของทางภาคตะวันตกมีสภาพเป็นเขาหินปูน และพืชพรรณธรรมชาติ มีความพิเศษกว่าพื้นที่อื่น ควรมีการเฝ้าระวัง ไม่ให้มีคนมาตัดไม้ จัดทำทะเบียนพิกัดต้นไม้ รวบรวมพันธุ์กรรมพืช นำมาบันทึกไว้
2. ทรงยกตัวอย่างการดูแลพื้นที่ปกปักพันธุ์กรรมพืช อพ.สธ. ของกองทัพเรือ พร้อมทั้งกล่าวชมเชยว่าดูแลดี
3. พื้นที่ กกส.สทพ.นทพ. มีพื้นที่มาก ให้ปฏิบัติตอนนี้คือการเก็บรักษาพื้นที่และทำการสำรวจอย่างเดียว
4. พลเอก เสถียร เพิ่มทองอินทร์ ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ให้คำยืนยัน รับสนองพระราชดำริจะดำเนินการตามแผนแม่บทที่ได้ทูลเกล้าฯ ถวาย

29) วันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2553 พระราชทานกับหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

พระราชทานแนวทางให้ขยายพันธุ์ค้างคาวคุณกิตติ

30) วันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 พระราโชวาทเกี่ยวกับความสำคัญของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ทรงพระราชทานพระราโชวาทให้กับ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 1 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

“ ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเป็นประธานเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 1 ที่จัดขึ้นในวันนี้

โครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นงานที่สืบเนื่องต่อจากงานอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เนื่องด้วยในหลาย ๆ โรงเรียนมีพืชพรรณหลายชนิด บางชนิดเป็นไม้หายากหรือเป็นไม้เฉพาะถิ่น ควรอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นแหล่งศึกษา หรือเพื่อประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ประโยชน์ในด้านการศึกษาเบื้องต้น คือการฝึกฝนเด็กให้รู้จักสังเกตพืชพรรณไม้ต่าง ๆ เป็นการเรียนรู้จากสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติรอบตัวเด็กเอง ฝึกให้ค้นคว้าหาข้อมูลทั้งจากเอกสารสิ่งพิมพ์ และสืบถามหาคำตอบจากผู้ใหญ่ในชุมชน เด็กและผู้ใหญ่เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กันจะมีผลให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน นอกจากนี้เด็กจะได้ฝึกการทำงานร่วมกัน รู้จักออกความเห็น ฟังความเห็นของผู้อื่น กิจกรรมเหล่านี้ล้วนช่วยเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ตลอดจนอุปนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก เด็กได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรักท้องถิ่นและสมบัติที่มีในท้องถิ่นตั้งแต่ยังเยาว์วัย เมื่อเจริญเติบโตต่อไปก็จะเป็นที่พึ่งของถิ่นฐานและชาติบ้านเมืองได้

ข้าพเจ้าขอขอบใจหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่ายที่ร่วมมือและสนับสนุนช่วยเหลือโครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นอันดีมาตลอด หากปราศจากความร่วมมือร่วมใจกันของท่านทั้งหลาย โครงการนี้ก็มิอาจสำเร็จเรียบร้อยหรือเจริญก้าวหน้าด้วยดีได้

ได้เวลาอันควรแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 1 ขออำนาจพรให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ทุกประการ ทั้งขอให้ทุก ๆ ท่านที่มาประชุมพร้อมกันในวันนี้ประสบแต่ความสุขสวัสดิ์จงทั่วกัน”

31) วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2554 พระราชโฆษาทในเรื่องความสำคัญต่อการใส่ใจต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในเรื่องการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติและ การสร้างจิตสำนึกต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยการศึกษาเรียนรู้โดยงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธานเปิดงานจัดการประชุมนานาชาติ “การประชุมระดับสูงว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ 10” (10th Meeting of the High Level Group on Education for All หรือ EFA) จัดขึ้นวันที่ 22 - 24 มีนาคม พ.ศ. 2554 ที่โรงแรมรอยัลคลิฟ บีช รีสอร์ท จ.ชลบุรี ทรงมีพระราชดำรัสเมื่อเวลา 16.30 น. โดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี นางอิรินา โบโกวา ผู้อำนวยการใหญ่ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ องค์การยูเนสโก พร้อมผู้บริหารระดับสูงกระทรวงศึกษาธิการ รวมถึงผู้นำด้านการศึกษาของชาติสมาชิกองค์การยูเนสโก ที่มาเข้าร่วมการประชุมจาก 34 ประเทศทั่วโลก ให้ผู้เข้าร่วมประชุมในการประชุมระดับสูงว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ 10 ณ โรงแรมรอยัลคลิฟบีช พัทยา จังหวัดชลบุรี แปลจากพระราชดำรัสภาษาอังกฤษดังความตอนหนึ่งว่า

“... ที่กรุงปักกิ่งเมื่อปี 2548 ข้าพเจ้าเป็นผู้หนึ่งที่สนับสนุนการศึกษาเพื่อปวงชนอย่างแข็งขัน เห็นได้จากผลงานของข้าพเจ้าตลอด 30 ปีที่ผ่านมาและที่จะทำต่อไปในอนาคต นานาประเทศส่วนใหญ่รวมทั้งประเทศไทย มีความก้าวหน้าด้วยดีในการดำเนินการตามเป้าหมายทั้ง 6 ข้อ ของหลักการการศึกษาเพื่อปวงชน ซึ่งข้าพเจ้าขอแสดงความยินดีในความสำเร็จดังกล่าว ช่วงยี่สิบปีที่ผ่านมา มีความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วทั่วโลก ก่อให้เกิดปัญหาและวิกฤติใหม่ ๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เรากำลังเผชิญหน้าการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ ความเสื่อมโทรมสิ่งแวดล้อม ความสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติ และพลังงานน้ำมันและถ่านหินที่ลดน้อยลง โครงสร้างทาง

แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หก (ตุลาคม พ.ศ. 2559 – กันยายน พ.ศ. 2564)

ประชากรที่เปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมผู้สูงอายุและการขยายชุมชนเมืองอย่างรวดเร็วในหลายประเทศ ได้นำไปสู่ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจในเวลาอันสั้น ช่วงยี่สิบปีที่ผ่านมา มีความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วทั่วโลก ภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงมีผลกระทบต่อเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่เขตร้อน ซึ่งอุดมด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและธัญญาหาร ดังนั้นในอนาคตความมั่นคงทางอาหารของโลกอาจอยู่ในภาวะสุ่มเสี่ยง นานาชาติได้ปรึกษาหารือกันและทำความตกลงที่จะช่วยกันชะลอความเปลี่ยนแปลงของโลกที่ไม่พึงประสงค์ดังกล่าว การประชุมต่างๆ ล้วนแต่ระบุว่า การศึกษา คือกุญแจสำคัญ สองทศวรรษผ่านไปแล้ว จากนั้นไปการศึกษาเพื่อปวงชน มีภารกิจสองประการ ประการแรก คือ การยับยั้งหลักการทั้ง 6 ข้อ ที่เกี่ยวกับสิทธิของมนุษย์ทุกคนที่จะได้รับการศึกษาพื้นฐาน ประการที่สอง คือ ความรับผิดชอบของทุกคนในฐานะพลเมืองโลกที่จะต้องร่วมรับผิดชอบปัญหาของโลก ดังนั้นการศึกษาเพื่อปวงชน จึงมิใช่เป็นเพียงการรู้หนังสือและทักษะเท่านั้น แต่หมายรวมถึงความรู้ ทักษะและความใส่ใจปัญหาของโลกด้วยกว่า 30 ปีที่ผ่านมา ข้าพเจ้าได้สอดแทรกหลักการดังกล่าวในกิจกรรมการเรียนรู้หลายรูปแบบให้แก่นักเรียนในโรงเรียนที่ห่างไกลตลอดมา อาทิ มีบทเรียนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในและนอกหลักสูตร ในแต่ละโรงเรียนนักเรียนจะเรียนรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อผลิตอาหารบริโภคกันเอง นักเรียนจะเรียนรู้วิธีการบริหารจัดการน้ำ พลังงาน และขยะ เพื่อรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนของตน แต่ละโรงเรียนจะมีสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนโดยเฉพาะพืชและพันธุ์ไม้ท้องถิ่น กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้นักเรียนรักธรรมชาติและสนใจอย่างจริงจังเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมกล่าวคือ นักเรียนเหล่านี้ได้เรียนรู้และปฏิบัติตามทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การศึกษาสามารถสร้างความตระหนักรู้ ทักษะที่จำเป็น และนิสัยให้แต่ละบุคคลสามารถรับมือกับปัญหาเหล่านั้นทั้งส่วนตัว ครอบครัวและชุมชน ส่วนผู้ที่มิมีทักษะวิชาชีพในระดับสูงขึ้นไปจำเป็นต้องเรียนรู้ว่าองค์กรของเขาควรมีส่วนช่วยเหลือสังคมอย่างไร...”

32) วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 พระราโชวาทถึงความก้าวหน้าของ อพ.สธ. และงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ทรงพระราชทานพระราโชวาทให้กับ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ก้าวสู่โลกกว้างอย่างมั่นใจ และ เปิดพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาหนองระเวียง ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี อ.เมือง จ.นครราชสีมา

“ ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ก้าวสู่โลกกว้างอย่างมั่นใจ และพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาหนองระเวียง ในวันนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกชื่นชมที่ได้ทราบรายงานของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ได้ขยายไปถึงองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานอนุรักษ์ทรัพยากร อาทิ ทรัพยากรทางกายภาพ ทรัพยากรทางชีวภาพ ครอบคลุมไปถึงทรัพยากรทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านการดำรงแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หก (ตุลาคม พ.ศ. 2559 – กันยายน พ.ศ. 2564)

รักษาสภาพแวดล้อมให้คงสภาพที่ดี และด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้ตั้งใจสืบสานกันมาให้ดำรงอยู่และเกื้อกูลประโยชน์แก่คนรุ่นนี้และรุ่นต่อไป ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่อุดมด้วยทรัพยากรธรรมชาติ แต่ด้วยเหตุปัจจัยหลายประการเป็นเหตุให้ทรัพยากรอันอุดมพร่องไปอย่างน่ากังวล โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช นอกจากดำเนินงานอนุรักษ์ทรัพยากร ยังมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมให้เยาวชนและบุคคลทั่วไป เห็นคุณค่าของทรัพยากรสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมให้เยาวชนเกิดความรักในท้องถิ่น ทั้งเต็มใจที่จะเข้าร่วมในการบำรุงรักษาวัฒนธรรมภูมิปัญญาประจำถิ่นของตนให้คงอยู่ในส่วนพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาที่จะเปิดในวันนั้นก็เชื่อว่าจะทำหน้าที่เป็นแหล่งศึกษาเพิ่มพูนสติปัญญาให้แก่เยาวชนได้เป็นอย่างดี เยาวชนจะสามารถมาเรียนรู้ และทำความเข้าใจภาพรวมของธรรมชาตินอกเหนือจากเรียนในชั้นเรียน ความรู้และความเข้าใจจะเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดความสำนึกด้านอนุรักษ์ในจิตใจของเยาวชนในภายหน้า เยาวชนเหล่านี้จะเป็นแรงสำคัญในการธำรงรักษาทรัพยากรของท้องถิ่นและของชาติให้คงอยู่อย่างยั่งยืนเอื้ออำนวยคุณประโยชน์ให้แก่ชนในชาติได้ทุกรุ่น

ข้าพเจ้าขอขอบใจทุกหน่วยงานที่ช่วยสนับสนุนโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอย่างดียิ่งมาตลอด หากทุก ๆ ฝ่ายร่วมแรงร่วมใจกันเช่นนี้ก็เป็นที่มั่นใจได้ว่า การดำเนินงานอนุรักษ์ทรัพยากรและสภาพแวดล้อมของชาติจะประสบผลสำเร็จและอำนวยประโยชน์สุขแก่ประชาชนโดยส่วนรวมสืบต่อไป ได้เวลาอันควรแล้วข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย:ก้าวสู่โลกกว้างอย่างมั่นใจ ณ บัดนี้ ขอให้การประชุมบรรลุจุดมุ่งหมายจงทุกประการและขอให้ท่านทั้งหลายที่มาพร้อมกันในที่ประชุมนี้ ประสบแต่ความสุขกายสุขใจ อันเป็นผลสืบเนื่องจากกุศลจิตของทุก ๆ ท่านตลอดไป”

33) วันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2555 พระราโชวาทเกี่ยวกับความสำคัญของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ทรงพระราชทานพระราโชวาทให้กับ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 2 ในงาน อพ.สธ.-แม่โจ้ : ภูมิปัญญาเกษตรแห่งแผ่นดิน ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

“ ข้าพเจ้ายินดีที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้จัดงานแสดงภูมิปัญญาด้านการเกษตร และงานอนุรักษ์พันธุกรรมพืชขึ้นพร้อมกัน เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปได้รับความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม และภูมิปัญญาด้านการเกษตร ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตน ด้วยเหตุที่ในยุคปัจจุบันคนจำนวนมากมักมองว่าโลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยิ่งยวด ด้วยวิวัฒนาการใหม่และเทคโนโลยีอันทันสมัย จนอาจหลงลืมใส่ใจสิ่งดีงามที่มีมาแต่เดิมที่บรรพบุรุษสร้างสมมาด้วยภูมิปัญญา เมื่อพิจารณาโดยถ้อยถ้วนอาจก่อให้เกิดข้อสงสัยว่าความเจริญที่เห็นเป็นไปอย่างถูกต้องทิศทางหรือไม่ งานที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้จัดขึ้นในครั้งนี้ สะท้อนภาพชีวิตตามวัฒนธรรมเกษตร และภูมิปัญญาเกษตรพื้นบ้านของชาวล้านนา ผู้เข้าชมงานซึ่งถือว่าเป็นคนรุ่นใหม่ จะสามารถมองเห็นและเข้าใจเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบัน เห็นวิถีชีวิตที่แฝงปรัชญาความพอเพียง และความรู้ของบรรพบุรุษที่เป็นรากเหง้าของปัจจุบัน ส่วนที่ดั่งงามที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้
แผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หก (ตุลาคม พ.ศ. 2559 – กันยายน พ.ศ. 2564)

แม่ใจตั้งใจแสดงออกในงานนี้ จะทำให้ผู้มีโอกาสได้ชมงานเกิดความรู้สึกซาบซึ้ง ความภาคภูมิใจ ในบรรพบุรุษ และความรู้สึกรักถิ่นฐานบ้านเกิดอันอาจนำไปสู่ความคิดที่จะพัฒนาสังคม ตลอดจนประเทศชาติโดยอาศัยรากเหง้าเดิมเป็นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดความเจริญอย่างยั่งยืนและ ถูกทิศทาง ในส่วนกิจกรรมอนุรักษ์พันธุกรรมพืชที่มีต่อเนื่องกันมานาน ก็หวังจะให้เกิดประโยชน์ แก่เยาวชนที่ยังอยู่ในวัยเรียน ในแง่การศึกษา ส่งเสริมให้เกิดความรัก ความภูมิใจในท้องถิ่น และ ความภาคภูมิใจที่ตนได้มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรอันมีค่าของท้องถิ่นและของ ประเทศชาติ ข้าพเจ้าขออำนวยการให้งานทุกสิ่งทุกประการที่มหาวิทยาลัยแม่ใจจะจัดขึ้นในวันนี้ บรรลุผลสำเร็จอย่างสูงสุดสมดังที่ตั้งความหวังไว้ และขอให้ท่านทั้งหลายที่มาประชุมกันในครั้งนี้ถึง พร้อมด้วยความสุขความสมบูรณ์ ความเจริญก้าวหน้าในการประกอบกิจการงานต่าง ๆ จงทุก เมื่อนี้ด้วยกัน ”

34) วันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2556 พระราโชวาทถึงความก้าวหน้าของ อพ.สธ. และ งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ทรงพระราชทานพระราโชวาทให้กับ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราช ดำริฯ ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : นำสิ่งดีงามสู่ทั่วโลก และ เปิดอาคาร “ราชานุรักษ์” ณ เขื่อนศรีนครินทร์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย อำเภอศรี สวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี

“ ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ “ทรัพยากรไทย : นำสิ่งดีงามสู่ทั่วโลก” ที่จัดขึ้นในโอกาสนี้

คนไทยเรานับแต่อดีตกาล คู่กันเคยกับคำกล่าวที่ว่า “ทรัพยากรในดิน สินในน้ำ” ซึ่งเป็นคำกล่าวที่ฉายให้เห็นภาพความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรอันหลากหลาย ที่มีความสำคัญ ต่อชีวิตใหญ่่น้อยทุกชีวิต ทั้งยังทำให้ผืนแผ่นดินไทยงดงามรุ่งโรจน์ เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของ ชาวโลก มาในปัจจุบัน ทรัพยากรหลายส่วน ตกอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมถดถอย เนื่องมาจากเหตุ ปัจจัยหลายประการ ประการหนึ่งได้แก่ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างปราศจากความใส่ใจ และไม่คำนึงถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นภายหลัง ทรัพยากรถือเป็นสมบัติของชาติ ของส่วนรวม ที่ ประชาชนมีสิทธิ มีส่วนร่วมกัน ทุกคนจึงควรมีจิตสำนึก และควรถือเป็นหน้าที่ที่จะหวงแหน ปกป้องคุ้มครอง ตลอดจนอนุรักษ์ฟื้นฟู ด้วยการร่วมแรงร่วมใจ แสวงหาวิถีทางบำรุงรักษา คำนคว้าหาความรู้ในเรื่องทรัพยากร หรือแนวทางการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม เพื่อสืบทอด สมบัติของชาติให้อารงอยู่อย่างยั่งยืน และอำนวยความสะดวกแก่อนุชนชั้นลูกหลานของเรา สืบเนื่องต่อไป

ได้เวลาอันควรแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ “ทรัพยากรไทย : นำสิ่งดีงามสู่ทั่วโลก” ณ บัดนี้ หวังว่าการพูดคุยระดมความคิดในที่ประชุมนี้ จะ นำไปสู่ความรู้และแนวทางการปฏิบัติ การขยายผลให้กว้างขวางออกไป เพื่อให้งานดูแลอนุรักษ์ ทรัพยากรบรรลุเป้าหมาย พร้อมกันนี้ ขออวยพรให้ทุก ๆ ท่านที่เข้าร่วมในการประชุมประสบแต่ ความสุข ความสำเร็จ ทั้งในหน้าที่การงาน และในชีวิตส่วนตัวโดยทั่วกัน”

35) วันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2557 พระราโชวาทเกี่ยวกับความสำคัญของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ทรงพระราชทานพระราโชวาทให้กับ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 3 ณ โรงเรียนนนทบุรีวิทยาลัย ตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

“ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนระดับภูมิภาค ครั้งที่ 3 ที่จัดขึ้นในโอกาสนี้ นนทบุรีเป็นจังหวัดที่มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์กว่า 400 ปี อุดมด้วยทรัพยากรธรรมชาติและที่ทรงคุณค่า ทั้งทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ รวมทั้งทรัพยากรทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมอย่างรวดเร็วทั้งเศรษฐกิจและสังคม ในพื้นที่ต่างๆ ควรที่จะมีการสำรวจฐานทรัพยากรท้องถิ่น ที่ร่วมมือกันทั้งโรงเรียน และองค์กรท้องถิ่น ชุมชน เด็กและผู้ใหญ่มีความสัมพันธ์กัน จะมีผลให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน ฝึกการทำงานร่วมกัน รู้จักออกความเห็น ฟังความเห็นของผู้อื่น กิจกรรมเหล่านี้ล้วนช่วยเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ตลอดจนอุปนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก เด็กได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรักท้องถิ่นและสมบัติที่มีในท้องถิ่นตั้งแต่ยังเยาว์วัย เมื่อเจริญเติบโตต่อไปก็จะเป็นที่พึ่งของถิ่นฐานและชาติบ้านเมืองได้

ทรัพยากรถือเป็นสมบัติของชาติ ของส่วนรวม ที่ประชาชนมีสิทธิ มีส่วนร่วมกัน ทุกคนจึงควรมีจิตสำนึก และควรถือเป็นหน้าที่ที่จะหวงแหน ปกป้องคุ้มครอง ตลอดจนอนุรักษ์ฟื้นฟู ด้วยการร่วมแรงร่วมใจ แสวงหาวิถีทางบำรุงรักษา ค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องทรัพยากร หรือแนวทางการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม เพื่อสืบทอดสมบัติของชาติให้อารงอยู่อย่างยั่งยืน และอำนวยความสะดวกแก่อนุชนชั้นลูกหลานของเราสืบเนื่องต่อไป ข้าพเจ้าขอขอบใจหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่ายที่ร่วมมือและสนับสนุนช่วยเหลืองานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นอันดีมาตลอด หากปราศจากความร่วมมือร่วมใจกันของท่านทั้งหลาย โครงการนี้ก็มิอาจสำเร็จเรียบร้อยหรือเจริญก้าวหน้าด้วยดีได้

ได้เวลาอันควรแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนระดับภูมิภาค ครั้งที่ 3 ณ บัดนี้ หวังว่าการพูดคุยระดมความคิดเห็นที่ประชุมนี้ จะนำไปสู่ความรู้และแนวทางการปฏิบัติ การขยายผลให้กว้างขวางออกไป เพื่อให้งานดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรบรรลุเป้าหมาย พร้อมกันนี้ ขออวยพรให้ทุก ๆ ท่านที่เข้าร่วมในการประชุมประสบแต่ความสุข ความสำเร็จ ทั้งในหน้าที่การงาน และในชีวิตส่วนตัวโดยทั่วกัน ”

36) วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2559 พระราโชวาทถึงความก้าวหน้าของ อพ.สธ. และงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ทรงพระราชทานพระราโชวาทให้กับ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน และเปิดพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

“ ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน ที่จัดขึ้นในวันนี้ คนไทยเราใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐานในการดำรงชีวิตมาเป็นเวลานาน และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในหลายๆ ด้าน จนทรัพยากรที่มีอยู่ถดถอยเสื่อมโทรมลง เกิดผลกระทบแก่ชีวิตความเป็นอยู่ของคน จึงต้องมีการคิดทบทวนในเรื่องการอนุรักษ์ ว่าจะมีวิธีทางใดที่จะฟื้นฟูรักษา เพื่อให้มีทรัพยากรธรรมชาติใช้อย่างยั่งยืนตลอดไปจนถึงอนุชนรุ่นหลัง

แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเริ่มต้นจากหน่วยเล็กๆ ได้แก่ในชุมชนหรือท้องถิ่น เป็นแนวทางที่เห็นว่าจะสัมฤทธิ์ผล แต่ละท้องถิ่นย่อมมีฐานทรัพยากรที่แตกต่างกันไป แต่ละชุมชน แต่ละท้องถิ่นควรได้ทบทวนศึกษาดูว่า ในถิ่นที่อยู่ของตนมีทรัพยากรธรรมชาติอะไรบ้าง มีความเสื่อมโทรมเสียหายอะไรอย่างไร และทุกฝ่ายทั้งหน่วยราชการ เอกชน ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่นนั้น จะต้องช่วยกันคิด ช่วยกันหาวิธีการสงวนรักษา โดยถือว่าเป็นทรัพย์สินของส่วนรวมที่ทุกคนมีสิทธิ์ใช้ประโยชน์ เมื่อทรัพย์สินเสียหาย ก็ต้องมีสำนึกรับผิดชอบร่วมกันแก้ไข เมื่อทุกท้องถิ่น ทุกชุมชน ทำได้ดั่งนี้ตลอดทั่วถึงกัน ก็เท่ากับประชาชนทั้งประเทศ ได้ร่วมรับผิดชอบ ได้ร่วมกันสงวนรักษาทรัพยากร ต่ออายุทรัพยากรของชาติให้คงอยู่ยั่งยืนไปจนถึงรุ่นลูกหลาน

ข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย: หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน ขอให้การประชุมบรรลุเป้าหมายตามที่ปรารถนาทุกประการ และขอให้ท่านทั้งหลายที่มาพร้อมกันในที่ประชุมนี้ มีความสุขสวัสดิ์ทุกเมื่อทั่วกัน ”

37) วันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 พระราโชวาทเกี่ยวกับความสำคัญของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ทรงพระราชทานพระราโชวาทให้กับ อพ.สธ. และหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 4 ณ พระราชวังดุสิต (สนามเสือป่า) กรุงเทพมหานคร

“ ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 4 ที่กรุงเทพมหานครรับเป็นเจ้าภาพจัดขึ้นในโอกาสนี้ การประชุมครั้งนี้เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนจากโรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้แสดงผลงานความก้าวหน้าทางวิชาการ และผลการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่ครูและนักเรียนปฏิบัติร่วมกัน และผลการดำเนินการสำรวจฐานทรัพยากรท้องถิ่นที่องค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่นต่างสนับสนุนช่วยเหลือมาเป็นอย่างดี

และปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน โรงเรียน ตลอดจนสถาบันระดับอุดมศึกษาอย่างใกล้ชิดมาเป็นเวลานาน ยังผลให้ชุมชนมีข้อมูลที่จะใช้ในการดำรงคตินิทัศน์ในทรัพยากรนั้นๆ

ข้าพเจ้าขอขอบใจกรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกๆ ฝ่าย ที่สนับสนุนงานสวนพฤกษศาสตร์ในโรงเรียน และงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นเป็นอย่างดี การร่วมมือร่วมใจร่วมคิดกันอย่างแข็งขันเช่นนี้ จะทำให้งานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชนสัมฤทธิ์ผล งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนจะช่วยสร้างเยาวชนที่มีจิตใจเป็นนักอนุรักษ์ มีความเข้าใจเหตุและผลของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่เยาว์วัยอันจะส่งผลดีต่อไปในอนาคต

ได้เวลาอันควรแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่นระดับภูมิภาค ครั้งที่ 4 ณ บัดนี้ ขอให้การประชุมบรรลุผลที่สามารถนำไปปฏิบัติและขยายผลออกไปได้กว้าง เพื่อความเจริญยั่งยืนในทุกชุมชน สืบต่อไป ”

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
พระราชดำรัสที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

**1) วันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ทรงให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เพื่อชนรุ่นหลัง**

พระราชดำรัสในพิธีเปิดการสัมมนา เรื่อง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมหัวข้อแนวทางการอนุรักษ์เชิงบูรณาการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน จัดโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ดังความตอนหนึ่งว่า

“....ความเจริญก้าวหน้าที่เป็นไปอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของคน และสภาพแวดล้อมของชุมชนเปลี่ยนแปลงไป ชุมชนที่ยังคงรักษาวิถีชีวิตตามแบบ อย่างที่มีมาแต่เดิม ในปัจจุบันแทบไม่มีเหลือให้ชนรุ่นหลังได้ซึมซับความงามของวัฒนธรรมที่ตกทอดมาแต่อดีต ชุมชนเหล่านี้เป็นตัวอย่างที่ดีของคำว่าความพอเพียง คนในชุมชนพึ่งพาอาศัยกันได้ และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีชนบประเพณีอันดีงาม ภูมิปัญญาชาญฉลาด ชุมชนลักษณะนี้มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและจิตใจ เป็นประโยชน์ด้านการศึกษาในแง่มุมต่าง ๆ ปัจจุบันมีให้เห็นเพียงไม่กี่แห่ง หากไม่ช่วยกันอนุรักษ์ไว้ก็จะสูญสลายไปอย่างน่าเสียดาย....”

2) วันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 ทรงให้เห็นความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

พระราชดำรัสในงานเทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พ.ศ. 2551 ณ หอประชุมศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ดังความตอนหนึ่งว่า

“...พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นที่เก็บรวบรวมวัตถุสิ่งของ บันทึกเรื่องราว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม การดำเนินชีวิตและความเปลี่ยนแปลงของผู้คนในท้องถิ่นต่าง ๆ การที่พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจำนวนมากจากทั่วทุกภูมิภาคของประเทศมาร่วมกิจกรรมกันในครั้งนี้ เป็นโอกาสอันดีที่ผู้เข้าชมงานจะได้ศึกษาข้อมูลความรู้เบื้องต้นของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหลายแห่งได้ในคราวเดียว ขณะเดียวกันผู้ดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นก็จะได้เรียนรู้ลักษณะความคล้ายคลึงหรือแตกต่าง และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่ความร่วมมือเพื่อพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นให้ก้าวหน้า สามารถทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ของคนทั้งในและนอกท้องถิ่นได้อย่างเข้มแข็งยั่งยืน...”

3) วันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2553 ทรงให้อนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ยารัก

พระราชดำรัสในการประชุมวิชาการนานาชาติ ศึกษาอารักเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี “Study of Oriental Lacquer Initiated by H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn for Revitalization of Thai Wisdom” โดยกรมศิลปากร กรมป่าไม้ และกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ณ ห้องประชุม โรงแรมอิมพีเรียล ควีนส์ปาร์ค ดังความตอนหนึ่งว่า

“...คนในซีกโลกตะวันออกหลายเชื้อชาติรู้จักนำยารักมาใช้ประโยชน์มานานนับพัน ๆ ปีทั้งในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การใช้ยารักเคลือบพื้นไม้ให้สวยงามคงทน หรือภาชนะสานให้บรรจุของเหลวได้ และใช้ในงานศิลปะ คนไทยก็ใช้อย่างรักเป็นวัสดุสำคัญในการสร้างสรรค์งาน ประณีตศิลป์ชั้นสูงมาเป็นเวลานาน งานลงรักปิดทอง เขียนลายรดน้ำ งานช่างประดับมุก ประดับกระจกหรืองานหัตถกรรมทั่วไป เช่น การทำเครื่องเขิน ล้วนต้องใช้อย่างรักคุณภาพดีเป็นองค์ประกอบสำคัญ ยารักที่ดีควรเป็นยารักธรรมชาติที่มีคุณภาพ ซึ่งนับวันจะขาดแคลน เพราะไม่รักมีน้อยลง เป็นเหตุให้มีการใช้สารเคมีเจือปน ทำให้ยารักมีคุณภาพต่ำ ไม่คงทน ใช้งานได้ไม่ดี การวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์รัก ส่งเสริมการปลูกไม้รักสายพันธุ์ที่ให้ยารักคุณภาพสูงในท้องถิ่นที่มีภูมิประเทศเหมาะสม จะเป็นประโยชน์อย่างกว้างขวางหลายสถานในระยะยาว เป็นการแก้ต้นเหตุแห่งปัญหา อันจะช่วยให้การอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาและศิลปะไทยเป็นไปอย่างยั่งยืน...”

4) วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ทรงให้อุรักษ์ภูมิปัญญาไทย “ผ้าไหม”

พระราชดำรัสในงานประชุมสัมมนาวิชาการหม่อนไหมอาเซียนและงานตรานกยูงพระราชทาน สืบสานตำนานไหมไทย ครั้งที่ 5 ประจำปี พ.ศ. 2553 ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมนานาชาติอิมแพค เมืองทองธานี ดังความตอนหนึ่งว่า

“...ผ้าไหมเป็นสินค้าสำคัญมาแต่โบราณกาล ในเส้นทางแพรไหมอันลือชื่อ ผ้าไหมเป็นสายใยที่เชื่อมโยงซีกโลกตะวันออกและตะวันตกเข้าด้วยกัน นำผู้คนจากทั้งสองซีกโลกมาพบปะทำ ความรู้จัก ทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ระหว่างกัน ผ้าไหมเป็นเครื่องหมายบ่งบอกความเจริญ ความมีอารยธรรมและภูมิปัญญาของชนชาตินั้น ๆ ผ้าไหมจึงมิได้มีความหมายเพียงเป็นอาภรณ์ประดับกาย หรือความหมายทางเศรษฐกิจเท่านั้น

ในประเทศไทย ผ้าไหมก็เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและวิถีชีวิต คนไทยรู้จักปลูกหม่อน เลี้ยงไหมและทอผ้าไหมใช้มาเป็นเวลานาน ลวดลายผ้าในแต่ละภูมิภาคมีอัตลักษณ์ประจำถิ่น เมื่อพิจารณาจะสามารถเชื่อมโยงไปถึงวิถีชีวิตของผู้คน จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น ที่สืบทอดมาหลายชั่วอายุคน

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเป็นผู้นำในการใช้ผ้าไหมที่ราษฎรเป็นผู้ทอ ทรงส่งเสริมและพัฒนากการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และวิธีการทอผ้าไหมของราษฎรในท้องถิ่นต่าง ๆ ให้มีความสวยงาม มีคุณภาพดียิ่งขึ้น เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวราษฎรเอง และยังเป็น การอนุรักษ์ภาคส่วนของวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ ปัจจุบันคนไทยนิยมใช้ผ้าไหมไทยกันแพร่หลาย ผ้าไหมไทยยังมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ทำรายได้ให้ประเทศชาติเป็นอันมาก...

**สำเนาพระราชกระแส
เรื่องแผนการจัดการ
งบประมาณ อพ.สธ.**

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ
เลขที่รับ..... ๕๒/๒๑
วันที่..... ๑๓ ๑๒ ๕๕
เวลา.....

ที่ รล ๐๐๑๐/ ๕๒๓๑

สำนักราชเลขาธิการ

สวนจิตรลดา กทม. ๑๐๓๐๓

๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง แผนจัดการงบประมาณ ปี พ.ศ. ๒๕๕๕

เรียน ผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ

อ้างถึง หนังสือที่ พว ๐๐๐๑(อพ.) ๒๔๗๑/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

ตามหนังสือที่อ้างถึง โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ ขอให้
นำความกราบบังคมทูลสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เกี่ยวกับแผนจัดการ
งบประมาณโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ และปี พ.ศ. ๒๕๕๖
ตามแผนแม่บทในระยะ ๕ ปีที่ห้า (๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ - ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙) ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลทราบบฝ่าละอองพระบาทแล้ว ทั้งนี้ มีพระราชกระแสให้
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาความเหมาะสม ซึ่งเห็นควรให้ อพ.สธ. กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระ-
ราชวินิจฉัยเกี่ยวกับแผนงบประมาณ ช่วงเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน ของทุกปี หากมีกิจกรรมที่ไม่
สอดคล้องกับแนวพระราชดำริก็สามารถปรับแก้ไขได้ ก่อนที่จะนำเสนอสำนักงบประมาณเพื่อขอตั้ง
งบประมาณประจำปีในช่วงเดือนมกราคม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอประทานเสนอ

ล.ธ.ว. ในฐานะผู้อำนวยการ

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ

เพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

การจะควรประการใดแล้วแต่จะโปรด

(นายพรชัย จุฑามาศ)

(คุณหญิงอารยา พิบูลนครินทร์)

ราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

กองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ

สยามบรมราชกุมารี

โทร. ๐๒ ๒๘๐-๑๖๔๐ โทรสาร. ๐๒ ๒๘๐-๑๖๓๙

เว็บไซต์ www.ohm.go.th

สำเนาพระราชทาน

พระราชวินิจฉัยให้

นายจिरายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา

เลขาธิการพระราชวังเป็น

ผู้อำนวยการโครงการ ฯ และเป็น

ประธานคณะกรรมการ อพ.สธ.

ที่ รล ๐๐๑๐/ ๑๐๐๑๑

สำนักราชเลขาธิการ

สวนจิตรลดา กทม. ๑๐๓๐๓

๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอพระราชทานพระราชวินิจฉัยให้นายจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา เลขาธิการพระราชวัง
เป็นผู้อำนวยการโครงการ ฯ และเป็นประธานคณะกรรมการ อพ.สธ.

เรียน รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ
(นายพรชัย จุฑามาศ)

อ้างถึง หนังสือโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ
สยามบรมราชกุมารี ที่ พว ๐๐๐๑(อพ.) ๐๕๗๗/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๙

ตามหนังสือที่อ้างถึง โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ) ขอให้ นำความกราบบังคมทูล
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ขอพระราชทานพระราชวินิจฉัยให้นายจิรายุ อิศรางกูร
ณ อยุธยา เลขาธิการพระราชวัง เป็นผู้อำนวยการ อพ.สธ. และประธานคณะกรรมการ อพ.สธ. นายพรชัย จุฑามาศ
เป็นรองผู้อำนวยการ อพ.สธ. และรองประธานคณะกรรมการ อพ.สธ. นายอำพล เสนาณรงค์ และนายธีระ สุกตะบุตร
เป็นกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการ อพ.สธ. ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

ได้ นำความกราบบังคมทูลทราบบฝ่าละอองพระบาทแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(คุณหญิงอารยา พิบูลนครินทร์)

ราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

กองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

โทร.๐๒ ๒๘๐ - ๑๖๔๐ - ๑ ต่อ ๑๒๙ โทรสาร ๐๒ ๒๘๐ - ๑๖๓๙

เว็บไซต์ : www.ohm.go.th

ประกาศ

อพ.สธ.

แต่งตั้งคณะกรรมการ

**โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี**

โดยพระราชนุญาต

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ประกาศที่ อพ.สธ. 51 /2559

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ประสบความสำเร็จเป็นผลประโยชน์แท้ และให้เป็นไปตามการปรับโครงสร้างหน่วยงานใหม่ ตามการปฏิรูประบบราชการ การนี้จึงแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ดังต่อไปนี้

1.	ดร.อำพล เสนาณรงค์	กรรมการที่ปรึกษา
2.	ศ.ดร.ธีระ สูตะบุตร	กรรมการที่ปรึกษา
3.	เลขาธิการพระราชวัง ในฐานะผู้อำนวยการ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ	ประธานกรรมการ
4.	รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจาก พระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	รองประธานกรรมการ
5.	เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอัน เนื่องมาจากพระราชดำริ	กรรมการ
6.	ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ	กรรมการ
7.	ผู้บัญชาการทหารเรือ	กรรมการ
8.	ผู้บัญชาการทหารอากาศ	กรรมการ

9.	ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา	กรรมการ
10.	ผู้บัญชาการกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	กรรมการ
11.	ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
12.	ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
13.	ผู้อำนวยการองค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์	กรรมการ
14.	ผู้อำนวยการองค์การสวนพฤกษศาสตร์	กรรมการ
15.	ผู้ว่าการการไฟฟ้านครหลวง	กรรมการ
16.	ผู้ว่าการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	กรรมการ
17.	ผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	กรรมการ
18.	ผู้ว่าการการเคหะแห่งชาติ	กรรมการ
19.	อธิบดีกรมป่าไม้	กรรมการ
20.	อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	กรรมการ
21.	อธิบดีกรมวิชาการเกษตร	กรรมการ
22.	อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร	กรรมการ
23.	อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์	กรรมการ
24.	อธิบดีกรมประมง	กรรมการ
25.	อธิบดีกรมชลประทาน	กรรมการ
26.	อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	กรรมการ
27.	อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี	กรรมการ
28.	อธิบดีกรมการข้าว	กรรมการ
29.	อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ	กรรมการ
30.	อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล	กรรมการ
31.	อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	กรรมการ
32.	อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์บริการ	กรรมการ
33.	อธิบดีกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	กรรมการ
34.	อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	กรรมการ
35.	อธิบดีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
36.	เลขาธิการสภาการศึกษา	กรรมการ
37.	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	กรรมการ
38.	เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	กรรมการ

39.	เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา	กรรมการ
40.	เลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	กรรมการ
41.	เลขาธิการคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย	กรรมการ
42.	เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	กรรมการ
43.	เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
44.	ผู้ว่าการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	กรรมการ
45.	ผู้อำนวยการศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ	กรรมการ
46.	ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ	กรรมการ
47.	ผู้อำนวยการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน)	กรรมการ
48.	ผู้อำนวยการองค์การเภสัชกรรม	กรรมการ
49.	ผู้อำนวยการองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย	กรรมการ
50.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	กรรมการ
51.	อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	กรรมการ
52.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้	กรรมการ
53.	อธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	กรรมการ
54.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	กรรมการ
55.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่	กรรมการ
56.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่น	กรรมการ
57.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	กรรมการ
58.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล	กรรมการ
59.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	กรรมการ
60.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา	กรรมการ
61.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร	กรรมการ
62.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร	กรรมการ
63.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง	กรรมการ
64.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	กรรมการ
65.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล	กรรมการ

66.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา	กรรมการ
67.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยรังสิต	กรรมการ
68.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยกรุงเทพ	กรรมการ
69.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยทักษิณ	กรรมการ
70.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	กรรมการ
71.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยพายัพ	กรรมการ
72.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	กรรมการ
73.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเนชั่น	กรรมการ
74.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	กรรมการ
75.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	กรรมการ
76.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต	กรรมการ
77.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม	กรรมการ
78.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์	กรรมการ
79.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยสยาม	กรรมการ
80.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	กรรมการ
81.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์	กรรมการ
82.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	กรรมการ
83.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	กรรมการ
84.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	กรรมการ
85.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	กรรมการ
86.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	กรรมการ
87.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	กรรมการ
88.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	กรรมการ
89.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	กรรมการ
90.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	กรรมการ
91.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์	กรรมการ
92.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	กรรมการ
93.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	กรรมการ
94.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	กรรมการ
95.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	กรรมการ

96.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	กรรมการ
97.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	กรรมการ
98.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร	กรรมการ
99.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	กรรมการ
100.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	กรรมการ
101.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	กรรมการ
102.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	กรรมการ
103.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	กรรมการ
104.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	กรรมการ
105.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ	กรรมการ
106.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	กรรมการ
107.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	กรรมการ
108.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	กรรมการ
109.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	กรรมการ
110.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	กรรมการ
111.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	กรรมการ
112.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ	กรรมการ
113.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์	กรรมการ
114.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	กรรมการ
115.	ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)	กรรมการ
116.	ผู้อำนวยการองค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ	กรรมการ
117.	ผู้อำนวยการองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้	กรรมการ
118.	ผู้อำนวยการสำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติ (องค์การมหาชน)	กรรมการ
119.	ผู้อำนวยการสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)	กรรมการ
120.	ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น	กรรมการ
121.	ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี	กรรมการ
122.	ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร	กรรมการ
123.	ผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี	กรรมการ

124.	ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี	กรรมการ
125.	ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย	กรรมการ
126.	ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี	กรรมการ
127.	ผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต	กรรมการ
128.	ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี	กรรมการ
129.	ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี	กรรมการ
130.	ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน	กรรมการ
131.	ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	กรรมการ
132.	ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา	กรรมการ
133.	ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์	กรรมการ
134.	ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี	กรรมการ
135.	ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
136.	ผู้ว่าราชการจังหวัดอุตรดิตถ์	กรรมการ
137.	ผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก	กรรมการ
138.	ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี	กรรมการ
139.	ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่	กรรมการ
140.	ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี	กรรมการ
141.	ผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก	กรรมการ
142.	ผู้ว่าราชการจังหวัดอำนาจเจริญ	กรรมการ
143.	ผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี	กรรมการ
144.	ผู้ว่าราชการจังหวัดระนอง	กรรมการ
145.	ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์	กรรมการ
146.	ผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง	กรรมการ
147.	ผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่	กรรมการ
148.	ผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง	กรรมการ
149.	ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว	กรรมการ
150.	ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา	กรรมการ
151.	ผู้ว่าราชการจังหวัดบึงกาฬ	กรรมการ
152.	ผู้ว่าราชการจังหวัดตาก	กรรมการ
153.	ผู้ว่าราชการจังหวัดพังงา	กรรมการ

154.	ผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี	กรรมการ
155.	ผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่	กรรมการ
156.	ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ	กรรมการ
157.	ผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี	กรรมการ
158.	ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ	กรรมการ
159.	ผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา	กรรมการ
160.	ประธานมูลนิธิฟื้นฟูทรัพยากรทะเลสยาม	กรรมการ
161.	ประธานมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)	กรรมการ
162.	ราชอาณาจักรในพระองค์สมเด็จพระรัตนราชสุตา สยามบรมราชกุมารี	กรรมการ
163.	รองหัวหน้าสำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ฝ่ายวิชาการ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ

- รับนโยบายและกรอบการดำเนินงานของส่วนราชการ หน่วยงานในการสนองพระราชดำริ หรือสนับสนุน โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

- หัวหน้าส่วนราชการ หน่วยงาน และองค์กร ไปแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานของตน โดย เสนอรายชื่อผ่านเลขาธิการพระราชวัง ในฐานะผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอัน เนื่องมาจากพระราชดำริฯ เพื่อนำความกราบบังคมทูลทราบฝ่าละอองพระบาทขอพระราชทานแต่งตั้ง โดยพระราชนุญาต

- หัวหน้าส่วนราชการ หน่วยงานและองค์กร อำนาจการ สนับสนุนให้การดำเนินงานโครงการ อนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ในพื้นที่และเขตความรับผิดชอบของตนให้เป็นไป ตามเป้าหมายวัตถุประสงค์

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2564

(นายจिरายู อิศรางกูร ณ อยุธยา)

เลขาธิการพระราชวัง

ในฐานะผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

ประกาศ

อพ.สธ. แต่งตั้ง

คณะกรรมการจัดทำแผนแม่บท

**โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ประกาศ อพ.สธ ที่ 80/2559**

**เรื่องแต่งตั้ง คณะทำงานจัดทำแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ระยะ 5 ปีที่หก (1 ตุลาคม 2559 – 30 กันยายน 2564)**

ตามที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ พร้อมด้วยหน่วยงานส่วนราชการ มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา ร่วมสนองพระราชดำริ ดำเนินงานในแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ระยะ 5 ปีที่หก (ตุลาคม 2559 – กันยายน 2564) ที่มีระยะเวลาการดำเนินงานโครงการฯ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

เพื่อเป็นกรอบแผนแม่บท ในการดำเนินงาน และเพื่อให้การดำเนินงานของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ประสบความสำเร็จเป็นผลประโยชน์แท้ จึงแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในระยะ 5 ปีที่หก (1 ตุลาคม 2559 – 30 กันยายน 2564) ดังนี้

**คณะกรรมการจัดทำแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในระยะ 5 ปีที่หก (1 ตุลาคม 2559 – 30 กันยายน 2564)**

1. กลุ่มความมั่นคงทางทรัพยากร

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะกรรมการ
2. ผู้แทนผู้บัญชาการทหารเรือ	คณะกรรมการ
3. ผู้แทนผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา	คณะกรรมการ
4. ผู้แทนผู้บัญชาการกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	คณะกรรมการ
5. ผู้แทนผู้บัญชาการทหารอากาศ	คณะกรรมการ
6. เลขาธิการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขาธิการคณะกรรมการ
7. นางอริศรา บาโรส	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ
8. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ
9. นางมนูดี สมบูรณ์ทรัพย์	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ
10. นายนิรุทธิ์ บาโรส	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ
11. นางสาวอินทิรา จารุเพ็ง	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ
12. นางสาวศิริกุล เกษา	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ
13. นางสาวอรชร โชติญาณวงษ์	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ
14. นางสาวก้าไล เรียนหัตถกรรม	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ

2. กลุ่มสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะกรรมการ
2. ผู้แทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	คณะกรรมการ
3. ผู้แทนเลขาธิการสภาการศึกษา	คณะกรรมการ
4. ผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะกรรมการ
5. ผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	คณะกรรมการ
6. ผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา	คณะกรรมการ
7. ผู้แทนผู้อำนวยการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร	คณะกรรมการ
8. ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ(องค์การมหาชน)คณะกรรมการ	คณะกรรมการ
9. ผู้แทนผู้อำนวยการองค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ	คณะกรรมการ
10. เลขาธิการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขาธิการคณะกรรมการ
11. นางอริศรา บาโรส	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ
12. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ
13. นางมนูดี สมบูรณ์ทรัพย์	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ
14. นายนิรุทธิ์ บาโรส	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ
15. นางสาวอินทิรา จารุเพ็ง	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ
16. นางสาวศิริกุล เกษา	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ

17. นางสาวอรชร โชติญาณวงษ์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
18. นางสาวก้าไล เรียนหัตถกรรม	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ

3. กลุ่มส่วนราชการที่เกี่ยวกับทรัพยากรชีวภาพ

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะกรรมการ
2. ผู้แทนอธิบดีกรมป่าไม้	คณะกรรมการ
3. ผู้แทนอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	คณะกรรมการ
4. ผู้แทนอธิบดีกรมวิชาการเกษตร	คณะกรรมการ
5. ผู้แทนอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร	คณะกรรมการ
6. ผู้แทนอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์	คณะกรรมการ
7. ผู้แทนอธิบดีกรมประมง	คณะกรรมการ
8. ผู้แทนอธิบดีกรมชลประทาน	คณะกรรมการ
9. ผู้แทนอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	คณะกรรมการ
10. ผู้แทนอธิบดีกรมทรัพยากรธรณี	คณะกรรมการ
11. ผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย	คณะกรรมการ
12. ผู้แทนอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ	คณะกรรมการ
13. ผู้แทนอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล	คณะกรรมการ
14. ผู้แทนอธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	คณะกรรมการ
15. ผู้แทนอธิบดีกรมการข้าว	คณะกรรมการ
16. ผู้แทนผู้อำนวยการองค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์	คณะกรรมการ
17. ผู้แทนผู้อำนวยการองค์การสวนพฤกษศาสตร์	คณะกรรมการ
18. ผู้แทนผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	คณะกรรมการ
19. เลขานุการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขานุการคณะกรรมการ
20. นางอรศรา บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
21. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
22. นางมนูดี สมบูรณ์ทรัพย์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
23. นายนิรุทธิ์ บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
24. นางสาวอินทิรา จารุเพ็ง	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
25. นางสาวศิริกุล เกษา	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
26. นางสาวอรชร โชติญาณวงษ์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
27. นางสาวก้าไล เรียนหัตถกรรม	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ

4. กลุ่มการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากร

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะกรรมการ
2. ผู้แทนอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์บริการ	คณะกรรมการ
3. ผู้แทนผู้อำนวยการองค์การเภสัชกรรม	คณะกรรมการ
4. ผู้แทนอธิบดีกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	คณะกรรมการ
5. ผู้แทนผู้อำนวยการศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ	คณะกรรมการ
6. ผู้แทนผู้ว่าการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	คณะกรรมการ

7. ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) คณะทำงาน
8. ผู้แทนผู้อำนวยการองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ คณะทำงาน
9. ผู้แทนผู้อำนวยการองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย คณะทำงาน
10. เลขานุการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์) เลขานุการคณะทำงาน
11. นางอริศรา บาโรส ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
12. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
13. นางมนุวดี สมบูรณ์ทรัพย์ ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
14. นายนิรุทธิ์ บาโรส ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
15. นางสาวอินทิรา จารุเพ็ง ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
16. นางสาวศิริกุล เกษา ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
17. นางสาวอรชร โชติญาณวงษ์ ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
18. นางสาวก้ำไล เรียนหัตถกรรม ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน

5. กลุ่มมหาวิทยาลัยที่ร่วมสนองพระราชดำริ

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ) ประธานคณะทำงาน
2. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะทำงาน
3. ผู้แทนอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะทำงาน
4. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ คณะทำงาน
5. ผู้แทนอธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง คณะทำงาน
6. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี คณะทำงาน
7. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะทำงาน
8. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะทำงาน
9. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี คณะทำงาน
10. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล คณะทำงาน
11. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คณะทำงาน
12. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา คณะทำงาน
13. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร คณะทำงาน
14. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร คณะทำงาน
15. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะทำงาน
16. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะทำงาน
17. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล คณะทำงาน
18. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยรังสิต คณะทำงาน
19. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา คณะทำงาน
20. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยทักษิณ คณะทำงาน
21. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี คณะทำงาน
22. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยกรุงเทพ คณะทำงาน
23. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยพายัพ คณะทำงาน
24. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ คณะทำงาน
25. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเนชั่น คณะทำงาน
26. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง คณะทำงาน

27. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	คณะทำงาน
28. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต	คณะทำงาน
29. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม	คณะทำงาน
30. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์	คณะทำงาน
31. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยสยาม	คณะทำงาน
32. เลขาธิการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขาธิการคณะทำงาน
33. นางอริศรา บาโรส	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
34. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
35. นางมนวดี สมบูรณ์ทรัพย์	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
36. นายนิรุทธิ์ บาโรส	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
37. นางสาวอินทิรา จารุเพ็ง	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
38. นางสาวศิริกุล เกษา	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
39. นางสาวอรชร โชติญาณวงษ์	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
40. นางสาวก้าไล เรียนหัตถกรรม	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน

6. กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ และ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะทำงาน
2. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	คณะทำงาน
3. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์	คณะทำงาน
4. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	คณะทำงาน
5. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	คณะทำงาน
6. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	คณะทำงาน
7. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	คณะทำงาน
8. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	คณะทำงาน
9. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	คณะทำงาน
10. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	คณะทำงาน
11. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	คณะทำงาน
12. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์	คณะทำงาน
13. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	คณะทำงาน
14. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	คณะทำงาน
15. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	คณะทำงาน
16. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	คณะทำงาน
17. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	คณะทำงาน
18. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	คณะทำงาน
19. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	คณะทำงาน
20. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร	คณะทำงาน
21. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	คณะทำงาน
22. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	คณะทำงาน
23. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	คณะทำงาน
24. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	คณะทำงาน

25. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	คณะทำงาน
26. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	คณะทำงาน
27. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ	คณะทำงาน
28. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	คณะทำงาน
29. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	คณะทำงาน
30. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	คณะทำงาน
31. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลภาคตะวันออก	คณะทำงาน
32. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	คณะทำงาน
33. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	คณะทำงาน
34. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ	คณะทำงาน
35. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์	คณะทำงาน
36. ผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	คณะทำงาน
37. เลขาธิการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขาธิการคณะทำงาน
38. นางอริศรา บาโรส	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
39. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
40. นางมนูวดี สมบูรณ์ทรัพย์	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
41. นายนิรุทธิ์ บาโรส	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
42. นางสาวอินทิรา จารุเพ็ง	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
43. นางสาวศิริกุล เกษา	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
44. นางสาวอรชร โชติญาณวงษ์	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
45. นางสาวกัมไล เรียนหัตถกรรม	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน

7. กลุ่มนโยบายในเรื่องของทรัพยากร

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะทำงาน
2. ผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	คณะทำงาน
3. ผู้แทนอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	คณะทำงาน
4. ผู้แทนสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	คณะทำงาน
5. ผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	คณะทำงาน
6. เลขาธิการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขาธิการคณะทำงาน
7. นางอริศรา บาโรส	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
8. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
9. นางมนูวดี สมบูรณ์ทรัพย์	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
10. นายนิรุทธิ์ บาโรส	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
11. นางสาวอินทิรา จารุเพ็ง	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
12. นางสาวศิริกุล เกษา	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
13. นางสาวอรชร โชติญาณวงษ์	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
14. นางสาวกัมไล เรียนหัตถกรรม	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน

8. กลุ่มจังหวัดที่ร่วมสนองพระราชดำริ

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะกรรมการ
2. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น	คณะกรรมการ
3. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี	คณะกรรมการ
4. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร	คณะกรรมการ
5. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี	คณะกรรมการ
6. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี	คณะกรรมการ
7. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย	คณะกรรมการ
8. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี	คณะกรรมการ
9. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต	คณะกรรมการ
10. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี	คณะกรรมการ
11. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี	คณะกรรมการ
12. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน	คณะกรรมการ
13. ผู้แทนผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	คณะกรรมการ
14. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา	คณะกรรมการ
15. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์	คณะกรรมการ
16. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี	คณะกรรมการ
17. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	คณะกรรมการ
18. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดอุตรดิตถ์	คณะกรรมการ
19. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี	คณะกรรมการ
20. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก	คณะกรรมการ
21. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่	คณะกรรมการ
22. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี	คณะกรรมการ
23. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก	คณะกรรมการ
24. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดอำนาจเจริญ	คณะกรรมการ
25. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี	คณะกรรมการ
26. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดระนอง	คณะกรรมการ
27. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์	คณะกรรมการ
28. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง	คณะกรรมการ
29. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่	คณะกรรมการ
30. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง	คณะกรรมการ
31. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว	คณะกรรมการ
32. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา	คณะกรรมการ
33. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดบึงกาฬ	คณะกรรมการ
34. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดตาก	คณะกรรมการ
35. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดพังงา	คณะกรรมการ
36. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี	คณะกรรมการ
37. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่	คณะกรรมการ
38. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ	คณะกรรมการ
39. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี	คณะกรรมการ
40. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ	คณะกรรมการ

41. ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา	คณะทำงาน
42. เลขาธิการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขาธิการคณะทำงาน
43. นางอริศรา บาโรส	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
44. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
45. นางมณฑูดี สมบูรณ์ทรัพย์	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
46. นายนิรุทธิ์ บาโรส	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
47. นางสาวอินทิรา จารุเพ็ง	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
48. นางสาวศิริกุล เกษา	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
49. นางสาวอรชร โชติญาณวงษ์	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
50. นางสาวก้าไล เรียนหัตถกรรม	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน

9. กลุ่มหน่วยงานสนับสนุน

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะทำงาน
2. ผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	คณะทำงาน
3. ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ	คณะทำงาน
4. ผู้แทนผู้ว่าการการไฟฟ้านครหลวง	คณะทำงาน
5. ผู้แทนผู้ว่าการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	คณะทำงาน
6. ผู้แทนผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ	คณะทำงาน
7. ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)	คณะทำงาน
8. ผู้แทนเลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	คณะทำงาน
9. ผู้แทนผู้ว่าการการเคหะแห่งชาติ	คณะทำงาน
10. เลขาธิการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขาธิการคณะทำงาน
11. นางอริศรา บาโรส	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
12. นางสาวสุญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
13. นางมณฑูดี สมบูรณ์ทรัพย์	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
14. นายนิรุทธิ์ บาโรส	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
15. นางสาวอินทิรา จารุเพ็ง	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
16. นางสาวศิริกุล เกษา	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
17. นางสาวอรชร โชติญาณวงษ์	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน
18. นางสาวก้าไล เรียนหัตถกรรม	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะทำงาน

10. กลุ่มภาคเอกชนและมูลนิธิ

1. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (นายพรชัย จุฑามาศ)	ประธานคณะทำงาน
2. ผู้แทนประธานมูลนิธิฟื้นฟูทรัพยากรทะเลสยาม	คณะทำงาน
3. ผู้แทนประธานมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)	คณะทำงาน
4. เลขาธิการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์)	เลขาธิการคณะทำงาน

5. นางอริศรา บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
6. นางสาวสุญญาณิกา ลำเจียกเทศ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
7. นางมณฑูดี สมบูรณ์ทรัพย์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
8. นายนิรุทธิ์ บาโรส	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
9. นางสาวอินทิรา จารุเพ็ง	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
10. นางสาวศิริกุล เกษา	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
11. นางสาวอรรชร์ โชติญาณวงษ์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน
12. นางสาวกำไล เรียนหัตถกรรม	ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน

หน้าที่ของคณะทำงานฯ

- ให้จัดทำร่างแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในระยะ 5 ปีที่หก (1 ตุลาคม พ.ศ. 2559 – 30 กันยายน พ.ศ. 2564) เพื่อนำเสนอคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ที่มีเลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ เป็นประธาน เพื่อนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อทรงมีพระราชวินิจฉัย และพระราชทานให้ใช้ต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2559

(นายจिराय อิศรางกูร ณ อยุธยา)

เลขาธิการพระราชวัง

ในฐานะผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

ขั้นตอนการขอสនองพระราชดำริ

อพ.สธ.

โดยองค์การบริหารส่วนตำบล

หรือเทศบาลตำบล

ขั้นตอนการสนองพระราชดำริ
โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.)
โดยองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลตำบล

1. ประชุมหารือ คณะกรรมการ/ชุมชน เห็นชอบและพร้อมที่จะเข้าร่วมสนองพระราชดำริฯ มีรายงานการประชุม

2. นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือนายกเทศมนตรีตำบล จัดทำจดหมายถึง **เลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ** ตามตัวอย่าง โดยแนบเอกสารดังนี้

2.1 สรุปการประชุม อบต./ เทศบาลตำบล

2.2 รายงานการประชุมกลุ่มอนุรักษ์ของชุมชนต่าง ๆ

2.3 แผนที่ ข้อมูลพื้นฐานตำบล.....

2.4 ร่างแผนแม่บท โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ตำบล..... (ฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ. - ตำบล.....)
 หรือ แผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล..... หรือเทศบาลตำบล..... (อาจส่งมาภายหลังได้)

3. ส่งเอกสารทั้งหมด ให้กับนายพรชัย จุฑามาศ เพื่อดำเนินการต่อไป
 จำหน้าซอง ให้กับ

นายพรชัย จุฑามาศ

รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ
 โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ สวนจิตรลดา
 กทม. 10303

4. การดำเนินการต่างๆ สามารถดำเนินการไปก่อนได้ เช่น การประชุมทำความเข้าใจเบื้องต้น การคัดเลือกพื้นที่ สำหรับการดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ การจัดเตรียมงบประมาณ องค์การบริหาร ส่วนท้องถิ่น

***การสมัครเป็นสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น

1. หนังสือแนะนำนายกฯ ลงนาม

2. รายงานการประชุมการเข้าร่วมสนองพระราชดำริ
 ในวาระเพื่อพิจารณา และมีมติเห็นชอบเป็นเอกฉันท์

3. ข้อมูลพื้นฐานตำบล (แผนพัฒนาตำบล)

4. แผนที่ตำบล (มีพิกัดภูมิศาสตร์และมาตราส่วน)

ตัวอย่างจดหมายขอเข้าร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ที่

องค์การบริหารส่วนตำบล...../เทศบาลตำบล.....
ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ. 255.....

เรื่อง การเข้าร่วมสนองพระราชดำริ ในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เรียน เลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริฯ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. รายงานการประชุมองค์การบริหารส่วนตำบล...../เทศบาลตำบล.....
  2. รายงานการประชุมกลุ่มอนุรักษ์ของชุมชนต่างๆ
  3. แผนที่ และข้อมูลพื้นฐานตำบล.....
  4. ร่างแผนแม่บท โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ตำบล..... (ฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ. - ตำบล.....) หรือ แผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล...../เทศบาลตำบล.....

เนื่องด้วยทางองค์การบริหารส่วนตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด..... ได้รับทราบการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ที่ทรงสืบทอดงานอนุรักษ์ทรัพยากรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีความศรัทธาในพระราชดำริที่ทรงทำเพื่อผลประโยชน์ให้แก่มหาชนชาวไทย จึงได้ร่วมประชุมทุกภาคส่วนในตำบล..... ในการที่จะสนองพระราชดำริ ในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากร ทั้งทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และ ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา เพื่อที่จะอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรตำบล..... อย่างยั่งยืนสู่เศรษฐกิจพอเพียง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ตำบล..... ร่วมสนองพระราชดำริฯ ต่อไปด้วย จัก
ขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

( )

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล...../

นายกเทศมนตรีตำบล.....

องค์การบริหารส่วนตำบล...../เทศบาลตำบล.....

โทร. ....

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ฐานทรัพยากรท้องถิ่น ตำบล.....

สนองพระราชดำริโดย

องค์การบริหารส่วนตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

(ฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ.-ตำบล.....)

ที่มา

จากที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ดำเนินกิจกรรมโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ในกิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืช สำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช ปลูกรักษาพันธุกรรมพืช อนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุกรรมพืช ศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช วางแผนพัฒนาพันธุ์พืช สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และกิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ทาง อดต..... ได้ร่วมประชุมรับทราบการดำเนินโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ และแนวทางที่ตำบล..... จะเข้าร่วมสนองพระราชดำริ การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น โดยนำพระราชกระแส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี “*ทำอย่างไรให้ชุมชน มาให้โรงเรียน โดยเฉพาะนักเรียน ช่วยในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และมีการทำ DNA Fingerprint ในโรงเรียน*” การนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน โรงเรียน มัสยิด ในตำบล..... เห็นพ้องต้องกัน ที่จะร่วมสนองพระราชดำริ ในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ดำเนินกิจกรรมตามศักยภาพความพร้อม และจัดตั้ง “ศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นตำบล.....” เพื่อเป็นฐานทรัพยากรในการพึ่งตนเอง ผู้เศรษฐกิจพอเพียง เกิดประโยชน์แก่ชุมชนตำบล..... และประเทศชาติต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสนองพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
2. เพื่อดำเนินงานปกป้องทรัพยากรท้องถิ่น สำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรท้องถิ่น ปลูกรักษาทรัพยากรท้องถิ่น อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรท้องถิ่น ศูนย์ข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น และสนับสนุนในการอนุรักษ์และจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น (นอกจากพันธุกรรมพืชแล้ว ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ ทรัพยากรทาง วัฒนธรรมภูมิปัญญา รวมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ)
3. เพื่อจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งมีทั้งทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ ทรัพยากรทาง วัฒนธรรมภูมิปัญญา ตำบล.....
4. เพื่อจัดตั้ง “ศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นตำบล.....”

คณะกรรมการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ.-ตำบล.....

ประธานคณะกรรมการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ตำบล..... (ฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ.-ตำบล.....) จะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ หรือ คณะทำงานตามกิจกรรมต่างๆ เช่น

คณะอนุกรรมการศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่น ตำบล.....

1. คณะทำงานปกป้องทรัพยากรท้องถิ่น คณะทำงานชุดนี้จะแสวงหาพื้นที่ที่เป็นที่สาธารณะ ประโยชน์ที่อยู่ในความดูแลของ อบต. เข้าร่วมกิจกรรมนี้ ในการรักษาป่าธรรมชาติดั้งเดิม เพื่อรักษาทรัพยากรดั้งเดิม พืช สัตว์ จุลินทรีย์ ฯลฯ เช่น พื้นที่ป่าชุมชน พื้นที่สาธารณประโยชน์ (ไม่จำเป็นต้องเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่อาจเป็นพื้นที่เล็ก ๆ 10-20 ไร่ ของในเขตหมู่บ้านหมู่ต่างๆ ก็ดำเนินการได้ แต่ต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาที่มีการบุกรุกถือครอง ต้องมีการจัดการแก้ปัญหาให้เรียบร้อยก่อน) โดยจัดทำขอบเขตพื้นที่ ทำป้ายประกาศว่าเป็นพื้นที่สนองพระราชดำรินโครงการ อพ.สธ. เสร็จแล้ว ทำการสำรวจในพื้นที่ว่ามีทรัพยากรอะไรบ้าง มีการจัดตั้งอาสาสมัครชาวบ้าน ชุมชน เพื่อดูแลรักษาพื้นที่

2. คณะทำงานสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรท้องถิ่น เป็นคณะทำงานที่ทำการสำรวจทรัพยากรท้องถิ่น ตำบล..... โดยเฉพาะพื้นที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาการสร้างสวน การสร้างรีสอร์ท เพื่อทราบว่า มีพรรณพืชทรัพยากรชีวภาพ และรวบรวมภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับพืช และทรัพยากรชีวภาพ

3. คณะทำงานปลูกรักษาทรัพยากรท้องถิ่น ตำบล..... อาจมีพื้นที่ที่สามารถที่จะใช้ปลูกต้นไม้ เพื่อฟื้นฟูสภาพป่า พื้นที่ที่จะปลูกรักษาพรรณพืชที่มีโอกาสสูญพันธุ์ เมื่อมีการปลูกรักษาแล้วมีการศึกษาติดตามการเจริญเติบโต

4. คณะทำงานอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรท้องถิ่น มีการอนุรักษ์พันธุ์พืชที่มีโอกาสสูญพันธุ์ อาจมีการฟื้นฟูบำรุงรักษา ขยายพันธุ์เพิ่มขึ้น และแจกจ่ายให้กับชุมชนตำบล..... สร้างจุดขายท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์

5. คณะทำงานศูนย์ข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นทำการบันทึกรวบรวมข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ เป็นที่เก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมภูมิปัญญา จากคณะทำงานต่างๆ และการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช (งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน)

6. คณะทำงานสนับสนุนในการอนุรักษ์และจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น เป็นคณะทำงานที่จะสนับสนุนการดำเนินการ ฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ.-ตำบล.....

6.1 สนับสนุนการอนุรักษ์และจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น (งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน) ได้แก่ ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ เพื่อกำกับดูแล การจัดทำหลักสูตรฐานทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อการสำรวจทรัพยากรตำบล..... ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ยกตัวอย่างในหลักสูตรวิทยาศาสตร์ที่ชั้น ป.3 ต้องทราบเรื่องทรัพยากรในท้องถิ่น และชั้น ป.6 การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น (คือการใช้ทรัพยากรต้องมี

ภูมิปัญญากำกับ) หากเข้าไปในหลักสูตรแล้วจะไม่ใช่ภาระที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ผู้ปกครอง โรงเรียน จะต้องเข้าใจที่ลูกหลานกำลังทำอะไร ที่จะให้นักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ฝึกการเรียนรู้ จะได้ทราบว่าในท้องถิ่นมีอะไรบ้าง มีทรัพยากรกายภาพ ชีวภาพ ภูมิปัญญา มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่กำกับการใช้ทรัพยากรอย่างไร นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้ สัมผัสจริง และเกิดทั้งวิทยาการ และปัญญาเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้

6.2 สนับสนุนในเรื่องงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การอำนวยความสะดวกต่างๆ คณะทำงานอาจเป็นชุมชน เอกชน ชมรม ต่างๆ

จากการจัดตั้งคณะทำงานแล้ว มีเป้าหมายสำคัญที่จะจัดตั้งศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่น ตำบล..... ที่ดูแลรับผิดชอบโดยคณะกรรมการศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่น ตำบลเกาะยาวน้อย เป็นศูนย์ประสาน งานในกิจกรรมต่างๆ และเป็นศูนย์ข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น

การสนับสนุน

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบล..... องค์การบริหารส่วนจังหวัด.....)

องค์กรเอกชนต่างๆ

ชุมชน

ศาสนสถาน มัสยิด

โรงเรียน

การสนับสนุนด้านวิชาการ

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

มหาวิทยาลัยส่วนกลาง เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยในท้องถิ่น

งบประมาณ

1. งบประมาณ อบต..... กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น

2. งบประมาณสนับสนุนจากเอกชน องค์กรเอกชน

ในการจัดตั้งงบประมาณ เมื่อจัดทำแผนปฏิบัติประจำปี และหารือเห็นพ้องต้องกันระหว่าง อพ.สธ. และคณะกรรมการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ.-ตำบล..... ทางโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (อพ.สธ.) จะทำหนังสือสนับสนุนไปทางต้นสังกัด จนถึงสำนักงบประมาณ

แผนแม่บท โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ฐานทรัพยากรท้องถิ่น
ตำบล..... (1 ตุลาคม 2559 – 30 กันยายน 2564)

รูปแบบแผนแม่บท

ที่มา

วัตถุประสงค์

คณะกรรมการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ. ตำบล.....

คณะอนุกรรมการศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นตำบล.....

    คณะทำงานปกป้องทรัพยากรท้องถิ่น

    คณะทำงานสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรท้องถิ่น

    คณะทำงานปลูกรักษาทรัพยากรท้องถิ่น

    คณะทำงานอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรท้องถิ่น

    คณะทำงานศูนย์ข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น

    คณะทำงานสนับสนุนในการอนุรักษ์และจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น

แผนปฏิบัติประจำปี 2559-2564

    ดำเนินกิจกรรมตามแผนแม่บทว่าจะดำเนินกิจกรรมอะไรบ้าง (ตามที่ให้ข้อคิดเห็นใน
การแต่งตั้งคณะทำงาน) งบประมาณ ปี 2559 - 2564

**โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี**

ศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นตำบล.....

สนองพระราชดำริโดย
องค์การบริหารส่วนตำบล.....
ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

(ป้ายนี้จะอนุญาตให้ติดตั้งเมื่อศูนย์ดำเนินการไประยะหนึ่ง มีผลงานเป็นที่ประจักษ์)
คือ ต้องมีงานที่ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มิฉะนั้นจะมีเพียงป้ายอย่างเดียว

ขั้นตอนการขอสนองพระราชดำริ

อพ.สธ.

โดยหน่วยงานต่าง ๆ

ตัวอย่าง

จดหมายขอเข้าร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ของหน่วยงาน

ที่ ชื่อหน่วยงาน.....
ที่อยู่หน่วยงาน.....

วัน..... เดือน..... พ.ศ. ....

เรื่อง การขอพระราชทานพระราชนุญาตเข้าร่วมสนองพระราชดำริ และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.)

เรียน เลขาธิการพระราชวังในฐานะ
ผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. ร่างรายชื่อคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.
สนองพระราชดำริโดย.....(ชื่อหน่วยงาน).....
2. ร่างแผนปฏิบัติงาน ตามแต่ละกิจกรรม (ถ้ามี)

เนื่องด้วยทาง (ชื่อหน่วยงาน) เสนอขอพระราชทานพระราชนุญาตเข้าร่วมสนองพระราชดำริในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ตามแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่หก (1 ตุลาคม 2559 – 30 กันยายน 2564) โดยทาง (ชื่อหน่วยงาน) ได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำความกราบบังคมทูลสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทราบฝ่าละอองพระบาท เพื่อขอพระราชทานพระราชนุญาตให้ (ชื่อหน่วยงาน) เข้าร่วมสนองพระราชดำริ และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ของ (ชื่อหน่วยงาน) ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

( )

หัวหน้าส่วนราชการ .....

(ร่างตัวอย่าง)

รายนามคณะกรรมการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ
 สอนองพระราชดำริโดย (ชื่อหน่วยงาน)

1. ( ) หัวหน้าส่วนราชการ	ประธานกรรมการ
2. ( ) รองหัวหน้าส่วนราชการ	รองประธานกรรมการ 1
3. ( ) รองหัวหน้าส่วนราชการ	รองประธานกรรมการ 2
4. (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์) เลขานุการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ	รองประธานกรรมการ
5. ( ) ชื่อผู้ดำรงตำแหน่งของหน่วยงาน ในส่วนราชการนั้นๆ	กรรมการ
6. ( ) ชื่อผู้ดำรงตำแหน่งของหน่วยงาน ในส่วนราชการนั้นๆ	กรรมการ
7. ( ) ชื่อผู้ดำรงตำแหน่งของหน่วยงาน ในส่วนราชการนั้นๆ	กรรมการ
8. ( ) ชื่อผู้ดำรงตำแหน่งของหน่วยงาน ในส่วนราชการนั้นๆ	กรรมการ
9. ( ) ชื่อผู้ดำรงตำแหน่งของหน่วยงาน ในส่วนราชการนั้นๆ	กรรมการและเลขานุการ
10. ( ) ชื่อผู้ดำรงตำแหน่งของหน่วยงาน ในส่วนราชการนั้นๆ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

*หมายเหตุ

- จำนวนคณะกรรมการจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับหน่วยงานจะพิจารณาแต่งตั้ง
- เลขานุการคณะกรรมการ อพ.สธ. , รองหัวหน้าสำนักงาน อพ.สธ. ฝ่ายวิชาการ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์) จะเป็นรองประธานกรรมการ ของทุกๆ หน่วยงานเพื่อเข้าร่วมประชุมรับทราบการดำเนินงานสอนองพระราชดำริ
- ให้ฝ่ายเลขานุการของหน่วยงาน ประสานงานตรงกับเลขานุการคณะกรรมการ อพ.สธ. , รองหัวหน้าสำนักงาน อพ.สธ. ฝ่ายวิชาการ (ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์) ในเรื่องการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. - (ชื่อหน่วยงาน), วันประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. - (ชื่อหน่วยงาน) และการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี เป็นต้น

**จำนวนสมาชิก
สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนแยก
ตามภาคของประเทศไทย**

จำนวนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย

กันยายน พ.ศ. 2559

จำนวน 2,606 แห่ง

กรุงเทพมหานคร

จังหวัด	จำนวนสมาชิก
กรุงเทพมหานคร	352

เขตปริมณฑล

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนสมาชิก
1	สมุทรปราการ	7
2	นนทบุรี	69
3	ปทุมธานี	59
4	นครปฐม	14
5	สมุทรสาคร	1
6	สมุทรสงคราม	2
รวม		152

ภาคกลาง

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนสมาชิก
1	พระนครศรีอยุธยา	9
2	อ่างทอง	3
3	ลพบุรี	16
4	ชัยนาท	6
5	สระบุรี	6
6	อุทัยธานี	22
รวม		62

ภาคตะวันตก

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนสมาชิก
1	สุพรรณบุรี	19
2	ราชบุรี	10
3	กาญจนบุรี	31
4	เพชรบุรี	14
5	ประจวบคีรีขันธ์	12
รวม		86

หมายเหตุ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พื้นที่อำเภอเมือง หัวหิน ปราณบุรี สามร้อยยอด

ภาคตะวันออก

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนสมาชิก
1	จันทบุรี	42
2	ตราด	9
3	ชลบุรี	30
4	ระยอง	16
5	ฉะเชิงเทรา	13
6	ปราจีนบุรี	10
7	นครนายก	11
8	สระแก้ว	8
รวม		139

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนสมาชิก
1	บึงกาฬ	12
2	หนองบัวลำภู	13
3	อุดรธานี	20
4	เลย	4
5	หนองคาย	51
6	สกลนคร	26
7	นครพนม	8
8	มุกดาหาร	2
รวม		136

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนสมาชิก
1	นครราชสีมา	143
2	มหาสารคาม	22
3	ร้อยเอ็ด	23
4	ชัยภูมิ	64
5	ขอนแก่น	77
6	กาฬสินธุ์	13
รวม		342

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนสมาชิก
1	บุรีรัมย์	114
2	สุรินทร์	106
3	ศรีสะเกษ	64
4	อุบลราชธานี	106
5	ยโสธร	15
6	อำนาจเจริญ	53
รวม		458

ภาคใต้

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนสมาชิก
1	ประจวบคีรีขันธ์	8
2	สุราษฎร์ธานี	129
3	ชุมพร	59
4	นครศรีธรรมราช	23
5	สงขลา	39
6	พัทลุง	29
7	สตูล	6
8	ตรัง	20
9	ปัตตานี	15
10	ยะลา	4
11	นราธิวาส	10
12	กระบี่	9
13	พังงา	26
14	ภูเก็ต	7
15	ระนอง	16
รวม		400

ภาคเหนือตอนบน

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนสมาชิก
1	เชียงใหม่	68
2	ลำพูน	16
3	แม่ฮ่องสอน	19
4	แพร่	46
5	น่าน	38
6	ลำปาง	27
7	เชียงราย	65
8	พะเยา	12
รวม		291

ภาคเหนือตอนล่าง

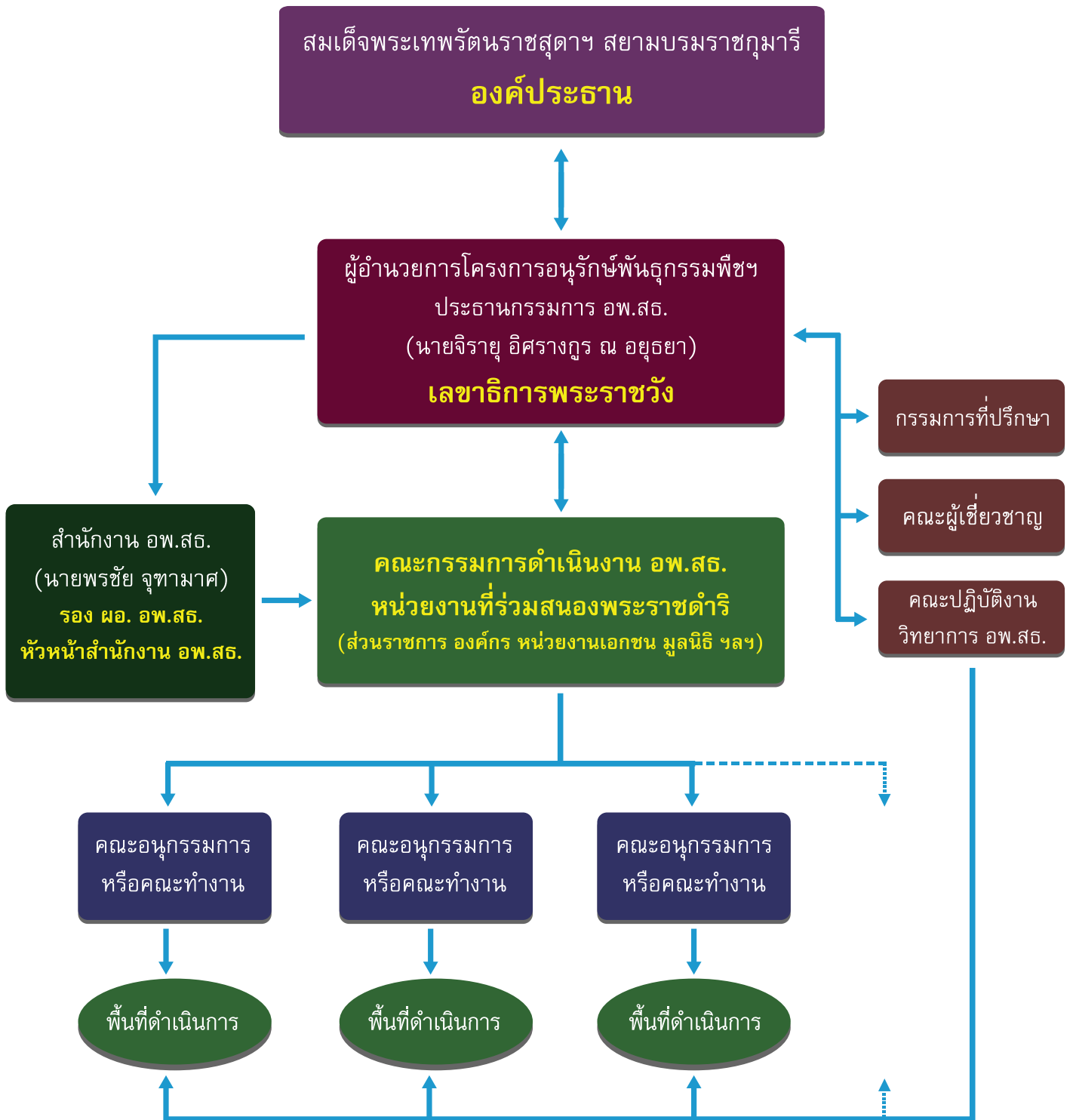
ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนสมาชิก
1	อุตรดิตถ์	34
2	เพชรบูรณ์	42
3	สุโขทัย	6
4	พิษณุโลก	29
5	ตาก	27
6	พิจิตร	6
7	นครสวรรค์	36
8	กำแพงเพชร	8
รวม		188

แผนผังบริหารงาน

อพ.สธ.

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แผนผังการบริหารงาน อพ.สธ.

**คํานิยามของคำศัพท์เฉพาะ
ที่นิยมใช้ในการดำเนินงาน
อพ.สธ.**

ประมวลค่านิยมของศัพท์ที่เกี่ยวข้องใน อพ.สธ.

1. หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ

หมายถึงหน่วยงานที่ขอเข้าร่วมสนองพระราชดำริ ในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) โดยที่มีการขอพระราชทานุญาตแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. ของแต่ละหน่วยงานฯ ได้แก่

1. หน่วยงานราชการ ได้แก่ กระทรวง สำนักงานฯ กรม กองทัพ จังหวัดต่าง ๆ องค์การบริหารส่วนตำบล มหาวิทยาลัยของรัฐ
2. หน่วยงานเอกชน ได้แก่ มหาวิทยาลัยเอกชน หน่วยงานเอกชน มูลนิธิ เป็นต้น

2. สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

หมายถึงสถาบันการศึกษา ได้แก่ โรงเรียน มหาวิทยาลัย ที่ดำเนินการสมัครสมาชิกโดยตรง มาที่ อพ.สธ.

องค์ประกอบที่ 1 การจัดทำป้ายชื่อพรรณไม้ เป็นการเรียนรู้การกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษา สำรวจพรรณไม้ทำและติดป้ายรหัสประจำต้น บันทึกภาพพรรณไม้หรือวาดภาพทางพฤกษศาสตร์ ตั้งชื่อหรือสอบถามข้อมูลพรรณไม้ ทำป้ายชื่อพรรณไม้ชั่วคราว ทำผังแสดงตำแหน่งพรรณไม้ ศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์ (ก.7-003) ทำตัวอย่างพรรณไม้เปรียบเทียบข้อมูลกับเอกสาร เรียนรู้ชื่อที่เป็นสากล ทำทะเบียนพรรณไม้ (ก.7-005) ตรวจสอบความถูกต้องของทะเบียนพรรณไม้ และจัดทำป้ายชื่อพรรณไม้สมบูรณ์ เพื่อให้รู้จัก รู้ประโยชน์ของพรรณไม้

องค์ประกอบที่ 2 การรวบรวมพรรณไม้เข้าปลูกในโรงเรียน เป็นการเรียนรู้พืชพรรณ และสภาพพื้นที่ วิเคราะห์พื้นที่ พิจารณาสุนทรียภาพพรรณไม้ ทำผังภูมิทัศน์ จัดหาพรรณไม้ ปลูกดูแลรักษา และออกแบบบันทึกการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เห็นคุณค่า ของพืชพรรณ

องค์ประกอบที่ 3 การศึกษาข้อมูลด้านต่าง ๆ เป็นการเรียนรู้วิธีการวิเคราะห์เบื้องต้น วิธีการจำแนก รู้ความต่าง รู้ความหลากหลาย

องค์ประกอบที่ 4 การรายงานผลการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้การรวบรวมผลการเรียนรู้วิเคราะห์ เรียบเรียงสาระ จัดระเบียบข้อมูลสาระแต่ละด้าน จัดลำดับสาระหรือกลุ่มสาระ เรียนรู้รูปแบบการเขียนรายงาน วิธีการรายงานผลในรูปแบบต่างๆ เพื่อสื่อผลการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

องค์ประกอบที่ 5 การนำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษา เป็นการบูรณาการสู่การเรียนการสอนในกลุ่มสาระ และสาขาวิชาต่างๆ การเผยแพร่องค์ความรู้ การสร้าง การใช้ การดูแลรักษา และพัฒนา แหล่งเรียนรู้ เพื่อการใช้ประโยชน์องค์ความรู้ในวงกว้าง

ธรรมชาติแห่งชีวิต เป็นการเรียนรู้วงจรชีวิตของชีวภาพนั้นๆ ได้ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงและความแตกต่างด้านรูปลักษณ์ คุณสมบัติ และพฤติกรรม แล้วนำมาเปรียบเทียบตนเองกับชีวภาพรอบกายเพื่อประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว เป็นการวิเคราะห์องค์ความรู้ธรรมชาติของปัจจัยหลัก การเรียนรู้ธรรมชาติของปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้อง การเรียนรู้ธรรมชาติของความพันเกี่ยวระหว่างปัจจัย การวิเคราะห์สัมพันธ์ภาพระหว่างปัจจัย เพื่อเข้าใจดุลยภาพและความพันเกี่ยวของสรรพสิ่ง

ประโยชน์แท้แก่มหาชน เป็นการเรียนรู้ การวิเคราะห์ศักยภาพของปัจจัยศึกษา จินตนาการเห็นคุณ สรรค์สร้างวิธีการ เพื่อประโยชน์แท้แก่มหาชน

ผันสู่วิถีใหม่ในฐานไทย เป็นการเรียนรู้ความเป็นไทย วิถีไทย ภูมิปัญญาไทย ความเป็นชุมชน วิถีชุมชน ภูมิปัญญาชุมชนความเป็นโรงเรียน วิถีโรงเรียน ภูมิปัญญาของโรงเรียน วิเคราะห์ศักยภาพบนฐานงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จินตนาการจากศักยภาพที่เลือก สรรค์สร้างสิ่งใหม่ วิถีใหม่ โดยใช้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กำกับ

ก้าวสู่โลกกว้างอย่างมั่นใจ เป็นเรียนรู้ศักยภาพ จากทรัพยากรและภูมิปัญญา พัฒนาต่อเนื่องเป็นระบบด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เกิดนวัตกรรมใหม่ มีความเป็นมาตรฐาน และการมีเครือข่าย

นำสิ่งดีงามสู่สากล เป็นการเรียนรู้สิ่งดีงามที่ได้จากการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน บนฐาน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรียนรู้การแบ่งปันองค์ความรู้และนวัตกรรม สู่การยอมรับในระดับสากล

เกียรติบัตรงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ขั้นที่ 1 เป็นเกียรติบัตรขั้นต้น เกียรติบัตรแห่งความมุ่งมั่น อนุรักษ์ สรรพสิ่ง สรรพชีวิต ด้วยจิตสำนึกของครูและเยาวชน

ขั้นที่ 2 เป็นเกียรติบัตรชั้นกลาง เกียรติบัตรแห่งการเข้าสู่สถานภาพ สถานศึกษาอบรมสั่งสอนเบ็ดเสร็จ บนฐานงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ขั้นที่ 3 เป็นเกียรติบัตรขั้นสูง เกียรติบัตรแห่งการเป็นสถานศึกษาอบรมสั่งสอนเบ็ดเสร็จบนฐานงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ทำเนียบผู้บริหาร
อพ.สธ.

ทำเนียบผู้บริหาร อพ.สธ.

นายจिरายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา

เลขาธิการพระราชวัง

ในฐานะผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

นายพรชัย จุฑามาศ

รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

หัวหน้าสำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

นางสาวเพียว ศิริสัมพันธ์

รองหัวหน้าสำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

(ฝ่ายบริหาร)

ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญาพงษ์ เจริญทรัพย์

เลขานุการคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

รองหัวหน้าสำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

(ฝ่ายวิชาการ)

ที่อยู่เพื่อการประสานงาน

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)

สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต ถ.ราชวิถี เขตดุสิต

กรุงเทพมหานคร 10303

โทร : 0 2282 1850

โทรสาร : 0 2282 0665

เว็บไซต์ : <http://www.rspg.or.th>

อีเมลล์ : dongdib05@gmail.com

piyarat.rspg@gmail.com

ชื่อหนังสือ : แผนแม่บท โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)
ระยะ 5 ปีที่หก (ตุลาคม 2559 – กันยายน 2564)

ISBN : 978-974-9958-75-9

RSPG No. : B 035

พิมพ์ครั้งที่ : 1

จำนวนที่พิมพ์ : 10,000 เล่ม

จัดทำโดย : โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)

พิมพ์ที่ : บริษัท สยามพรินท์ จำกัด

ที่ปรึกษา

นายจिराय อิศรางกูร ณ อยุธยา   เลขาธิการพระราชวังในฐานะผู้อำนวยการ อพ.สธ.
พรชัย จุฑามาศ   รองผู้อำนวยการ อพ.สธ.

บรรณาธิการ

ดร. ปิยรัชฎ์ ปริญาพงษ์ เจริญทรัพย์   รองหัวหน้าสำนักงาน อพ.สธ. ฝ่ายวิชาการ
เลขานุการคณะกรรมการ อพ.สธ.

กองบรรณาธิการ

อริศรา บาโรส   เจ้าหน้าที่ อพ.สธ. หน่วยธุรการวิชาการ
และ เจ้าหน้าที่ อพ.สธ.

ออกแบบปกและตกแต่งภาพ

ภัทรชัย จุฑามาศ

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

แผนแม่บท **อพ.สธ.**

ระยะ ๕ ปีที่หก (ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ - กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๔)

สำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
สวนจิตรลดา ถ.ราชวิถี เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10303 โทร. 0-2282-1850, 0-2282-0665 โทรสาร 0-2282-0665